

Xavier MARCH CABAL

EL BILINGÜISME A CATALUNYA A TRAVÉS DE LA
NOVA PREMSA GRATUÏTA

*Treball Fi de Carrera
dirigit per
Sílvia Mas i Sañé*

Universitat Abat Oliba CEU

FACULTAT DE CIÈNCIES SOCIALS

Llicenciatura en Periodisme

2008

Resum

Aquest treball pretén acostar-se a la situació lingüística real de la Catalunya d'avui. En la nostre anàlisi s'aborda el bilingüisme com a característica individual i col·lectiva i com a tret lingüístic que defineix Catalunya. A partir d'una contextualització històrica en el camp de la lingüística catalana, es presenta la problemàtica actual de convivència entre català i castellà per, més tard, utilitzar els mitjans de comunicació com a eina per acostar-se, entendre i treure conclusions al voltant de la situació lingüística de Catalunya.

L'objectiu de l'estudi és aportar noves dades als treballs recents elaborats sobre la qüestió lingüística de Catalunya amb la finalitat de reforçar o contradir les conclusions dels mateixos. Per tal d'assolir aquest objectiu, s'analitza quantitativament el percentatge de català i castellà dels quatre grans diaris gratuïts de Catalunya (*20 Minutos*, *Metro*, *Què* i *ADN*) tenint en compte que tots ells opten pel bilingüisme en els seus blocs locals.

Amb tot, determinarem que aquests rotatius són un reflex de la situació lingüística que es viu avui a Catalunya. Com podem observar, les dades que ens faciliten els diaris són força més alarmants que les conclusions a què arriben d'altres estudis realitzats fins al moment. Segons els diaris bilingües, l'ús del català entre la població de Catalunya ha disminuït en els darrers anys i, per tant, les polítiques de normalització lingüística han tingut uns efectes decebedors en l'autèntica essència d'una societat: la seva població.

La necessitat de reconduir el procés de normalització lingüística i innovar en polítiques de preservació de la llengua ha de ser, doncs, una prioritat en un futur proper. Tanmateix, l'aportació de dades exactes, fiables i independents d'interpretacions interessades és el primer pas cap a l'objectiu de preservació de qualsevol llengua minoritària. De la mateixa manera, els nous mètodes d'estudi i l'ús d'eines alternatives al nostre abast, com poden ser els mitjans de comunicació, ens ha de servir per aproximar-nos a la realitat.

Aquest treball, doncs, va adreçat a totes les persones interessades en l'actual debat lingüístic de Catalunya que, darrerament, ocupa part de l'actualitat dels diaris. Més enllà d'això, pot cridar l'atenció a qui vulgui fer-se una idea del model de bilingüisme que es dona a casa nostra i el futur que aquest els depara tant al català com al castellà. Fins i

tot, pot aportar dades útils per aquell que se senti atret pels mitjans de comunicació i pel mirall que aquests poden significar per a les societats modernes.

Resumen

Este trabajo pretende acercarse a la situación lingüística real de la Cataluña de hoy. En nuestro análisis se aborda el bilingüismo como característica individual y colectiva y como rasgo lingüístico que define Cataluña. A partir de un contexto histórico en el campo de la lingüística catalana, se presenta la problemática actual de convivencia entre el catalán y el castellano para, más tarde, utilizar los medios de comunicación como herramienta para acercarse, entender y sacar conclusiones alrededor de la situación lingüística de Cataluña.

El objetivo del estudio es aportar nuevas cifras a los trabajos recientes elaborados sobre la cuestión lingüística de Cataluña con la finalidad de reforzar o contradecir las conclusiones de los mismos. Para alcanzar este objetivo se analiza cuantitativamente el porcentaje de catalán y castellano de los cuatro grandes periódicos gratuitos de Cataluña (20 Minutos, Metro, Què y ADN). Todos ellos apuestan por el bilingüismo en sus bloques locales.

Con todo ello determinaremos que dichos rotativos son reflejo de la situación lingüística que se vive hoy en Cataluña. Como podremos observar, las cifras que nos facilitan los periódicos son bastante más alarmantes que las conclusiones a las que llegan otros estudios realizados hasta el momento. Según los diarios bilingües, el uso del catalán entre la población de Cataluña ha descendido en los últimos años y, por tanto, las políticas de normalización lingüística han generado unos efectos decepcionantes en la auténtica esencia de una sociedad: su población.

La necesidad de reconducir el proceso de normalización lingüística e innovar en políticas de preservación de la lengua debe ser, pues, una prioridad en un futuro próximo. Asimismo, la aportación de datos exactos, fiables e independientes de interpretaciones interesadas es el primer paso hacia la preservación de cualquier lengua minoritaria. Del mismo modo, los nuevos métodos de estudio y el uso de herramientas a nuestro alcance, como pueden ser los medios de comunicación, nos deben servir para aproximarnos a la realidad.

Este trabajo va dirigido a las personas interesadas en el actual debate lingüístico de Cataluña que, últimamente, ocupa parte de la actualidad de los periódicos. Puede, a su vez, llamar la atención a todo aquél que quiera hacerse una idea del actual modelo de bilingüismo que se da en nuestro territorio y el futuro que éste depara tanto al catalán como al castellano. Incluso puede aportar datos útiles para quien se sienta atraído por los medios de comunicación y por el espejo que éstos pueden significar para las sociedades modernas.

Abstract

This essay is meant to be an approach to the real linguistic situation in Catalonia nowadays. Our analysis tackles the bilingualism as both an individual and collective characteristic and as the linguistic feature that defines Catalonia itself. The current difficulty of the coexistence between Catalan and Spanish languages is taken from a historical context of the Catalan linguistic fields, with the objective of using the means of communication as effective tools to approach, understand and come to some conclusions about the linguistic situation in Catalonia.

The main purpose of this study is to contribute with new figures to the research done so far about the linguistic situation in Catalonia, and as a result, the previous conclusions can be either strengthened or refuted. In order to reach this aim, the percentage of the content of both Catalan and Spanish language used in the four most famous and free of charge newspapers of Catalonia (20 Minutos, Metro, Què and AND) has been analyzed quantitatively. All of them are in favour of the bilingual system in their local articles.

The results have shown that the language usage in the newspaper's contents is a reflection of the current linguistic situation in Catalonia nowadays. The percentage of both languages used in the newspapers gives a clear idea of the way the readers express themselves, taking into account that the readers of the mentioned newspapers represent Catalonia as a society. As we will see, the figures from the newspapers are more alarming than the conclusions given by other research done so far. According to these bilingual newspapers, Catalan usage has clearly descended for the last few years. Therefore, the linguistic standardization policy has generated disappointing effects on what should be considered the essence of society: its population.

The necessity of renewal process in linguistic standardization and the innovation of policies for the preservation of the Catalan language should be a priority in the near future. Precise, reliable and unbiased contributions should be presented as the first step to preserve any minority language. At the same time, the media should be taken as a tool to achieve more realistic conclusions about the language usage.

This essay is aimed at those who are interested in the linguistic debate currently being discussed in all the newspapers in Catalonia. It could also attract the attention of those who have an idea about the current bilingual model that exists in our territory and what the future holds for both Catalan and Spanish languages. Also, this essay could provide useful information to those interested in mass media as a faithful reflection of the different kinds of society that exist nowadays.

Paraules clau / Keywords

Bilingüisme – Debat lingüístic – Normalització lingüística – Catalunya - Diaris gratuïts bilingües
--

Índex

Introducció.....	12
Capítol I	
1. El bilingüisme	
Què entenem per bilingüisme.....	13
Bilingüisme territorial i bilingüisme social.....	17
La normalització lingüística: procés derivat del bilingüisme.....	19
Cap a on porta el bilingüisme?.....	21
2. El procés de normalització lingüística a Catalunya	
2.1. L'inici del conflicte lingüístic a Catalunya i les primeres publicacions en català....	23
2.2. El franquisme: fre a la normalització lingüística.....	31
2.3. La transició: el ressorgir de la identitat catalana i l'aparició dels grans mitjans catalans.....	32
Capítol II	
1. L'actual situació lingüística a Catalunya	
1.1. El bilingüisme a la Catalunya d'avui.....	49
1.2. Les dades oficials i les diferents interpretacions.....	41
2. La nova premsa gratuïta bilingüe	
2.1 La irrupció de la premsa gratuïta en català.....	51
2.2. Els quatre grans diaris gratuïts de Catalunya.....	52
2.3. El bilingüisme dels quatre grans gratuïts.....	55
Capítol III	
Reflexió sobre les dades obtingudes.....	77
Conclusió.....	85
Bibliografia.....	87
Annex.....	89

Introducció

El debat lingüístic a Catalunya és avui més viu que mai. Tot i l'herència d'un procés de normalització lingüística que s'allarga diverses dècades, la situació amb què es troba el català a principis de segle XXI continua sent difusa. I és que els darrers estudis acostumen a estar sotmesos a interpretacions interessades que en poden distorsionar les conclusions. Així, determinar quin tipus de bilingüisme es viu a la Catalunya actual i quin futur espera a ambdues llengües que conviuen en aquest territori sembla tan necessari com problemàtic.

Aquest treball és un intent d'aproximar-se a la situació lingüística real que actualment es dona a Catalunya. Les nostres aportacions volen sumar-se als diversos estudis que s'han elaborat en els darrers anys en aquest sentit i reforçar o contradir determinades tendències que poden apuntar alguns d'ells. No obstant això, creiem que més enllà dels mètodes clàssics d'anàlisi es poden utilitzar altres eines per copsar la realitat lingüística de Catalunya. Sembla essencial, doncs, elaborar estudis aliens a qualsevol prejudici o interpretació interessada, ja que aquest és un tema que darrerament s'ha polititzat en accés.

Per aquesta raó, i pel fet que la realitat canviant pot haver deixat obsolets alguns mètodes d'anàlisi, ens preguntem fins quin punt els mitjans de comunicació poden ser reflex d'una societat i, paral·lelament, si aquests esdevenen noves formes d'estudi de la mateixa. En aquest cas, ens volem servir de la premsa per analitzar la realitat lingüística de Catalunya. Tanmateix, i reconeixent la situació de bilingüisme que es dona en aquest territori, ens centrem en un model de diaris que, amb un intent de representar una fotografia de la societat catalana actual, també opten pel bilingüisme.

Poden ser els nous diaris gratuïts bilingües una eina eficaç per comprendre la situació lingüística real de Catalunya? Per tal de respondre aquesta hipòtesi fem un estudi del bilingüisme. Què és? Com es manifesta a nivell individual i col·lectiu? Quines conseqüències acostuma a tenir el fet bilingüe? Tots ells són interrogants que es tracten al nostre primer capítol. A continuació, una anàlisi sobre el cas de Catalunya a partir d'un breu repàs del procés de normalització viscut i la situació a què hem arribat actualment ens serveix de contextualització. Finalment, analitzem els quatre principals diaris gratuïts (*20 Minutos*, *Metro*, *Què* i *ADN*) i les seves polítiques lingüístiques a partir d'estudis quantitius i recomptes de notícies en català i en castellà als seus blocs

locals així com entrevistes a cadascun dels redactors en cap dels diaris esmentats (aquestes s'adjuntaran íntegres en forma d'annex al final del treball). En l'apartat de reflexions i conclusions mirem de combinar teoria i pràctica per respondre la nostra pregunta inicial que, en cas que sigui afirmativa, ens portarà a analitzar el tipus de bilingüisme que aquests diaris entenen que es dona a Catalunya actualment.

CAPÍTOL I

1- El bilingüisme

1.1. Què entenem per bilingüisme?

El primer problema que presenta el bilingüisme és la seva definició. Diverses disciplines (pedagogia, psicologia, sociologia o sociolingüística) han participat en l'intent de definir aquest mot. Per poder abordar amb èxit el fet del bilingüisme, doncs, cal ser oberts, comptar amb les diferents interpretacions existents i ser conscients de la subjectivitat que duu adscrita el terme en si. No estem davant un concepte unívoc. Es tracta d'un terme polisèmic, connotatiu, sotmès a diverses accepcions segons la disciplina que l'abordi i que s'estudia tant en el pla individual com en el col·lectiu. Cal dir, però, que ambdós camps d'estudi van íntimament lligats. Així, el conjunt de persones bilingües acaba generant una societat que es defineix pel bilingüisme en major o menor grau. A causa de l'ampli ventall de possibilitats d'anàlisi que s'obren en tractar el concepte de bilingüisme i al fet que ens referim al terme de forma introductòria, el nostre estudi se cenyirà sempre a la vessant sociolingüística que, per altra banda, s'ha de vincular necessàriament al camp de la sociologia.

Una primera aproximació al concepte de bilingüisme en el camp de la sociolingüística ens porta a Uriel Weinreich (*Llengües en contacte*, 1953). Aquest autor afirma que "el fet de fer servir alternativament dues llengües s'anomenarà bilingüisme i les persones implicades, bilingües"¹. A partir d'aquesta definició s'obren un seguit de matisos que, fins i tot, poden fer variar el sentit mateix del terme. Només ens cal donar un cop d'ull a alguns estudis elaborats al llarg del segle XX per adornar-nos de les diferents variables que s'amaguen darrere d'aquesta característica lingüística.

Leonard Bloomfield, en la seva obra *Language* (1933), conclou que el parlant bilingüe és aquell que té un "native-like control of two or more languages"². Per la seva part, John Macnamara defensa a *Attitudes and learning a second language* (1969) la teoria que l'individu bilingüe és capaç de desenvolupar alguna competència (parlar, llegir,

¹ WEINREICH, Uriel. *Llengües en contacte*. Barcelona: Edicions Bromera, 1953, p. 29.

² BLOOMFIELD, Leonard. *Language*, Nueva York: Holt & Co., 1933, p.11; "control nadiu de dues o més llengües"

escriure) amb una segona llengua. Miguel Siguán i W.F. Mackey sentencien, en la seva obra *Educación y bilingüismo* de 1986 que “aquello que caracteriza al bilingüe es que tiene una competencia similar en dos lenguas distintas y por tanto una competencia muy alta con las dos”³.

En aquest cas, Macnamara, Siguán i Mackey no subratllen com a característica *sine qua non* el fet que el bilingüe tingui un “control nadiu” dels idiomes, tal i com ho feia Bloomfield. És, de nou, Weinreich qui contradiu de manera més contundent Bloomfield fent el següent raonament:

En l'etapa inicial del bilingüisme la llengua materna és al mateix temps la llengua en què es té major habilitat; però, més endavant, molts bilingües milloren aquesta habilitat en la segona llengua sota certes circumstàncies. Molts immigrants als EUA, per exemple, tenen major facilitat en anglès que en les seves llengües natives ⁴.

Aquestes definicions il·lustren el dilema que cal afrontar en parlar de bilingüisme. Tant Bloomfield, com Macnamara, Mackey o Weinreich aborden la qüestió de com determinar si un individu és bilingüe o no i, el que sembla més important, deixen entreveure que les diferents maneres d'arribar a l'ús de dues llengües alternadament pot acabar determinant el concepte mateix de bilingüisme.

Així, per un costat, Bloomfield redueix el bilingüisme al domini nadiu de dues llengües. Aquest consisteix a adquirir dos idiomes paral·lelament o, en tot cas, amb un lleuger retard, però sempre durant la primera infància. El bilingüisme que així s'estableix, segons l'autor, és extraordinàriament ampli. El nen interioritza els dos sistemes i pot, per tant, pensar en qualsevol de les dues llengües. Alguns autors han considerat que el bilingüisme perfecte, el que s'ha anomenat perfectament equilibrat, si existeix, només es pot adquirir durant la primera infància. Bloomfield sembla tenir-ho clar i, per tant, assegura que el bilingüisme real només es dona en aquest cas.

Per contra, Macnamara considera que ser bilingüe es pot desenvolupar al llarg dels anys, aprenent una segona llengua i arribant a un nivell eficient amb la mateixa en qualsevol moment de la seva vida. La definició de Bloomfield semblaria, doncs, exagerada. És cert que durant la primera infància es posseeix una facilitat superior a l'hora d'aprendre el llenguatge respecte a altres etapes de la vida i que per a aspectes

³ SIGUÁN, Miguel; MACKEY, Willam F. *Educación y bilingüismo*. Madrid: Santillana / UNESCO, 1986, p. 24.

⁴ WEINREICH, Uriel. *Llengües en contacte*, op. cit., p. 175.

concrets de la llengua, com la pronunciació, aquesta fase vital resulta pràcticament insuperable. No obstant això, segons Macnamara, molts individus són capaços d'adquirir una llengua després de la infància i assolir així un bilingüisme pràcticament perfecte. En la mateixa línia es troben Siguán i Mackey que, malgrat especificar que la primera infància acostuma a ser l'edat més efectiva d'aprenentatge, consideren que l'individu bilingüe ve determinat pel grau de competència amb cada llengua original. "Por nuestra parte proponemos llamar bilingüe a la persona que, además de su primera lengua, tiene una competencia similar en otra lengua y que es capaz de usar una u otra en cualquier circunstancia con eficacia similar"⁵, apunten els autors de *Educación y bilingüismo*.

Un exemple d'aquesta concepció de bilingüisme és el d'aquell nen que, havent nascut en una família monolingüe, es troba una segona llengua a l'escola. Al nen, que ja ha superat la primera infància, se li presenta ara la possibilitat d'estudiar una segona llengua i rebre un ensenyament a través d'aquesta. A més, la llengua de l'ensenyança, molt probablement, serà la llengua predominant en la societat que l'envolta. És, doncs, una situació freqüent en nens que pertanyen a minories lingüístiques. El bilingüisme així adquirit pot arribar a ser força profund però manté un desequilibri inexorable de funció i d'ús entre les llengües. Ens referim a la funció que compleixen les dues llengües en el conjunt dels comportaments d'aquell individu i amb la freqüència amb què les utilitza al llarg del dia. Aquest tipus de bilingüisme sempre donarà prioritat a una llengua (normalment la que s'ha après d'una manera personal i s'ha transmès a casa) en aquelles situacions en què l'individu tingui llibertat per escollir en quin idioma vol expressar-se. Així, s'hauria d'analitzar en quina llengua parla aquella persona amb els seus familiars, amics o companys d'escola i de ben segur arribaríem a determinar quina llengua preval sobre l'altra. En aquest cas no es pot parlar de bilingüisme perfecte ja que l'ús de la segona llengua estarà determinat a uns espais concrets, el nivell de competència amb aquesta resultarà –molt probablement- inferior i, amb el pas dels anys, anirà a menys.

Weinreich, com hem vist, fa un pas més en aquesta direcció. L'autor considera que, malgrat la implicació emocional d'un parlant amb la seva llengua materna, l'individu pot adquirir nivells superiors de competència amb una segona llengua. Weinreich descarta, així, el control nadiu de la llengua com a condició bàsica per considerar un individu bilingüe i es qüestiona, a mitjan segle XX, l'edat ideal d'aprenentatge de llengües:

⁵ SIGUÁN, Miguel; MACKAY, Willam F. *Educación y bilingüismo*, op. cit., p. 17.

Els efectes de l'exposició dels infants a una segona llengua a diferents edats no han estat mai convenientment analitzats. La concentració de l'ensenyament de llengües estrangeres en l'escola secundària i en el nivell universitari, per una banda, i el fet que a les àrees bilingües la instrucció de la segona llengua generalment queda fora d'almenys els graus inicials de l'escola primària reflecteix el punt de vista general pel que fa a l'edat òptima per a l'aprenentatge de llengües: de deu a onze anys. Sens dubte, un experiment educatiu sobre els efectes en l'actuació d'una exposició més primerenca o més tardana a una segona llengua amb la col·laboració de lingüistes qualificats, seria una empresa ben valuosa ⁶.

Fins ara, els autors analitzats ens han servit per fer una primera aproximació al concepte de bilingüisme i a les condicions que cada un d'ells estableix per determinar si un individu és bilingüe. Aquestes són concepcions estrictament individuals i no contempen el terme de diglòssia que han tractat autors com Charles Ferguson o Joshua A. Fishman. Tal i com expliquen ambdós autors als seus articles titulats "Diglossia" (publicat al diari *Word* el 1959) i *Bilingualism With and Without Diglossia; Diglossia With and Without Bilingualism* (publicat al diari *Social Issues* el 1967) respectivament, aquesta és una característica que es dona en certes comunitats en què una o més variables lingüístiques són necessàries per cobrir tots els camps semàntics de la comunitat. En aquest cas es compta amb dues variables lingüístiques, una anomenada alta (A) i l'altra baixa (B). Tot i que ambdues es complementen, s'utilitzen en ocasions predeterminades, cada una té una funció i aquestes mai no varien. És aquell tipus de bilingüisme en què la llengua A es fa servir per als àmbits formals (literatura, premsa, educació, Església o Administració) i l'altra llengua (B) s'usa per als àmbits informals com pot ser el llenguatge col·loquial amb la família o els amics. Per exemple, ningú usarà la variant B davant d'un jutge. Un exemple ben clar el trobaríem en molts països sud-americans on les llengües indígenes conviuen amb el castellà. Paraguai n'és un cas clar, on l'ús de la llengua indígena guaraní, com a llengua de varietat baixa (B), juntament amb l'espanyol, com a llengua de varietat alta (A), definiria una comunitat diglòssica. Cal destacar que certs autors consideren el bilingüisme una opció estrictament individual (el bilingüe lliure) i no accepten la diglòssia com una forma de bilingüisme ja que aquest seria, d'una manera o altra, una imposició de la societat.

El que sembla més evident, però, és que el bilingüe sovint acaba utilitzant una llengua determinada en certes ocasions i això produeix, necessàriament, una inestabilitat en l'ús de les llengües i en les funcions que compleixen. En la gran majoria dels casos, el desequilibri entre les dues llengües comporta que una d'elles tingui una situació

⁶ WEINREICH, Uriel. *Llengües en contacte*, op. cit., p. 176.

preeminent sobre l'altra. Aquesta llengua -preeminent- la designarem llengua principal o primària. Amb ella, l'individu mantindrà les seves relacions personals i serà l'idioma amb què aquella persona pensarà i predominarà en el subconscient. És la llengua que utilitza amb major facilitat, amb la que se sent més còmode, domina amb més agilitat i coneix millor. Normalment aquesta es correspon amb la llengua que primer va adquirir en el temps, aquella que parlaven els que l'envoltaven en el període en què l'individu va aprendre a raonar. Quelcom que apunta a la definició de Bloomfield i torna a focalitzar la primera infància com a període idoni per aprendre llengües. No obstant això, les concepcions sobre el bilingüisme i l'individu bilingüe són dispars i fins i tot hi ha les que plantegen l'ús de dues llengües com un obstacle per a l'individu. Tal i com explica Weinreich al referir-se a I. Epstein:

Una de les primeres teories coherents sobre la interferència va ser formulada per un especialista en psicologia associativa, I. Epstein [...] El pensament, segons el seu punt de vista, és l'associació entre les idees i les paraules. Per a ell, una associació directa entre una idea i una paraula estrangera és possible. Però el coneixement d'una llengua intervé en l'aprenentatge de llengües subsegüents [...] Les múltiples associacions de paraules concurrents del bilingüe per a cada idea entren en interferència mútua [...] El bilingüisme és un obstacle per a la ideació. Situacions particularment desconcertants es produeixen per causa de l'ús d'una llengua que no es té costum d'utilitzar en un camp determinat ⁷.

1.2. Bilingüisme territorial i bilingüisme social

Aquestes disjuntives ens porten a concloure que el bilingüisme perfecte, molt possiblement, no existeix. L'equilibri perfecte entre dues llengües és pràcticament inassolible ja que, com hem introduït amb el terme de diglòssia, en aquest afer no tan sols intervenen aspectes individuals sinó també elements col·lectius i/o socials. El que ens trobem en realitat són individus que s'aproximen al bilingüe perfecte i contextos que acaricien el bilingüisme ideal. La comunió d'ambdós casos pot estar molt pròxim a una situació utòpica de bilingüisme.

Aquest fet ens porta a parlar de l'entorn social i a deixar palès el transcendental paper que juga aquest en l'aspecte bilingüe dels seus ciutadans. El tracte que la societat atorga a certes llengües, juntament amb els factors en el pla individual, desencadenen diferents variants de bilingüisme en el pla col·lectiu o social. D'aquesta manera, a la forma com aquell individu ha après les dues llengües, a la predisposició que ha tingut

⁷ WEINREICH, Uriel. *Llengües en contacte*, op. cit., p. 166.

per una o l'altra, a la preferència atorgada en cada situació, a l'ús de l'idioma en el seu dia a dia, a la predisposició que tingui de variar la llengua en funció del receptor, -tots aquests aspectes que pertanyen al pla personal- cal sumar ara la gran incidència que hi juga l'entorn social i que, de ben segur, acabarà determinant els factors esmentats.

Tal i com explica l'autor José María Sánchez Carrión a la seva obra *La problemática del bilingüismo en el estado español* (1980), en primer lloc cal definir territori bilingüe. Aquest s'entén com un espai geogràfic dividit en dues zones clarament delimitades lingüísticament. En una s'utilitza la llengua L1 i en l'altra la L2. No obstant això, la situació més freqüent és la del bilingüisme social, en la qual, dins d'una unitat territorial (estat, comunitat, ciutat) apareixen diferents conjunts d'individus que usen més d'un idioma: un de propi, après per transmissió natural, i un altre, el d'un grup distint. Aquesta alternança idiomàtica sol estar organitzada segons unes normes socials d'ús que acostumen a ser desequilibrades o, dit d'una altra manera, no són uniformes per als dos idiomes.

La situació esmentada sol ser conflictiva. L'existència d'un bilingüisme social pressuposa l'aparició d'un conflicte lingüístic. En la mesura que una llengua és la pròpia i l'altra és adquirida, es produeix una compartimentació de funcions lingüístiques que compleixen diferents funcions socials. D'acord amb Sánchez Carrión, la L2 va ocupant progressivament els àmbits d'ús de la L1. La bilingüització dels membres del grup A (parlants de la L1) s'imposa com una necessitat. Així, el no aprenentatge de la L2, per part dels membres del grup A, comporta una marginació en diversos àmbits, de certes activitats i, fins i tot, pot afectar certes expectatives de promoció social. Conjuntament poden aparèixer, també, parlants del grup B que decideixen fer-se bilingües, és a dir, aprendre la L1. Aquesta és, però, una situació de tria personal, no d'exigència social i, per tant, sol ser una opció minoritària.

El conflicte lingüístic generat pel bilingüisme social crea una disjuntiva com a solució: s'ha d'optar per una opció o altra; o una llengua o l'altra. Són molts els territoris (com veurem, Catalunya) on la convivència de dues llengües ha generat problemàtiques lingüístiques que han derivat en processos de substitució lingüística o normalització. La substitució representa l'abandonament progressiu de la L1, sovint minoritària. És un fenomen observat en societats bilingües o multilingües on els parlants d'una llengua minoritzada deixen de parlar-la i es passen "voluntàriament" a la llengua dominant. És el denominat *language shift* o *substitució lingüística* que es produeix entre altres factors bé per raons econòmiques, bé pel menyspreu cap a la llengua pròpia o bé per la

caiguda en l'autoodi dels parlants. La normalització, en canvi, consisteix a invertir i mirar de recuperar el procés inicial, amb la represa dels àmbits d'ús de la L1.

1.3. La normalització lingüística: procés derivat del bilingüisme

Segons defineix el *Diccionari de la Llengua Catalana* de l'Institut d'Estudis Catalans, la normalització lingüística és el “procés sociocultural pel qual una comunitat lingüística articula un pla d'actuacions encaminades a evitar que la seva llengua, en contacte amb una altra, es vegi sotmesa a una restricció funcional i a una reducció formal progressives i, eventualment, a la seva substitució per aquesta segona”⁸. Per més que Pompeu Fabra ja havia usat el terme normalització referint-se a la gramàtica catalana, l'elaboració del concepte sociolingüístic de normalització lingüística es deu a Lluís V. Aracil. L'autor definia així el concepte en la seva obra *Conflicte lingüístic i normalització lingüística a l'Europa nova* (1982): “la normalització lingüística consisteix a reorganitzar les funcions lingüístiques de la societat per tal de readaptar les funcions socials de la llengua a unes condicions externes canviants i aconseguir així restablir una situació d'equilibri entre llengües coexistents”⁹.

La normalització, doncs, consisteix en l'elaboració i la implantació de normes d'ús lingüístic i avança simultàniament en un doble front: lingüísticocultural (desenvolupament de les funcions socioculturals de la llengua) i sociopolític (reorganització de les funcions lingüístiques de la societat). Cal destacar que, d'acord amb el mateix Aracil, en tot procés de normalització hi ha dos aspectes que es compleixen: un aspecte lingüísticocultural anomenat normativització (*standardization*) i un aspecte sociopolític que afecta l'extensió social de la llengua B, per reconquerir unes funcions de llengua A i fins i tot unes classes que l'havien abandonada o uns grups al·lòfons (immigrants).

Aquesta opció, però, no és possible sense una presa de consciència de la situació precària d'aquell idioma minoritari i, malgrat tot, original d'aquell espai geogràfic. És en aquest moment quan cal un programa concret de política lingüística que adequi els usos de la llengua de la societat. Prendre consciència de la situació de perill que corre una llengua és el primer pas cap a la seva supervivència i, arribats a aquest punt, la mateixa situació representa la mostra més clara que el bilingüisme perfecte és

⁸ Vegeu: www.iec.cat

⁹ ARACIL, Lluís V. *Conflicte lingüístic i normalització lingüística a l'Europa nova. Papers de sociolingüística*. Barcelona: Edicions de la Magrana, 1982, pp. 23-38.

pràcticament una utopia. Teòricament es podria plantejar un cas de bilingüisme social no conflictiu (bilingüisme social perfectament equilibrat) en què el poder estigués equitativament repartit entre els dos grups i no hi hagués espai per la confrontació. En la majoria dels casos, però, no és així. La situació habitual és que un grup concentri el poder i, amb això, el poder de coacció, que serà usat per crear la voluntat o la necessitat de bilingüització dels membres del grup inferior.

D'acord amb Enrique Alcaraz i Miguel Ángel Martínez, *Diccionario de lingüística moderna* (1997), en alguns casos s'ha donat una tercera opció derivada d'un conflicte de bilingüisme social. Aquesta és l'aparició d'una nova varietat lingüística, la L3, a partir de les formes híbrides de les dues llengües en contacte, que rep el nom de *pidgin*, i que es consolida de generació en generació en ser transmesa per via natural. De la creació d'un *pidgin*, posteriorment consolidada en crioll (llengua nascuda en comunitats amb persones d'orígens diversos), se'n diu pidginització. En aquest cas, els parlants comencen a usar una nova llengua que no és pròpiament cap de les dues anteriors i que té com a base lingüística la varietat del grup dominant.

Les diferències entre les persones bilingües quant als usos de les llengües i a les funcions que aquestes compleixen en el seu comportament diari estan sotmeses, a la fi, a les circumstàncies socials del seu entorn, al bilingüisme social que ha derivat de la fusió entre una llengua original i minoritària i una altra majoritària. Es podria augurar que l'opció d'una llengua o una altra depèn de la manera com l'individu adquireix els dos idiomes (tal i com definien Bloomfield, Macnamara, Mackey o Weinreich), però, finalment, la forma d'adquisició d'aquestes també va íntimament vinculada a les circumstàncies socials. Així, com que els trets socials i el context són extraordinàriament variables en cada territori, el que sembla més prudent, a l'hora d'analitzar els diferents bilingüismes existents avui i els diversos graus d'incidència que la societat ha generat sobre aquests, és estudiar cada bilingüisme independentment, analitzant cada situació sociolingüística concreta.

No obstant això, i posats a buscar un bilingüisme proper a l'ideal, cal dir que aquest només el podríem trobar en individus que han adquirit les dues llengües en la primera infància, en el si d'una família que no només utilitza ambdós idiomes sinó que els cultiva i els valora, sent aquella persona que ha tingut una educació escolar igualment bilingüe i que té contactes freqüents amb una societat que parla les dues llengües, per tant on el bilingüisme social no ha desencadenat en grans desequilibris. Aquest bilingüisme

proper a l'equilibri absolut és ben poc freqüent i la majoria dels tipus identificats seran molt més desequilibrats.

1.4. Cap a on porta el bilingüisme?

Per a la sociolingüística, és bilingüe tot aquell que practica dues llengües alternadament, ho faci d'una manera activa o passiva, sigui natural (aquell que parla dues llengües a casa seva) o ambiental (el que només en parla una a la llar), lliure o diglòssic. No obstant això, en el nostre estudi, tal i com hem vist, no podem obviar l'aspecte social i hem de tenir en compte les conseqüències més probables del bilingüisme en la societat. En aplicar la definició de la sociolingüística a realitats diverses sovint trontolla i resulta limitada. És evident, doncs, que el bilingüisme individual comporta una situació de bilingüisme col·lectiu que acostuma a ser més complexa.

En parlar de substitució lingüística, normalització o pidginitació ens hem referit als principals desenllaços provocats pel conflicte lingüístic que genera el bilingüisme social. Així, podem assegurar que si el bilingüisme en el camp individual s'hauria d'entendre com una opció personal positiva i d'enriquiment, portat a un nivell col·lectiu, pot conduir, en el pitjor dels casos, a l'extinció o eradicació de la llengua més feble o minoritària o, com a mínim, a la submissió i subordinació d'aquesta. En moltes ocasions assistim a la desaparició d'una llengua sota una falsa aparença de bilingüisme o un fals bilingüisme. El cas més evident són les polítiques de preservació de la llengua que es generen quan la situació es complica, i quan els parlants amb minoria comencen a ser conscients de la situació precària de la seva llengua. La normalització lingüística, com hem vist, consistent a generar iniciatives polítiques, socials i/o comunicatives per tornar a aquella llengua l'estatus que havia tingut en un passat, n'és un exemple evident i s'ha donat en els darrers anys a Catalunya.

Un cas il·lustratiu és l'opció que destaca Francesc Vallverdú en la seva obra *La normalització lingüística a Catalunya* (1986) i que, segons s'interpreta, representa un intent de no caure en el "parany" del bilingüisme i aconseguir la "superació" del mateix. Segons Vallverdú, darrerament, i sobretot en entorns intel·lectuals catalans, és dona una "idea-força" que ha sorgit com a rèplica de la ideologia bilingüista. Aquesta ("idea-força") nega que els catalans siguem bilingües tot i considerar com a "feliç" la condició de dominar dues llengües. Vallverdú s'allunya de la veritat científica, neutral i dogmàtica que, segons ell, aplica la sociolingüística al fet bilingüe. "La realitat social no és un fet

estàtic al qual puguem aplicar impunement esquemes quadriculats: hem d'estudiar el perquè d'aquella idea-força, ja que els grups socials participen de símbols, de sobreentesos, que cal tenir sempre en compte"¹⁰, manifesta l'autor.

A partir d'aquesta premissa, Vallverdú fa la següent reflexió: "quan un català assegura que no és bilingüe no vol pas negar l'evidència del fet que coneix una altra llengua. El català que així argumenta apunta de dret a una qüestió crucial: ell no és –o no vol ser– bilingüe diglòssic"¹¹. Aquest català no té intenció de compartimentar les dues llengües que parla segons les seves funcions socials. Els catalans que es consideren no bilingües denuncien, així, la condició de llengua baixa a la qual al·ludia Ferguson que s'atribuiria, en aquest cas, al català "perquè són conscients que no accepten la compartimentació entre la llengua dels privilegis i la de les privacions"¹². No voler ser bilingüe (diglòssic) és, segons Vallverdú, una opció sociocultural –i política– que cada vegada és acceptada per sectors més amplis de Catalunya.

Són clares les raons per les quals una frase com els catalans som bilingües ens fa nosa, ens neguiteja. D'altra banda, en la nostra època, l'etiqueta de bilingüisme cada dia ens ve més estreta, no respon ja a una part important de la realitat. En efecte, cal tenir en compte que quan sabem més de dues llengües ja no podem parlar en bona lògica de bilingüisme: aleshores cal parlar de multilingüisme (o plurilingüisme)¹³.

Segons l'autor, podem parlar de plurilingüisme en el moment en què hi ha dues o més llengües en contacte dins un mateix individu malgrat que hi hagi diferents graus de coneixença. "On vull anar a parar?" es pregunta Vallverdú. "Feu la prova de substituir aquella frase polèmica per aquesta altra: els catalans som (o tendim a ser) multilingües. No noteu que es produeix, tot seguit, una distensió psicològica? No és cert que les connotacions incòmodes s'ha esbargit?"¹⁴ proposa l'autor.

Vallverdú posa sobre la taula la seva proposta per superar les connotacions negatives que segons ell duu adscrites el bilingüisme. L'autor opta pel plurilingüisme del qual extreu d'altres qualitats. El plurilingüisme es generalitza, no tan sols a Europa (on és més comú que a l'Estat espanyol) sinó també al nostre voltant més proper. Amics, familiars i companys, assoleixen cada vegada amb major interès una tercera i, fins i tot,

¹⁰ VALLVERDÚ, Francesc. *La normalització lingüística a Catalunya*. Barcelona: Laia, 1986, p. 131.

¹¹ *Ibid.*

¹² *Op. Cit.* p. 132.

¹³ *Ibid.*

¹⁴ *Op. Cit.* p. 133.

quarta llengua. “El plurilingüisme justifica, millor que el bilingüisme, la preeminència de la llengua pròpia dins els Països Catalans. En efecte, si és útil que cada dia sapiguem més llengües [...] encara és més imprescindible que una llengua serveixi plenament per a la intercomunicació interna i tingui preferència oficial”¹⁵.

2. El procés de normalització lingüística a Catalunya

2.1. L'inici del conflicte lingüístic a Catalunya i les primeres publicacions en català

Per situar-nos als orígens històrics del conflicte lingüístic català recent cal remuntar-nos fins al segle XVIII, en què Catalunya es trobava en una situació paradoxal. D'una banda, Catalunya, juntament amb els altres territoris espanyols de l'antiga Confederació catalano-aragonesa, havia sofert una derrota militar (1714) que s'havia traduït en una dura repressió política. Aquesta es reproduïa en una pèrdua de les llibertats autonòmiques, amb l'abolició de les institucions públiques i la submissió al poder central i a les institucions de Castella, la qual ordenava la prohibició de la llengua catalana com a idioma oficial propi i la substituïa pel castellà. Cal recordar que el català era, fins aleshores, la llengua del poble, arreu dels Països Catalans; malgrat això, la noblesa, l'Església i bona part dels intel·lectuals eren ja força castellanitzats en aquells anys, particularment al País Valencià.

Catalunya conegué, durant la segona meitat de segle XVIII, un període d'expansió econòmica a causa de l'augment de la producció agrícola, de la plena ocupació, de l'obertura a nous mercats i del comerç amb Amèrica. Aquest redreç econòmic la convertí en la zona més industrialitzada i avançada de l'Estat espanyol (juntament amb el País Basc). Malgrat tot, a Catalunya s'havia consolidat una típica situació de diglòssia. El català havia estat apartat de la vida pública i era el castellà l'idioma que s'usava en la literatura, la cultura, l'ensenyament, la premsa, les comunicacions. En aquesta situació s'originava un conflicte lingüístic en què participaven diversos actors. Per un costat, les classes dirigents de l'Antic Règim, que s'havien castellanitzat. Per l'altre, la burgesia comercial i industrial era més aviat passiva quant al conflicte lingüístic i es resignava a la nova situació de diglòssia en favor de les noves relacions interregionals i amb Amèrica. En canvi, la petita burgesia i les forces progressistes

¹⁵ *Ibid.*

començaven a comprendre que calia recuperar el català si volien tenir un paper dirigent de cara a les classes populars (que eren analfabetes en la seva majoria).

En aquest context apareix el primer referent de premsa catalana. Aquest va ser el *Diari de Barcelona* (1792) que convertí Catalunya en una comunitat pionera quant a premsa autòctona. Fundat per l'impressor napolità Pedro Husson de Lapazaran, el *Diari de Barcelona* va tractar, pocs anys després de la seva primera edició, el conflicte de l'ortografia i la gramàtica catalanes. Aquest fet va fer que durant el govern napoleònic el diari publicés en doble columna, una en català i l'altra en castellà. Així, i malgrat que en els seus inicis es publicà íntegrament en castellà, el *Diari de Barcelona* ha de ser considerat pioner quant a l'edició de premsa en català o, si més no, bilingüe i un primer exemple del paper destacat de la premsa en el procés de normalització lingüística que s'ha donat a Catalunya. I és que la premsa és, encara avui, peça clau en la vertebració d'una opinió i una mentalitat col·lectives i acostuma a portar associada un factor de creació d'opinió pública i una identificació ideològica. La història de la premsa catalana així ho demostra.

A començaments del segle XIX les dificultats dels transports i la lentitud del correu fan que a Catalunya es comenci a desenvolupar una premsa eminentment local. Alguns diaris documentats a la segona meitat del segle XVIII comencen a crear les bases per l'evolució de la premsa que es donarà durant el segle XIX i el XX. Aquestes primeres publicacions, en castellà, es donen a Girona i a Tarragona així com aquelles publicades durant la Guerra del Francès o de la Independència per un i altre bàndol a Figueres, Girona, Torroella de Montgrí, Martorell, Vic o Manresa. La inestabilitat constitucional, les alternatives polítiques i, fins i tot, la successió de revoltes i conflictes armats al llarg dels primers anys del segle XIX motiven una expansió intensa de la premsa política i de partit a les ciutats catalanes més importants. *Diario Constitucional, Político y Mercantil, El Indicador catalán, El Europeo, El vapor, Revista barcelonesa o El Republicano* són mostres de la vitalitat que es vivia a Catalunya.

Poc després, l'extensió del concepte d'estat present en la primera Constitució espanyola de Cadis (1812) condueix a un increment de les disposicions legals en contra de l'ús de la llengua catalana. La Constitució de Cadis no fa cap referència a la llengua, però això mateix s'interpreta ja com un signe de *jacobinisme* pel fet que implica l'oblí total de l'existència de la diversitat idiomàtica a l'Estat. El no-reconeixement d'altres llengües i l'oficialització exclusiva de l'espanyol és un fet que es repetirà en totes les constitucions aprovades durant el segle XIX i que alimentarà el sentiment nacionalista.

Paral·lelament, la premsa no diària comarcal pren protagonisme en el camp informatiu. Aquest tipus de publicacions comencen a editar-se en català i arriben a una situació notable pel que fa a la seva presència, especialització i difusió. Algunes d'aquestes capçaleres comencen a veure la llum a partir de 1870 i són predecessors de la premsa de partit que citàvem. Les reivindicacions catalanes es fan el seu espai en aquestes publicacions que paral·lelament reflecteixen el procés de normalització que es viu a Catalunya. Tal i com especifica Josep Maria Figueres en el seu llibre *Prensa i nacionalisme* (2002), durant el decenni de 1870 apareixen diversos segments temàtics de publicacions dins els quals s'enquibeixen aquests periòdics no diaris en català.

TAULA: Publicacions no diàries comarcals per sectors temàtics al voltant de 1870 ¹⁶

Segment temàtic	Publicació
Prensa de caràcter literari i cultural	- <i>La Campana de Gràcia</i> (1870-1934) - <i>L'esquella de la Torratxa</i> (1872-1938) - <i>El calendari català</i> (1865-1882) - <i>Lo Gay Saber</i> (1868-1869, 1878-1883)
Prensa informativa (majoritàriament en comarques)	- <i>La Il·lustració catalana</i> (1880-1894) - <i>Lo campanar de Reus</i> (1879) - <i>L'esparvé</i> (1879-1881) - <i>Lo Rossinyol del Ter</i> (1880)
Revistes especialitzades (principalment en temes com excursionisme o agricultura)	- <i>El Butlletí de l'Associació d'Excursions catalana</i> (1878) - <i>La Quinsena del Pagès</i> (1878-1883)

Aquestes publicacions fan un pas cap als continguts més informatius i polítics. I és que la primera premsa, aquella polititzada dels primers anys del segle XIX, s'havia inspirat en la Il·lustració francesa i insistia més en els aspectes doctrinals i propagandístics que no pas en la seva relació directa amb els fets i l'actualitat. És amb la proliferació de la premsa no diària quan s'accentua el valor informatiu dels periòdics, no en el sentit ple que assolirà al segle XX, però sí representant un canvi important.

¹⁶ FIGUERES J.M. *Prensa i nacionalisme*. Barcelona: Pòrtic Monografies, 2002, p. 52.

Cal destacar que en el pla sociocultural les reivindicacions nacionalistes catalanes es manifesten en la Renaixença, entesa com el moviment de recuperació de l'ús literari del català, que s'estén bàsicament des del 1833, data de publicació de l'"Oda a la Pàtria" de B. Carles Aribau, fins al 1877, any en què són premiats als Jocs Florals de Barcelona Àngel Guimerà i Jacint Verdaguer. La Renaixença representa la manifestació del Romanticisme europeu als països de parla catalana en dos sentits. Per un costat molts dels autors de la Renaixença poden ser classificats com a romàntics i, per l'altre, el Romanticisme és un moviment que impulsa el retorn dels pobles a les seves arrels i configura els nacionalismes del segle XIX. Així, durant la Renaixença es forja un corrent social, federalista, antiburgès i anticlerical que és l'expressió de les aspiracions populars de Catalunya.

És el *Diari català* (1879) el que obre la porta gran del català a la premsa. Valentí Almirall, un dels primers teòrics del catalanisme, juntament amb Narcís Roca, serà qui promourà aquesta publicació que es convertirà en un referent de premsa en català. Almirall és un dels personatges més relacionat amb la situació lingüística catalana de l'època i la normalització de la llengua, des del punt de vista teòric i pràctic, ja que va protagonitzar autèntiques propostes de política lingüística i impulsà el periodisme en llengua catalana. Serà el seu company Roca el primer en reclamar una República separada d'Espanya i Almirall qui promourà (el 1880) el Primer Congrés Catalanista del qual sorgirà l'Acadèmia de la Llengua catalana que tindrà com a objectiu normalitzar la llengua catalana. Més tard el diari *La Renaixença* (1882) seguirà els passos del *Diari Català*. En el moment de l'origen del diari d'Almirall, però, el panorama de publicacions a Catalunya encara denotava una clara superioritat de capçaleres castelleses:

TAULA: Nombre de capçaleres segons la llengua d'edició (Catalunya, 1879)¹⁷

Periodicitat	Barcelona		Comarques		Total
	Català	Castellà	Català	Castellà	
Diaris	1	17	0	11	29
Setmanaris	10	19	4	28	61
Quinzenals	3	13	1	9	26
Trimestrals	0	0	0	7	7
Altres	3	91	2	23	124
Total	17	140	7	83	247

¹⁷ FIGUERES, J.M. *Premsa i nacionalisme, op. cit., p.53.*

Malgrat el *Diari català* (1879-1881) i *La Renaixença* (1881-1905) tingueren una vida relativament curta, es pot dir que ambdós van servir de referent per una sèrie de publicacions posteriors que ajudaren el català a començar a aparèixer de forma regular en els mitjans. Aquest període social i polític va molt relacionat amb el camí que segueix a partir d'ara la premsa catalana, molt condicionada a la situació política que es viu en cada moment. Tant és així que el moment de màxim esplendor de la premsa en català es dona durant els anys trenta (ja en el segle XX) durant la Segona República. Tot i que d'ençà de l'aparició del *Diari Català* i *la Renaixença* fins aquest període neixen una trentena de noves publicacions en català, principalment comarcals, com *Lo Somatent* (Reus), *Lo Catalanista* (Sabadell), *La Veu de Catalunya* (Barcelona), *La Veritat* (Manresa), *El Poble català* (Barcelona), *El Pallaresa* (Lleida), *Diari de Mataró i la Comarca* (Mataró) *Diari de Granollers* (Granollers), *Gasetta Comarcal* (Igualada), *Diari de Vich* (Vic), entre molts d'altres, és en els anys trenta quan es produeix l'onada més gran de premsa catalana i es dona, per primera vegada, la catalanització de diaris en castellà. Malgrat que la dècada anterior *La Publicitat*, a Barcelona, es va catalanitzar, aquest fet no n'arrossegà d'altres fins a la Segona República quan a aquest procés se li ha de sumar l'aparició de desenes de publicacions en català que van donar a la llengua l'impuls que requeria quan tot just es començava a aplicar a l'educació.

Amb l'arribada del franquisme es tanca una etapa històrica en la qual no hi ha sector social o polític de la vida catalana que no tingui la possibilitat de publicar el seu periòdic. Així, durant el primer quart de segle, la *Veu de Catalunya* era el gran diari de la burgesia i del catalanisme conservador, *La Humanitat* d'Esquerra Republicana, *El Diluvio* del republicanisme radical o *Ierrouxista* i *Treball* dels comunistes durant la Guerra Civil, també el POUM o Estat Català comptaven amb òrgans propis i la CNT i la FAI posseïen un gran diari, *Solidaritat Obrera*, que, al final de la guerra, el franquisme va conquerir i batejar com a *Solidaridad Nacional*.

Cal destacar que, en conjunt, la difusió dels diaris a la Catalunya del primer terç del segle XX, malgrat que no hi ha excessives dades, podria resultar força estimable i comparable a l'actual, tenint en compte que els sectors de la societat susceptibles de ser usuaris era molt més baix que avui a causa dels alts nivells d'analfabetisme i no escolarització registrats. La premsa va ser el primer i únic mitjà d'informació de masses i tot i l'aparició posterior de la ràdio continuà representant el mitjà més homogeni. D'aquí que va ser el mitjà que visqué i contribuí d'una manera més marcada al procés d'extensió del català i s'erigí com un canal divulgatiu de la llengua catalana durant aquests segles.

TAULA: Alguns dels diaris que apareixen durant la Segona República escrits totalment o parcialment en català

Sabadell	- <i>Revista de Sabadell</i> (1932-1935) - <i>Diari de Sabadell</i> (1919) - <i>La Ciutat</i> (1932-1934). Catòlic, tradicionalista i catalanista - <i>El Poble</i> (1932-?). ERC - <i>Full oficial del Comitè del Front Popular</i> (1936-?) - <i>Vertical</i> (1937-?). Portaveu de la Federació Local de Sindicats de la UGT
Manresa	- <i>El Pla de Bages</i> (1904-1936). Lliga - <i>Pàtria</i> (1920-1933) - <i>El Dia</i> (1929-1933). ERC - <i>Acció</i> (1933) - <i>La Patria</i> (1935) Bilingüe - <i>UGT</i> (1937). UGT
Lleida	- <i>La Jornada</i> (1930-1932). ERC - <i>La Lluita</i> (1932). Republicà catalanista de les comarques de Lleida - <i>La Veu del Segre</i> (1933-1934). Tradicionalista - <i>Combat</i> (1936). JCI-POUM - <i>UHP</i> (1936-?). JSU-UGT. Bilingüe
Reus	- <i>Avui</i> (1935-1936). Lliga - <i>Foment</i> (1936-1939). ERC
Girona	- <i>Diari de Girona</i> (1888). Entre 1932 i 1936 va ser en català - <i>El Gironès</i> (1931). Catalanista. Quarta època. En d'altres havia estat setmanal - <i>L'autonomista</i> (1895). Entre 1933 i 1939 va ser d'ERC - <i>Combat</i> (1936). Diari antifeixista - <i>L'Espurna</i> (1936). POUM - <i>Front</i> (1936). PSU, UGT i JSU - <i>Gerona CNT</i> (1937). Bilingüe
Tarragona	- <i>Diari de Tarragona</i> (1931-1939) - <i>Catalònia</i> (1935). Lliga - <i>Front Popular</i> (1936) - <i>Llibertat</i> (1936-?). Front Antifeixista
Mataró	- <i>Diari de Mataró</i> (1923-1936). Acció Catalana - <i>Llibertat</i> (1936-1939). Antifeixista
Vilanova i la Geltrú	- <i>Full Oficial del Consell Municipal</i> (1937) - <i>Full Oficial de l'Ajuntament de Vilanova i la Geltrú</i> (1938-1939)
Terrassa	- <i>El Dia</i> (1918-1936). Nacionalista i després d'Acció Catalana - <i>L'Acció</i> (1931-1936). ERC - <i>Front</i> (1936-1937). POUM
Igualada	- <i>Diari d'Igualada</i> (1931-1936) - <i>Diari del Poble</i> (1936) Comitè Antifeixista. Bilingüe - <i>Full Oficial del Consell Municipal d'Igualada</i> (1936-?)
Tortosa	- <i>Ara</i> (1935-1936). Lliga
Vic	- <i>La Comarca de Vic</i> (1919). Entre 1933 i 1935 va ser en català - <i>Diari de Vic</i> (1930-1933)

Francesc Vallverdú elabora una taula que presentem a continuació i en la qual podem veure, de forma esquemàtica, els esdeveniments que, fins a l'arribada del franquisme, fan avançar en el procés de normalització en el camp social i que acaben generant l'evolució de la premsa catalana que tot just hem analitzat. Aquí podem copsar com el procés de normalització lingüística que començà a finals del segle XIX a Catalunya no va lligat a un aparell estatal per promoure una política de planificació lingüística. De fet, la normalització va subsistir fins i tot a les adverses condicions de la Dictadura de Primo de Rivera i del règim franquista. Malgrat tot, i com és lògic, els moments més favorables quant a l'extensió social de la llengua i la cultura catalana coincideixen amb els períodes en què les esquerres catalanes eren al poder: 1931-1934, govern de centre-esquerra de la Segona República, i 1936-1939, govern de Front Popular de la Segona República.

TAULA: Esdeveniments destacats del procés de normalització lingüística del català¹⁸

NORMATIVITZACIÓ (Aspectes de caràcter lingüístic)		EXTENSIÓ SOCIAL (Fets amb repercussió social)
1859	Restauració dels Jocs Florals	
1864		Teatre català modern
1870		Setmanaris populars. Bases de la premsa en català: "La Campana de Gràcia" (1870-1934) "L'esquella de la Torratxa" (1872-1938)
1879		Primers diaris. Decisius en el procés de normalització: "Diari Català" (1879-1881) "La Renaixença" (1882-1905)
1890	Campanya de "L'Avenç" per la reforma lingüística (Fabra, Massó, etc.)	
1899		Diaris de partit. Predecessors dels primers diaris en català: "La Veu de Catalunya" (1899-1936) "El poble català" – portaveu oficis de la Lliga (1906-1919)
1906	I Congrés de la Llengua Catalana	Moviment de solidaritat catalana
1913	Normes ortogràfiques de l'Institut d'Estudis Catalans (IEC)	Mancomunitat de Catalunya (1914-1925)
1918	Gramàtica oficial de l'IEC (Pompeu Fabra)	-Aprovació del projecte d'autonomia de Catalunya -Catalanització de "La Publicitat" (1922-1939)
1924		Dictadura de Primo de Rivera (1924-1930)
Frenada normalització lingüística		
1931		-Generalitat de Catalunya (1931-39): -Cooficialitat del català amb el castellà -Les emissores de radio comencen a transmetre en català -Es generalitza l'ensenyament en català
1932	Diccionari General de la Llengua Catalana	Estatut d'Autonomia de Catalunya
1933		Universitat Autònoma de Barcelona
1935		Dirais que es publiquen a Barcelona: 5 en català 12 en castellà
1936		Diaris que es publiquen a Barcelona: 6 en català 8 en castellà
1939		Victòria de Francisco Franco sobre la República (1936-1975)
Ruptura del procés de normalització lingüística		

¹⁸ VALLVERDÚ, Francesc. *La normalització lingüística a Catalunya, op. cit.*, p. 17.

2.2. El franquisme: fre a la normalització lingüística

El franquisme va suposar un fre al procés de normalització. Tan bon punt els exèrcits franquistes van entrar a Catalunya, es va fer efectiva l'abolició de l'Estatut d'Autonomia de 1932. És l'inici d'una nova etapa en què les institucions republicanes, els partits, els sindicats i totes les entitats catalanistes, la premsa i el món editorial se suspenen.

Aviat es configura la nova legislació que s'estructura amb lleis especials com les referides als tribunals militars i a la repressió de la maçoneria i el comunisme. Simultàniament es dicten lleis que limiten el comportament social i polític: la Llei de premsa i impremta (que exerceix control i censura sobre molts diaris i fa desaparèixer bona part de les publicacions que en aquell moment impulsaven la normalització lingüística a Catalunya), la Llei d'unitat sindical (que prohibeix les reunions de sindicats), la Llei de responsabilitats polítiques (que aspira a "*liquidar las culpas de los que contribuyeron a la subversión roja*"), entre d'altres. Tot "s'amagava" darrere de la Llei Constitutiva de les Corts (1942) que mirava de donar certa aparença de legitimitat a la Cambra, el Fuero de los españoles (1945) i la Ley de sucesión a la Jefatura del Estado (1947).

Catalunya havia pecat. El seu camí cap a l'autonomia, els esdeveniments socials, polítics i culturals que havien generat la República i que l'havien distanciat de la resta de l'Estat així com el procés de normalització lingüística que havia configurat un nou estatus al català recolzat, en l'última fase, pels imprescindibles mitjans de comunicació, havia aixecat ampolles. El franquisme s'instaurà amb la voluntat de fer taula rasa, de tornar a assimilar la població catalana a l'espanyola fent que arraconés llengua, cultura i identitat. Aviat es prohibeix l'ensenyament de la prestigiosa Universitat de Barcelona (UB), així com dels centres de la Generalitat i d'aquells privats que ensenyen en català. Es veta l'ús de la llengua catalana en textos i explicacions mentre s'instauren assignatures com *Formación del Espíritu Nacional*. La difusió de la cultura i l'ús públic de la llengua també resulten afectats en el cinema, el teatre, la literatura, l'àmbit eclesiàstic o la cançó. Els diaris i revistes, per la seva part, queden prohibits mentre les editorials han de publicar només llibres en castellà.

La reivindicació de l'ús públic de la llengua en tots els àmbits socials va ser una de les motivacions centrals i unitàries en la resistència dels anys seixanta contra el centralisme i la castellanització del franquisme. Si l'arribada del règim fou un nou intent (en aquest cas gravíssim) d'eliminar la llengua catalana com a element d'identitat, a partir dels

anys seixanta, amb un règim que, com hem dit, comença a esdevenir lleugerament més flexible, els intents per fer renéixer el català de l'obscurantisme comencen a reproduir-se. A la mort de Franco, no obstant això, la vitalitat de la llengua catalana es manté encara en àmbit públics molt reduïts –institució eclesiàstica, premsa local molt concreta i edició literària-.

2.3. La transició: el ressorgir de la identitat catalana i l'aparició dels grans mitjans catalans

La mort de Francisco Franco, el 20 de novembre de 1975, culmina la davallada en què portava sumit el règim durant els darrers anys. Catalunya i el País Basc marquen un ritme intens de reivindicacions i lluita al carrer que aviat serà seguit per tota la nova societat espanyola, urbana i avançada socialment. Associacions com Òmnium Cultural o la Crida a la Solidaritat foren col·lectius avançats en la voluntat de fer sortir el català del règim de prohibicions. Per la seva part, l'acció comunicacional revifa i comencen a aparèixer publicacions de caràcter comarcal (encapçalades per *Treball*, *Canigó*, *Presència*, *Orifloma*) que reivindicaven una vida millor, lliure i catalana.

El desembre del 1975 onze partits catalans formen el Consell de Forces Polítiques de Catalunya (CFPC). Es comença a reconduir el procés identitari català que havia sucumbit feia més de vint anys. Amb ell, la llengua catalana inicia una nova trajectòria amb l'objectiu de recuperar la seva normalització. El polítics catalans que apareixen públicament i lideren el ressorgiment de Catalunya a partir de 1975 són autonomistes i es vinculen fàcilment al programa reivindicatiu de l'Assemblea de Catalunya. Aquesta és el resultat d'un procés que va portar a diferents forces polítiques a unir-se per l'oposició franquista sota dos eixos: la reivindicació de la personalitat nacional i l'antifranquisme. Anteriorment, el 1969 s'havia creat la Comissió Coordinadora de Forces Polítiques de Catalunya on partits com Esquerra Republicana de Catalunya es van unir amb el Front Nacional, Moviment Socialista, Unió Democràtica de Catalunya i el PSUC per reivindicar les llibertats democràtiques, l'amnistia general per als presos polítics i la recuperació de l'Estatut. El 1971 es va convocar la primera sessió de l'Assemblea de Catalunya.

L'any de les primeres eleccions democràtiques després del franquisme (1977), la gegantina manifestació de l'11 de Setembre demostra el suport popular que rep el desig d'autonomia reclamat pel món polític català en aquells anys d'instabilitat i canvi. El 23 d'octubre de 1977 Josep Tarradellas arriba a Barcelona després d'un llarg exili i és

nomenat novament president de la Generalitat. Poc després, el 29 de setembre d'aquell mateix any, apareix al BOE la publicació del text de restabliment de la Generalitat.

El nou marc polític a nivell estatal es dota ràpidament d'uns instruments que obtenen un consens immediat a tot l'Estat. Amb l'acceptació de la Constitució espanyola de 1978, que reconeix la diversitat cultural i lingüística de l'Estat espanyol i accepta que "les altres llengües espanyoles seran també oficials en les respectives comunitats autònomes" i l'oficialitat de l'Estatut d'Autonomia (1979), s'aconsegueix una estabilitat política necessària després d'un període de transició amb inestabilitat i centenars de morts a causa del terrorisme basc i espanyol (ETA, GAL, GRAPO). Pel que fa a l'Estatut, es dictamina, en el seu article tercer, que:

Article 3

1. La llengua pròpia de Catalunya és el català.
2. L'idioma català és l'oficial de Catalunya, així com també ho és el castellà, oficial a tot l'Estat espanyol.
3. La Generalitat garantirà l'ús normal i oficial d'ambdós idiomes, prendrà les mesures necessàries per tal d'assegurar llur coneixement i crearà les condicions que permetin d'arribar a llur igualtat plena quant als drets i deures dels ciutadans de Catalunya.

En la reforma actual de l'Estatut (que s'inicià el passat 2007 i que està pendent de la sentència del Tribunal Constitucional, en una decisió que s'espera polèmica) es ratifiquen aquestes premisses que ja al 1979 es posaven per escrit. Malgrat això, el nou Estatut amplia alguns punts així com esmenta la transcendència del català en els mitjans de comunicació i l'ensenyament i es refereix al paper dels poders públics quant a la normalització del català. Els punts més destacats per al nostre estudi són:

Article 6.

1. La llengua pròpia de Catalunya és el català. Com a tal, el català és la llengua d'ús normal i preferent de les administracions públiques i dels mitjans de comunicació públics de Catalunya, i és també la llengua normalment emprada com a vehicular i d'aprenentatge en l'ensenyament.
2. El català és la llengua oficial de Catalunya. També ho és el castellà, que és la llengua oficial de l'Estat espanyol. Totes les persones tenen el dret d'utilitzar les dues llengües oficials i els ciutadans de Catalunya tenen el dret i el deure de conèixer-les. Els poders públics de Catalunya han d'establir les mesures necessàries per a facilitar l'exercici d'aquests drets i el compliment d'aquest deure. D'acord amb el que disposa l'article 32, no hi pot haver discriminació per l'ús de qualsevol de les dues llengües.

Els traspassos de competències de l'Administració central a Catalunya que dictamina l'Estatut de 1979 són un pas clau en el procés de ressorgir de la identitat catalana i representen un avenç imprescindible en el camí cap a la normalització del català. L'existència de l'Estatut obre la porta a l'elaboració de reglamentacions que tenen per objectiu la normalització lingüística. El cas més evident és el de la Llei de Normalització Lingüística de Catalunya (1983) amb la qual s'inicien uns anys d'estira-i-arrotonsa entre el govern espanyol, les institucions estatals, les accions judicials promogudes per sectors contraris a la normalització del català, el govern de la Generalitat, les institucions i partits catalans i la societat civil de Catalunya que culmina l'any 1994 quan el Tribunal Constitucional espanyol es pronuncia a favor de la constitucionalitat d'una llei que ja fa deu anys que s'aplica.

Reflex d'aquest panorama enterbolit són els diferents manifestos i escrits que sorgien durant aquests anys defensant unes i altres postures. El 1979, per exemple, diversos professors del departament de Filologia Catalana de la Universitat Autònoma de Barcelona publiquen "Una nació sense estat, un poble sense llengua?", un manifest en què s'afirma, entre d'altres, que no havien canviat les normes d'ús idiomàtiques afermades durant la dictadura franquista, que mentre que la població catalana és bilingüe, la població immigrada es mantenia monolingüe en espanyol o que el tractament legal donat al català resultava insuficient. Aquest document serveix de revulsiu per plantejar el debat i les necessitats del procés de normalització. Poc després, un sector de funcionaris i intel·lectuals espanyolistes residents a Catalunya publica "Manifiesto de los 2.300" on s'afirmava que l'espanyol és discriminat a Catalunya. Altres documents, com el de l'associació *Iruñea Sortuna* titllant de desigual la política lingüística de l'Estat o els articles, a la dècada dels noranta, dels professors A. Rafanell, M. Prats i A. Rossich recollits en el llibre *El futur de la llengua catalana* augurant l'extinció del català, han mantingut, durant dècades, la polèmica sobre el bilingüisme i la normalització del català.

Cal destacar que, en aquest context, el 1981, més d'un centenar d'entitats cíviques catalanes creen la Crida a la Solidaritat en Defensa de la Llengua i la Nació Catalanes, que amb el temps esdevé un moviment ampli que es caracteritza per la realització d'accions de reivindicació idiomàtica. Tot i això, d'ençà de la desaparició de la Crida, al militarisme lingüístic li ha costat trobar estructures organitzatives realment eficaces. Des del passat 2007, el Departament de Política Lingüística de la Generalitat ha

confeccionat un cens d'entitats¹⁹ que tenen per finalitat el foment de la llengua catalana. Altres organitzacions de caire cultural com Òmnium Cultural, l'Obra Cultural Balear o Acció Cultural del País Valencià també han fet feina en defensa de la llengua catalana arreu dels Països catalans.

En el camp de la comunicació, l'aparició de TV3 i Canal 33 (1984) representen un punt d'inflexió. La Generalitat crea, el 1983, la Corporació Catalana de Radio i televisió (CCRTV) que comporta un gran pas endavant en l'enfortiment del procés de normalització del català. També les emissores de ràdio –Catalunya Ràdio, Catalunya Música, Catalunya Informació- configuren, per primera vegada des del 1939, uns mitjans comunicacionals en català per a tot el territori amb èxit de públic.

La premsa catalana, per la seva part, també ha jugat el seu paper en aquest procés de normalització postfranquista. Aquesta, no obstant això, ha esdevingut una difusió força estancada en les darreres dècades. Les xifres de distribució de la premsa catalana se situen al voltant dels 500.000 exemplars sense que s'hagi produït un creixement significatiu en els últims anys. La premsa d'abast general editada a Catalunya és la que més ha acusat la competència dels altres mitjans i ha anat decreixent en nombre i en difusió total (de 459.858 a 370.069 exemplars). Per contra, el nombre de capçaleres d'abast local i comarcal ha crescut alhora que també ho feien les seves xifres de difusió, que han passat de representar un 9% dels diaris editats a Catalunya l'any 1976 a un 19% en l'actualitat, amb uns números que ronden els 85.500 exemplars. D'altra banda, la premsa editada fora de Catalunya ha anat guanyant quota de mercat: si bé l'any 1976 el 98% de la premsa que es consumia a Catalunya era editada aquí, aquest percentatge s'ha reduït fins al 82% avui. Actualment a Catalunya s'editen els següents diaris, i aquestes són les seves xifres quant a lectors.

¹⁹ Vegeu: www20.gencat.cat/portal/site/Llengcat/

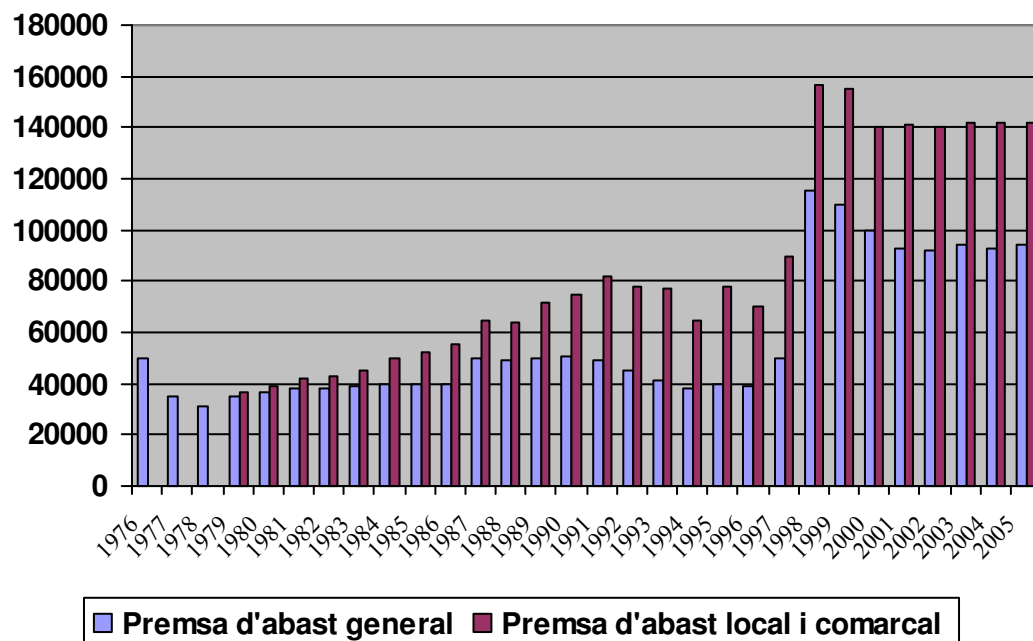
TAULA. Capçaleres editades actualment a Catalunya²⁰

Capçaleres editades a Catalunya	Nombre de lectors diaris
El Periódico de Catalunya	736.000
La Vanguardia	575.000
El Mundo Deportivo	435.000
Sport	265.000
El Punt	149.000
Avui	117.000
Segre	95.000
Diari de Tarragona	92.000
Regió 7	58.000
Segre	57.000

Amb les transformacions del sector també han evolucionat els usos lingüístics dels diaris. La presència del català ha crescut en el decurs d'aquests anys, tot i que segueix essent minoritari. El nombre total de diaris de pagament editats íntegrament en català ha passat d'un sol diari l'any 1976 (*l'Avui*) a sis diaris en l'actualitat; mentre que la xifra total de diaris en català ha passat de 53.085 l'any 1976 a 144.535 exemplars l'any 2005. Aquestes dades reflecteixen un increment del 16%, ja que el 1976 tot just un 10% de la premsa d'informació general difosa a Catalunya s'editava en català, mentre que l'any 2005 aquest percentatge arribava al 26%. Aquest creixement es deu, per una banda a la creació de l'edició catalana d'*El Periódico* l'any 1997 i, per l'altra, a la proliferació de la premsa local i comarcal en català que s'estima d'un 60% dins aquest camp. Cal destacar que en l'àmbit de la premsa gratuïta, que ha anat guanyant pes en els darrers anys, l'opció lingüística escollida per les quatre grans capçaleres de major difusió és el bilingüisme.

²⁰ Baròmetre de la Comunicació i la Cultura. Resum 2a Onada 2008. Fundació d'Audiències de la Comunicació i la Cultura.

TAULA. Difusió total de la premsa editada en català a Catalunya, 1976-2005²¹

²¹ SINTES, Elena. *L'ús del català a la premsa diària a Catalunya*. Resum de la tesi doctoral titulada *L'ús del català a la premsa diària a Catalunya. Opinions, actituds i pràctiques d'empresa i professionals del sector envers l'ús del català*. Barcelona: Universitat de Barcelona, 2006.

CAPÍTOL II

1. L'actual situació lingüística a Catalunya

1.1. El bilingüisme a la Catalunya d'avui

Els primers anys de segle XXI arriben, doncs, després d'una sèrie d'esdeveniments que han acabat per generar un marc lingüístic concret per Catalunya. Els avenços i les ensopegades que ha sofert el procés de normalització del català han esdevingut una situació lingüística determinada on es poden palpar grans progressos però on també existeixen ombres. Malgrat tot, quelcom sembla clar: el debat lingüístic està, avui, més d'actualitat que mai. Mentre alguns estudis publicats darrerament indiquen un clar retrocés del català, principalment com a llengua utilitzada al carrer, d'altres defensen posicions totalment oposades. Així, en la discussió lingüística que es dona a Catalunya en els darrers temps, i que últimament sembla estar en plena ebullició, hi tenen cabuda les posicions més extremes i contraposades.

El passat mes de juny de 2008 diferents diaris es feien ressò de l'estudi sociodemogràfic i lingüístic de l'alumnat de quart d'ESO de Catalunya que havia coordinat el departament d'Educació de la Generalitat. En aquest es conclouia, després d'elaborar una mostra representativa de 1.500 estudiants de 15 anys registrats en 51 centres diferents, que més de la meitat dels alumnes (66%) quan surten de les aules de l'Institut canvien el català pel castellà i només un terç dels joves utilitzen el català en qualsevol espai o sense tenir en compte el company a qui s'adrecen. De fet, però, ni tan sols a les aules de Catalunya hi ha una immersió lingüística completa, ja que un de cada quatre alumnes, segons aquest estudi, admet que s'adreça al professor en castellà, encara que un 75% dels joves tenen professors que sempre o gairebé sempre fan les classes en català. L'informe, a més, demostra la feblesa del català quan aquest s'ha de defensar entre els amics, en aquest àmbit els joves catalanoparlants no dubten, a diferència dels castellanoparlants, a canviar d'idioma. Per tant, el català, si fem cas d'aquestes dades, cada cop més passa a ser una llengua acadèmica, usada predominantment com a canal d'estudi. Entre els joves, doncs, es pot estar desenvolupant un fals bilingüisme en el qual la llengua dominant s'està imposant poc a poc a la més feble.

Un altre informe recentment publicat anava en la mateixa línia. Segons aquest estudi sobre la Identitat Nacional a Espanya elaborat pel Centre d'Investigacions Sociològiques (CIS)²² i la Universitat de Salamanca, més de la meitat d'aquells que viuen en autonomies amb llengua pròpia es defineix castellanoparlants i només un 16% bilingüe. L'estudi assegura que més de la meitat dels habitants de Catalunya, Comunitat Valenciana, Balears, El País Basc, Navarra i Galícia es declaren "més aviat castellanoparlants", un 16% es considera "bilingüe" i només tres de cada deu utilitzen normalment la llengua pròpia de la seva comunitat.

Però l'actual debat lingüístic és confús i sembla difícil treure'n conclusions taxatives. La llengua duu associats diversos aspectes identitaris i polítics que exalten posicions totalment antagòniques. També durant el mes de juny de 2008 un grup d'intel·lectuals de diferents àmbits impulsen un manifest que, sota el nom "Manifiesto por la lengua común", recolza l'ús del castellà i alerta que aquest està en perill en certes comunitats com Catalunya. Fernando Sabater, Álvaro Pompo, Martínez Gorriarán o Mario Vargas Llosas, entre d'altres noms vinculats al partit Unión, Progreso y Democràcia (UPyD), posen en entredit que el castellà gaudeixi de bona salut i reclamen polítiques que beneficiïn el seu estatus davant l'amenaça de les llengües autonòmiques. El principal partit de l'oposició espanyol, el PP de Mariano Rajoy, hi dóna suport i les joventuts populars (les anomenades Nuevas Generaciones) són les encarregades de difondre la campanya. Poc després, entitats catalanistes com la Plataforma per la Llengua i 23 associacions d'immigrants residents a Catalunya impulsen un nou manifest en resposta al polèmic text en defensa del castellà sorgit un mes abans. "El català, llengua común" és una aposta per la diversitat lingüística i per la llengua catalana com a idioma vehicular en l'educació. Personatges de l'esfera política catalana com l'expresident de la Generalitat, Jordi Pujol, el president d'ERC, Joan Puigcercós o el dirigent de CiU, Francesc Homs donen suport a la iniciativa el dia de la seva presentació, el passat 18 de juliol.

Per altra banda, no podem passar per alt, l'aparició en l'escena política catalana, l'any 2006, del partit Ciutadans, partido de la ciudadanía. Aquest es defineix com una plataforma que mira de cobrir un espai orfe dins el panorama polític català. Ciutadans s'oposa al nacionalisme català i entre els punts forts del seu programa destaca la idea que la llengua castellana està discriminada a Catalunya. 3 escons al Parlament de Catalunya en la seva primera aparició política durant les eleccions autonòmiques

²² Vegeu: www.cis.es/cis/opencm/ES/1_encuestas/meses3.jsp

d'aquell 2006 són prova suficient que el debat lingüístic en l'àmbit polític també està més viu que mai.

Aquests són només alguns exemples d'un conflicte bipolar. Ara, doncs, sembla inevitable plantejar-se quina és realment la situació lingüística a Catalunya. Lluny de posicions interessades cal definir l'estat en què es troba la llengua catalana avui i quin tipus de bilingüisme viu Catalunya. Quin és, llavors, el resultat del procés de normalització que s'ha allargat durant tants anys? Estaments públics, com l'Administració, mitjans de comunicació, com TV-3 o Catalunya Ràdio, via pública i, fins i tot, l'ensenyament, semblen haver tret profit d'un procés de normalització lingüístic que pot haver tocat sostre i que potser no ha arribat a incidir en l'autèntica essència del conflicte: la població.

1.2. Les dades oficials i les seves interpretacions

Per tal d'intentar acostar-nos al complex repte de determinar la situació real de la llengua a Catalunya podem fer ús de les dades que ens facilita l'Institut d'Estadística de Catalunya (Idescat). El seu darrer treball es va completar l'any 2003 sota el nom d'"Estadística sobre usos lingüístics a Catalunya" (EULC03). Segons el mateix Idescat, el seu estudi és "una estadística oficial sobre els usos interpersonals que la població catalana fa de les llengües presents en el territori, amb especial atenció a la llengua catalana". L'anàlisi d'Idescat es basa en una mostra representativa de 7.257 entrevistes, considerant com a unitat d'anàlisi la població major de 15 anys que resideix en un habitatge familiar del territori de Catalunya. Abans, però, Idescat es remet a la seva estadística general sobre coneixement del català a Catalunya de l'any 2001.

Població segons coneixement del català ²³

	Població	L'entén	%	El sap parlar	%	El sap llegir	%	El sap escriure	%	No l'entén	%
De 2 a 14 anys	745	708	95,08%	547	73,41%	486	65,22%	404	54,19%	37	4,92%
De 15 a 29 anys	1.381	1.328	96,17%	1.217	88,12%	1.225	88,7%	1.109	80,36%	53	3,83%
De 30 a 44 anys	1.503	1.434	95,35%	1.183	78,71%	1.222	81,3%	818	54,39%	70	4,65%
De 45 a 59 anys	1.190	1.137	95,59%	823	69,19%	849	71,33%	402	33,79%	52	4,41%
De 60 a 74 anys	907	836	92,09%	551	60,71%	542	59,74%	221	24,33%	72	7,91%
De 75 a 84 anys	374	332	88,62%	235	62,84%	224	59,88%	107	28,49%	43	11,38%
De 85 anys i més	115	98	85,39%	72	62,24%	65	56,36%	29	25,14%	17	14,61%
Total	6.215	5.872	94,38%	4.628	74,46%	4.612	74,21%	3.089	49,7%	343	5,52%

A primer cop d'ull, aquestes dades conviden a l'optimisme. La població que afirma que entén el català representa un 94,38% davant el 5,52% que declara no entendre'l. A més, són els segments més joves de la població els que semblen entendre més el català movent-se fins i tot per sobre del 95% dels 15 als 29 anys. Tanmateix un 74,46% de la població enquestada assegura que el sap parlar i pràcticament la mateixa gent, un 74,21% el sap llegir. Les xifres baixen una mica quant a la població que declara saber-lo escriure però no sembla tenir massa transcendència si ho comparem amb el baix tant per cent que admet no entendre el català, només un 5,52%.

Malgrat tot, les xifres no s'han d'analitzar de forma superficial. La població enquestada, per exemple, declara entendre el català però no en quin grau el comprèn, ni com o quan l'utilitza o quin pes té aquest en la seva vida, quin respecte li mereix o quin paper juga davant del castellà i altres llengües. Aquesta taula ens permet fer-nos una idea general del panorama lingüístic de Catalunya però s'ha de concretar més per mirar d'aproximar-

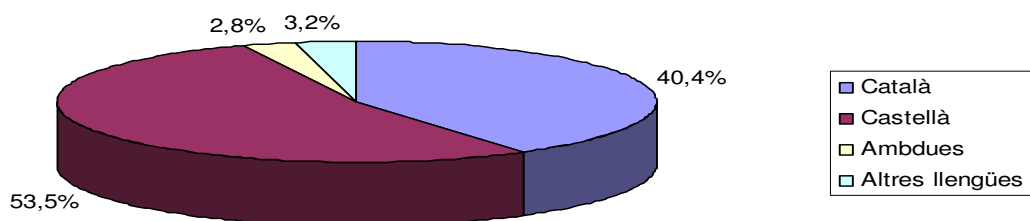
²³ Vegeu: www.idescat.net

nos a l'autèntica situació que es viu a casa nostra. Quina proporció de gent d'aquella que assegura saber parlar català realment el parla? Quines llengües parlen aquells que responen amb un "no entenc el català"?

Per filar més prim dividim, tal i com fa Idescat, el coneixement i ús del català en tres graus. Per un costat, aquells que el consideren primera llengua (idioma que la persona entrevistada diu haver parlat primer a casa seva). En segon lloc aquells que constaten que el català és la seva llengua pròpia (s'identifiquen amb ella). I finalment, llengua habitual (idioma que la persona entrevistada utilitza més sovint, pot coincidir amb la primera llengua o amb la llengua pròpia). Cal destacar que nosaltres, a diferència d'Idescat, ens centrarem en la llengua catalana, castellana i en l'opció d'ambdues, englobant tots els altres idiomes –aranès, gallec, francès, anglès, alemany i altres- en l'opció "Altres llengües" en la representació del gràfic.

Primera llengua ²⁴

LLENGUA	POBLACIÖ	%
Català	2213,05	40,45
Castellà	2929,13	53,54
Ambdues	152,03	2,78
<i>Aranès</i>	<i>2,9</i>	<i>0,05</i>
<i>Gallec</i>	<i>61,37</i>	<i>1,12</i>
<i>Francès</i>	<i>19,91</i>	<i>0,36</i>
<i>Anglès</i>	<i>13,92</i>	<i>0,25</i>
<i>Alemanys</i>	<i>16,67</i>	<i>0,3</i>
<i>Altres</i>	<i>62,23</i>	<i>1,14</i>
Total	5471,21	100

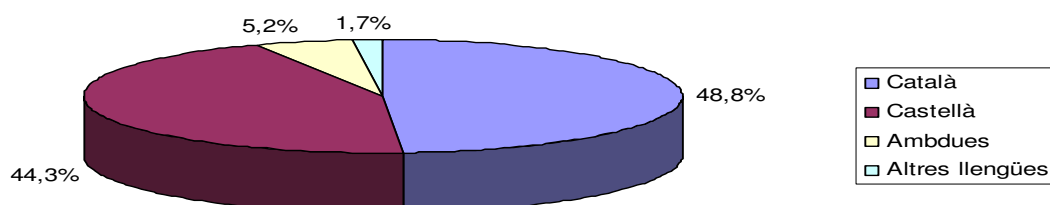

²⁴ Estadística d'usos lingüístics a Catalunya (2003). Secretaria de Política Lingüística del Departament de la Presidència i Idescat

Com podem observar, el català és considerat primera llengua o llengua nativa en un 40,4% dels enquestats enfront d'un 53,5% del castellà. Aquest fet pot perjudicar el català a la llarga perquè, com veïem en el primer capítol, la llengua apresada durant la primera infància acostuma a ser la que preval en el cas de la persona bilingüe. Cal, però, veure com evoluciona aquesta estadística i com acaben tractant les dues llengües els enquestats.

Llengua pròpia ²⁵

LLENGUA	POBLACIÓ	%
Català	2670,14	48,8
Castellà	2424,68	44,32
Ambdues	283,18	5,18
<i>Aranès</i>	<i>2,2</i>	<i>0,04</i>
<i>Gallec</i>	<i>20,95</i>	<i>0,38</i>
<i>Francès</i>	<i>13,9</i>	<i>0,25</i>
<i>Anglès</i>	<i>14,66</i>	<i>0,27</i>
<i>Alemanys</i>	<i>10,8</i>	<i>0,2</i>
<i>Altres</i>	<i>30,69</i>	<i>0,56</i>
Total	5471,21	100

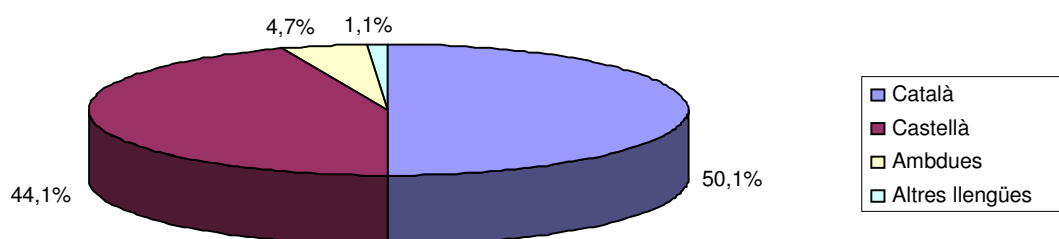
El català guanya pes (8,4 punts) quant a la consideració de llengua pròpia. En aquest cas, el fet de conviure amb una realitat on s'ha donat un procés de normalització sembla afavorir, segons Idescat, el català i fa perdre força al castellà. El contacte amb el català, el seu aprenentatge i la seva estima pot ser el rerefons d'aquesta taula. Cal

²⁵ Estadística d'usos lingüístics a Catalunya (2003). Secretaria de Política Lingüística del Departament de la Presidència i Idescat

destacar, però, el 5,2% d'enquestats que s'identifiquen amb ambdues llengües per igual.

*Llengua habitual*²⁶

LLENGUA	POBLACIÓ	%
Català	2.742,55	50,13
Castellà	2.410,3	44,04
Ambdues	255,69	4,67
Aranès	2,07	0,04
Gallec	11,32	0,21
Francès	9,99	0,18
Anglès	11,61	0,21
Alemanys	6,14	0,11
Altres	21,53	0,39
Total	5.471,21	100

La percepció de la llengua habitual pot ser la més decisiva de cara al nostre estudi ja que permet veure quin és l'idioma que s'utilitza amb més freqüència. En aquest cas, el català s'imposa al castellà i representa la meitat de la població enquestada. Guanya terreny l'ús proporcionat de les dues llengües i el castellà queda amb poc més d'un 44%. Lògicament, aquesta xifra dista molt d'aquell 94,38% de gent que declarava

²⁶ Estadística d'usos lingüístics a Catalunya (2003). Secretaria de Política Lingüística del Departament de la Presidència i Idescat

entendre el català o d'aquell 74,46% que assegurava saber-lo parlar. Malgrat tot, aquestes dades demostrarien que l'ús diari del català es trobaria al voltant del cinquanta per cent i superaria, per poc, el castellà.

Ara bé, com que la polèmica lingüística és un fet i els estudis citats al principi d'aquest segon capítol mostraven tendències més pessimistes de cara a la salut del català, cal analitzar alguns detalls d'aquestes dades que poden alterar certes conclusions. Un cas ben clar és el terreny que ha anat guanyant el castellà els darrers anys entre els joves de Catalunya. Així ho certificava l'enquesta de la Generalitat sobre els hàbits lingüístics dels alumnes de l'ESO i de la mateix manera ho deixa palès l'estudi d'Idescat quan relaciona grups d'edat i llengua habitual.

*Població segons llengua habitual per grups d'edat*²⁷

Edat	Català	Castellà	Ambdues	Altres situacions	Total
De 15 a 29 anys	612,49	688,91	65,64	13,5	1.380,54
De 30 a 44 anys	717,54	666,06	97,87	21,55	1.503,02
De 45 a 64 anys	726,89	678,66	58,64	18,63	1.482,82
De 65 anys i més	685,63	376,67	33,54	9	1.104,84
Total	2.742,55	2.410,3	255,69	62,68	5.471,22

Si ens fixem en aquella franja de 15 a 29 anys podem observar un desequilibri entre catalanoparlants (44%) i castellanoparlants (49%) favorable a la llengua castellana que reflecteix una tendència que es ve donant en els darrers anys i que pot ser l'origen del conflicte lingüístic contemporani. En aquest cas, tot i ser força minsa, la diferència atorga certa inferioritat a la llengua catalana respecte a la castellana en les generacions que, en un futur pròxim, han de mantenir viva la llengua. Aquesta tendència, a més, és reforçada per la següent taula en la qual la població enquestada opina sobre la percepció que tenia de l'ús del català cinc anys enrere. Tots els grups d'edat constaten que fa un lustre, tant ells com el seu entorn, parlaven més el català.

²⁷ Estadística d'usos lingüístics a Catalunya (2003). Secretaria de Política Lingüística del Departament de la Presidència i Idescat

*Opinió sobre l'ús del català cinc anys enrere per grups d'edat*²⁸

Edat	Més	Igual	Menys	No consta	Total
De 15 a 29 anys	494,79	335,75	454,19	95,8	1.380,54
De 30 a 44 anys	740,21	415,88	291,03	55,91	1.503,02
De 45 a 64 anys	760,01	329,27	314,51	79,03	1482,82
De 65 anys i més	518,02	224,95	228,86	133,01	1.104,84
Total	2.513,03	1.305,85	1.288,59	363,75	5.471,22

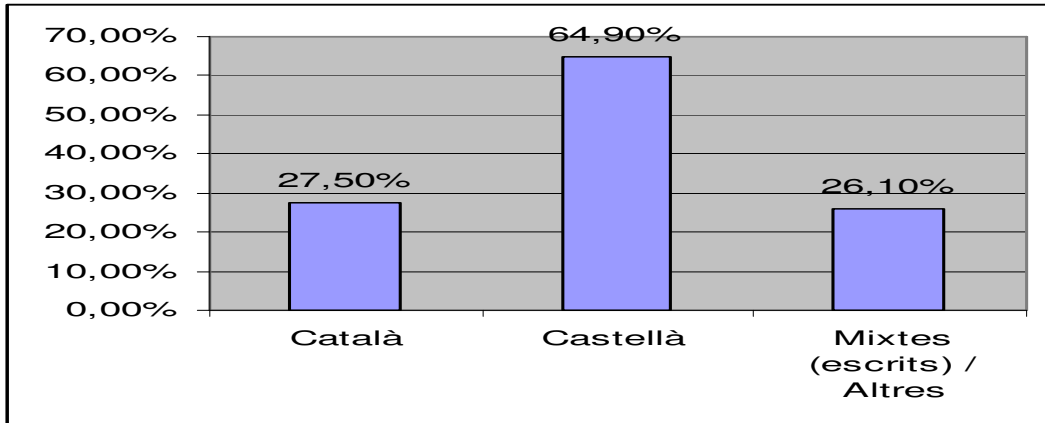
Sembla que els enquestats ho tenen força clar. En els darrers cinc anys el català ha anat a menys. Dels joves d'entre 15 a 29 anys un 35% creu que abans el català es parlava més, mentre que un 32% creu que abans es parlava menys. La tendència s'incrementa a mesura que creix l'edat. Així, un 49% dels enquestats que estan entre els 30 i els 44 anys creuen que fa cinc anys es parlava més el català davant d'un 19% que creu que abans es parlava menys i aquesta tendència s'ha incrementat. Quelcom similar trobem en les franges d'edat de 45 a 64 anys i més grans de 65 anys on es té la percepció en un 46% davant un 20% que el català s'utilitzava més abans. Tot i que aquestes dades poden semblar irrellevants o poc destacables, formen part d'un procés que té molt camp per córrer i en què les petites transformacions poden desencadenar, a la llarga, grans canvis.

Més dades que ens confirmen aquesta tendència ens porten a la Segona Onada de 2008 del Baròmetre de la Comunicació i la Cultura. Aquest és un estudi realitzat per la Fundació Audiències de la Comunicació i la Cultura publicat el passat 26 de juny. En aquest estudi es poden veure els hàbits lingüístics dels catalans en relació als mitjans de comunicació. En el seu apartat sobre Audiència general de mitjans i llengua de consum a Catalunya el baròmetre dóna unes dades força representatives que tot seguit reproduïm. Cal aclarir, però, que la suma dels percentatges d'aquestes en alguns casos no dóna com a resultat el 100% sinó que el supera. Aquest fet s'explica perquè als enquestats se'ls atorga l'opció de respondre amb més d'una categoria i, per tant, aquests poden assegurar, per exemple, que acostumen a llegir diaris en català i mixtes alhora.

²⁸ Estadística d'usos lingüístics a Catalunya (2003). Secretaria de Política Lingüística del Departament de la Presidència i Idescat

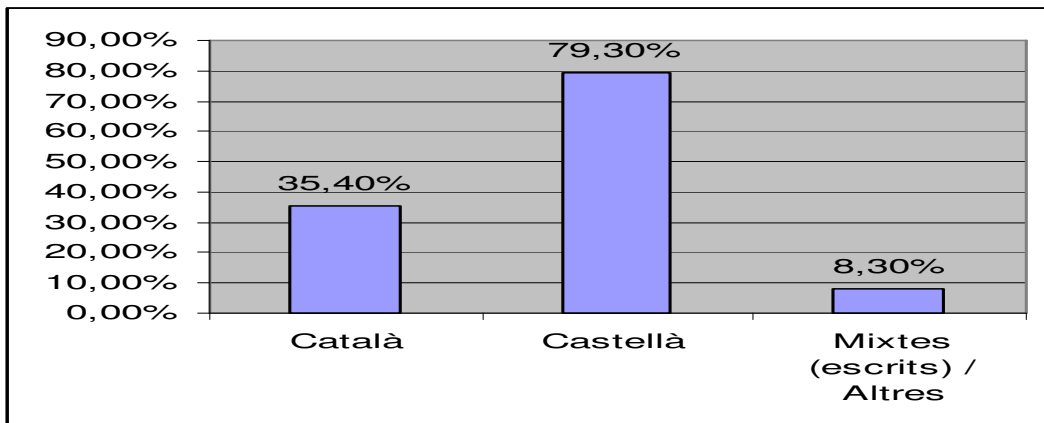
Premsa

2.706.000 lectors sobre un total de 6.229.000

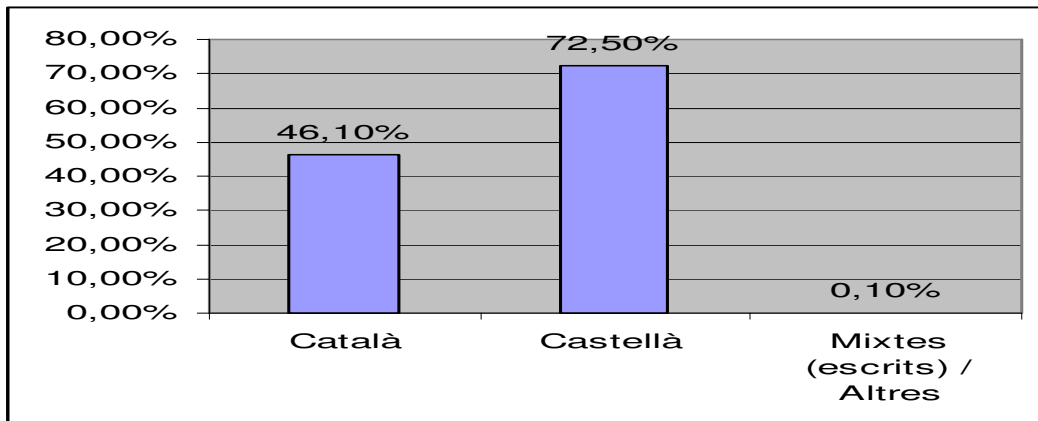
Revistes i publicitat

3.686.000 lectors sobre un total de 6.299.000

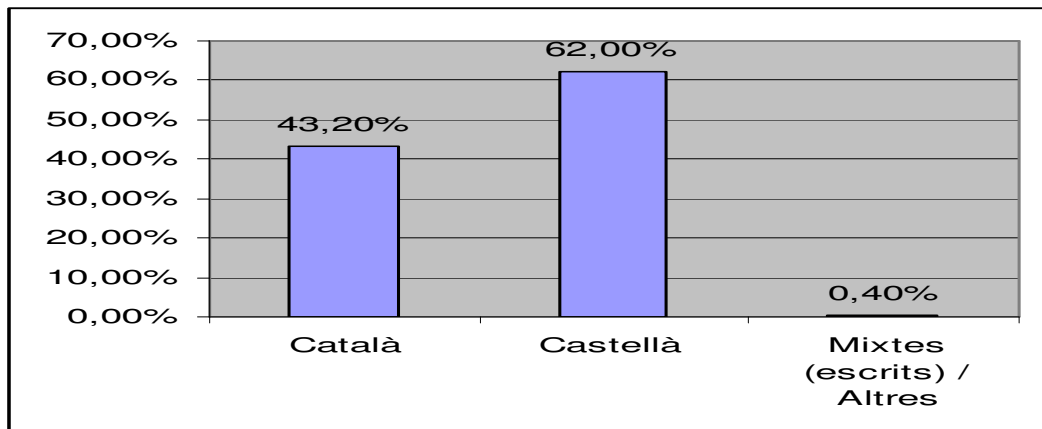
Televisió

5.642.000 televidents sobre un total de 6.299.000

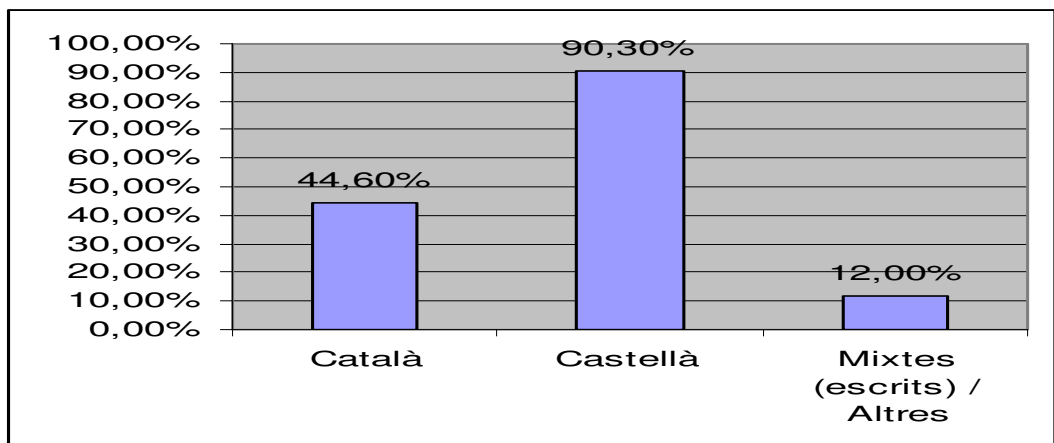

Internet

3.177.000 usuaris sobre un total de 6.299.000

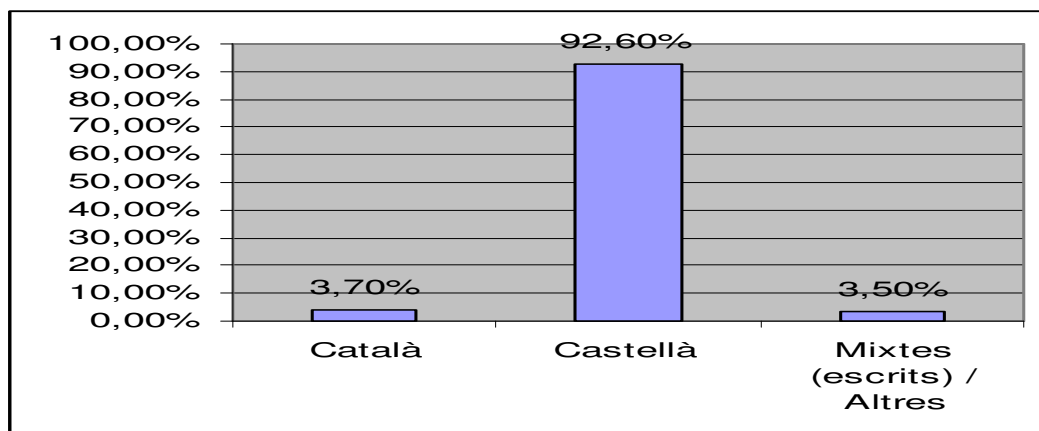
Ràdio

3.496.000 oients sobre un total de 6.299.000

Cinema 2.195.000 espectadors sobre un total de 6.

699.000

Com hem vist, en tots els mitjans de comunicació a Catalunya predomina el castellà. En alguns casos les dades denoten diferències molt significatives com és el cas de la premsa on un 64,90% declara llegir en castellà davant el 27,50% que ho fa en català. Aquest fet demostra que, malgrat la proliferació de premsa local, majoritàriament en català, i l'aparició de premsa gratuïta en català i bilingüe, bona part de la població continua llegint en castellà, quelcom que defineix la línia lingüística d'aquest sector de la població que contrasta amb aquell 74,21% de la població que manifestava, en l'estadística d'Idescat, que sabia llegir en català.

El cas de la televisió mereix una atenció especial ja que representa el mitjà de masses per excel·lència en els nostres dies. En aquest cas, com en la premsa, s'ha de tenir en compte que l'oferta televisiva en castellà és superior a la que s'emet en català. No obstant això, el 72,50% que declara veure principalment canals de televisió en castellà supera de llarg el 46,10% que ho fa en català i marca una tendència que es decanta clarament per la televisió en castellà. Recordem que en aquest cas estem treballant sobre un total de 5.642.000 televidents, una mostra molt àmplia i representativa. Tant en revistes com Internet i ràdio els percentatges juguen a favor del castellà, entenent que Internet és quelcom més global i la superioritat del castellà és més comprensible i que el pes del català en la ràdio es deu a l'oferta d'emissores líders d'audiència a Catalunya com *Catalunya Ràdio* o *Rac1*. El cas del cinema resulta aclaparador i, malgrat que la quota de pel·lícules en català és molt minsa, aquestes dades deixen entreveure que el consum cultural a Catalunya és desenvolupa, en gran part, en castellà.

El conflicte lingüístic està, doncs, sotmès a les interpretacions més dispars. Com hem vist, cada agent implicat sembla entendre les dades depenent dels seus interessos i resulta difícil formar-se una idea objectiva. Després de presentar alguns exemples que mostraven aquesta tendència hem volgut analitzar els números que facilita l'Idescat, teòricament, un estament independent. Les seves xifres ens mostraven, d'entrada, una situació força optimista pel català. Pràcticament el 95% de la població de Catalunya l'entén, bona part d'aquests el saben parlar, prop d'un 40% el té com a primera llengua, pràcticament la meitat dels enquestats s'identifiquen amb ell i el consideren llengua pròpia i, el més sorprenent, és la llengua habitual per a més de la meitat de la població. Sobre aquestes dades que rondan el 50% cal extreure'n, però, alguns matisos que ens permeten, si més no, posar en dubte aquestes primeres sensacions. Els joves de Catalunya són els que utilitzen en menor mesura la llengua catalana i bona part de la població enquestada considera que fa cinc anys (el 1999, considerant que l'enquesta d'Idescat és del 2003) es parlava més català. A aquestes dades cal sumar les xifres d'hàbits lingüístics dels catalans en relació amb els mitjans de comunicació que clarament es decanten pel castellà. Així doncs, sembla que hi ha una tendència a una disminució progressiva de la llengua catalana, com a mínim a peu de carrer. Però fins a quin punt és real aquest declivi avui dia? En quin estat es troben les tendències a la disminució del català que intueixen les anàlisis crítiques d'aquests estudis?

Com hem vist, els mitjans de comunicació poden ser bons indicadors de la situació lingüística d'un territori. Així doncs, en una situació difusa com l'actual, pot resultar interessant buscar noves formes d'anàlisi i altres mètodes per recolzar teories i xifres. Una manera de determinar l'estat actual d'aquest bilingüisme sotmès a opinions bipolars pot passar per estudiar aquest fenomen a través de la premsa. A continuació presentem i treballem amb un tipus de premsa que ha sorgit paral·lelament al conflicte lingüístic contemporani i que opta pel mateix esquema lingüístic que es viu al carrer: el bilingüisme.

2. La nova premsa gratuïta bilingüe

2.1. La irrupció de la premsa gratuïta en català

Si la televisió –amb permís de la ràdio– ha estat el gran canal de transmissió oral en català en els darrers vint anys, en el camp de la premsa escrita aquest paper l'han

exercit, en bona mesura, les publicacions gratuïtes, que en les darreres dècades han contribuït decisivament a ampliar la presència del català en la premsa escrita. Moltes d'aquestes capçaleres són contemporànies de TV3 i Canal 33 i avui es troben en una situació força consolidada. Els seus continguts –inicialment poc informatius- van representar un primer contacte amb el català escrit per a moltes famílies andaluses i extremenyas, murcianes i aragoneses arribades cap als anys seixanta i setanta.

Tarragona va veure néixer el 1969 el primer setmanari gratuït de Catalunya, el *Clàxon Tarragona*. Seguidament desenes de ciutats del país van anar descobrint la premsa gratuïta a través de nous títols com el *Sac Comercial d'Osona* (1977), *El Tot Mataró* (1981), *El Tot Badalona* (1981), *La Fura de Vilafranca* (1982), *Capgròs de Mataró* (1984), *El Pregó del Vallès* (1984), *El Pregó de Sabadell* (1984), *Aquí* (1985), *Zona Alta de Barcelona* (1985), *Tot Sant Cugat* (1986), *L'Ham de Banyoles* (1986), *Tot Cerdanyola* (1987), *Reclam d'Osona* (1988), *Reclam La Cerdanya i Alt Urgell* (1992), *3 Viles* (1993), *Nou Palafrugell* (1993), *Punt de Venda Alt i Baix Empordà i la Garrotxa* (1993), *El Tot Granollers i Vallès Oriental* (1993), *Secundèria* (1994), *Tot Cerdanya* (1995), *El Pregó de Terrassa* (1995), *Cop d'Ull* (1995) o el mensual *Mataró Report* (1996), per citar-ne només alguns.

Aquestes publicacions, la gran majoria setmanals o quinzenals, en molts casos compartien el mercat local amb els altres mitjans de pagament. Moltes d'elles van anar ocupant el buit que existia al mercat comunicatiu local català. D'aquesta manera, la premsa gratuïta, des de diversos plantejaments empresarials, formats i models, es va anar estenent per tot el territori. A cavall de l'*Associació Catalana de la Premsa Gratuïta* (ACPG), creada el 1997, aquesta nova premsa va anar prenent consciència periodística per agafar pes principalment en la premsa comarcal.

A Catalunya actualment hi ha un gran nombre de gratuïts –més de tres-cents– de format, periodicitat i temàtica diversa. Tot i ser un mercat ampli, moltes d'aquestes publicacions compleixen un perfil que passa per una publicació setmanal, d'informació local i comarcal i de format reduït, editada per una petita o mitjana empresa i que viu de la publicitat. El conjunt de publicacions de l'ACPG, l'any 2006, té una tirada conjunta superior als 2.800.000 exemplars i una audiència potencial de 4,5 milions de lectors. Cal destacar que en el camp dels ajuts públics, per primera vegada la Generalitat ha inclòs el sector de la premsa gratuïta dins el seu programa, quelcom que certifica el bon moment d'aquesta.

2.2. Els quatre grans diaris gratuïts de Catalunya

L'any 2000 van arribar a Barcelona dos dels quatre grans rotatius gratuïts que actualment es distribueixen a la capital catalana. Un mes de novembre d'ara fa vuit anys sortia al carrer el primer número de *20 Minutos* i a finals d'aquell mateix any 2000 veia la llum l'edició local del diari *Metro*. El 19 de gener de 2005 arribava a la capital catalana *Què* i un any més tard, al 2006, apareixia *ADN* completant el mapa de grans diaris gratuïts distribuïts a Catalunya i, concretament, a Barcelona. Tots ells representen edicions locals de capçaleres que editen a nivell estatal i, en alguns casos com *Metro*, internacionals. Tant *20 Minutos*, com el mateix *Metro*, *Què* i *ADN* van desembarcar a la capital catalana amb una filosofia concreta i unes característiques similars. Després de la controvèrsia que van crear durant els seus primers anys de vida, no hi ha dubte que aquests quatre diaris han servit per donar ressò a una modalitat de premsa –els gratuïts- que fins llavors es relegava a l'àmbit local. Innovadores, fresques, àgils, controvertides i, fins i tot, amb cert deix polèmic pels seus continguts titllats, en moltes ocasions, de frívols, aquestes publicacions han anat trencant totes les previsions i avui són fermes competidores –almenys quant a lectors- als diaris tradicionals. Però aquests quatre rotatius gratuïts amb grans quantitats també comparteixen una altra característica: el bilingüisme.

En un moment en què el debat lingüístic torna a estar d'actualitat i quan només trobem dos grans diaris a Catalunya què opten pel català íntegrament, apostar pel no sembla una empresa fàcil. Tal i com ens comenta Xavier Gual, cap de redacció del diari *Metro Barcelona*, “a aquestes alçades, els lectors no entendrien un diari gratuït distribuït a Catalunya que no fos bilingüe. Aquest ja és un tret identitari dels nostres diaris”²⁹. Però quines raons tenen aquests rotatius per editar en ambdues llengües?

Abans, però, és interessant veure els números de lectors en què es mouen aquests quatre grans diaris gratuïts per comprendre la transcendència que aquestes publicacions tenen actualment en el marc de la premsa local i nacional. Tal i com constata el Baròmetre de la Comunicació i la Cultura, *20 Minutos* compta actualment amb 442.000 lectors diaris a Catalunya ocupant la tercera posició del rànquing de capçaleres més llegides. Al conjunt de l'Estat espanyol, segons dades del darrer informe d'EGM elaborat entre els mesos d'abril i maig de 2008, *20 Minutos* és el diari més llegit, superant fins i tot *El País* i aglutinant 2.685.000 lectors al dia. *ADN* representa el segon diari gratuït més llegit a Catalunya amb un total de 314.000 lectors diaris i al conjunt de l'Estat en té 1.638.000, segons l'EGM. Just per sota, en la posició número vuit dels més llegits de Catalunya trobem el diari gratuït *Què* amb 311.000

²⁹ Cfr. Entrevista 2 de l'Annex.

lectors. Al conjunt d'Espanya, *Què* té més èxit, és el segon rotatiu de franc més llegit i es manté en 2.106.000 lectors cada jornada. Finalment trobem el diari *Metro* que a Catalunya compta amb 298.000 lectors i a la resta de l'Estat en té 1.764.000. Cal remarcar que al conjunt d'Espanya els diaris gratuïts ja sumen més exemplars que tots els rotatius de pagament junts, fet insòlit a la resta d'Europa. Així, entre tots els diaris tradicionals de pagament espanyols (nacionals, regionals, locals, d'informació general, esportiva o econòmica) sumen un total d'uns 4,3 milions d'exemplars, mentre que cada dia surten al carrer 4 milions de diaris gratuïts (entre els quatre grans, *20 Minutos*, *Metro*, *Què* i *ADN*) i 600.000 més entre els mitjans i petits diaris gratuïts.

Nombre de lectors diaris dels quatre grans gratuïts (a Catalunya)³⁰	
<i>20 Minutos</i>	442.000
<i>ADN</i>	314.000
<i>Què</i>	311.000
<i>Metro</i>	298.000

Sembla evident, doncs, que aquestes capçaleres s'han fet un lloc destacat en l'entramat de la premsa nacional i local (en ciutat-capitals). Així, malgrat els pros i contres que se'ls pot atribuir són una realitat i un èxit quant a lectors. "El nostre objectiu no és fer la competència als diaris tradicionals. Crec que la premsa de pagament ha de seguir el seu camí. Sempre serà més analítica i profunda. Nosaltres complim una altra tasca, la de la informació ràpida i eficaç, que està prenent molta força darrerament"³¹, explica Eva Miguélez, redactora en cap de *Què* Barcelona.

Tot i les crítiques que aquestes capçaleres gratuïtes van rebre en els seus primers anys de vida per part de la premsa tradicional, no es pot passar per alt la transcendència que estan cobrant. "Quan apareix competència el més fàcil és criticar. Això és un diari de qualitat i els números parlen per si sols: 2.600.000 lectors a tot Espanya. Estem parlant d'una fita en el món del periodisme que no s'ha donat mai a Espanya. Aquesta dada de lectors és històrica i supera a diaris esportius com *Marca* o *AS*. Ja els agradaria als altres"³², sentència orgullós el cap de redacció de *20 Minutos Barcelona*, Toni Ayala, quan se li pregunta per les crítiques a alguns continguts i formes de tractar determinats

³⁰ Baròmetre de la Comunicació i la Cultura. Resum 2a Onada 2008. Fundació d'Audiències de la Comunicació i la Cultura

³¹ Cfr. Entrevista 3 de l'Annex.

³² Cfr. Entrevista 1 de l'Annex.

temes. Cal preguntar-se si és cert que, tal i com afirmava Xavier Gual, els diaris gratuïts “som una fotografia de la societat catalana actual”?³³. Si és així, podem utilitzar la premsa gratuïta bilingüe com a eina per entendre el bilingüisme que es viu a Catalunya?

Fitxa tècnica de <i>20 Minutos</i>	
Grup al qual pertany	<i>20 Minutos</i> Internacional BV (Schibsted)
Data d'aparició a Catalunya	Novembre del 2000
Lectors diaris a Catalunya	442.000
Cap de redacció	Toni Ayala
Redacció Barcelona	Plaça Universitat, núm.3, 7a planta

2.3. El bilingüisme dels quatre grans gratuïts

20 MINUTOS

³³ Cfr. Entrevista 2 de l'Annex.

Trajectòria: El diari *20 Minutos* neix el mes de novembre del 2000 a Barcelona. Pocs mesos abans havia sortit a Madrid però l'ambició del projecte porta a crear diversos *20 Minutos* locals i el rotatiu s'estén a ciutats com Alacant, Bilbao, Còrdova, Granada o Sevilla, entre d'altres. Tal i com recorda Toni Ayala, la idea amb què arriba *20 Minutos* a Catalunya és la "d'ocupar un espai important dins el món de la comunicació català"³⁴. El diari es comença a publicar a Espanya després de l'èxit que arrossega a altres països (com per exemple a diferents ciutats dels països nòrdics, d'allà on prové el grup empresarial del qual és propietat el diari, Schibsted). Malgrat el handicap que es dona a Espanya, on els índexs de lectura són més baixos que en països com Suècia o Noruega, *20 Minutos Barcelona* representa un gran impacte des del seu inici. "La gent va veure que era un diari seriós i de qualitat i això va fer que ràpidament se'l fessin seu"³⁵, comenta Toni Ayala. Avui, *20 Minutos* és el diari mes llegit al conjunt d'Espanya segons el darrer informe d'EGM i el tercer en el rànquing de Catalunya.

Filosofia del diari: *20 Minutos* arriba al carrer amb una idea clara: fer una informació propera al lector. Per assolir aquesta fita, segons explica Toni Ayala, és imprescindible elaborar una informació fresca, àgil, entenedora i que, per altra banda, no renunciï a l'anàlisi. "Una de les característiques de *20 Minutos* és que aquest és un diari molt interactiu. Hi ha molt de *feedback* entre els lectors i la redacció, fins al punt que els mateixos lectors contribueixen moltes vegades, amb les pistes que ens donen, a fer notícies"³⁶, subratlla el redactor en cap de *20 Minutos Barcelona*.

Criteris de selecció de notícies: responent a la filosofia a partir de la qual es crea *20 Minutos*, el diari manté uns criteris de selecció de notícies que passen per proximitat i interès general. Tal i com recorda Toni Ayala "la capçalera ens ho diu tot: *20 Minutos Barcelona*. Està comprovat que la gent tarda 20 minuts a anar de casa a la feina o a la universitat. Així, aquest diari està pensat per llegir-lo en 20 minuts i per tant busquem notícies que atreguin un lector curiós i les expliquem d'una manera clara i concisa"³⁷.

Composició de <i>20 Minutos</i> Barcelona	
Blocs	Número de pàgines
Portada	1
Barcelona	3

³⁴ Cfr. Entrevista 1 de l'Annex.

³⁵ Cfr. Entrevista 1 de l'Annex.

³⁶ Cfr. Entrevista 1 de l'Annex.

³⁷ Cfr. Entrevista 1 de l'Annex.

Catalunya	1
Actualitat (nacional + internacional)	4
Esports	3
Cartes dels lectors	1
Habitatge	4
Revista (gent)	7
Sortir	1

- * Aquestes xifres poden variar lleugerament en casos determinats com la publicació de notícies destacades que requereixen un tractament més ampli en qualsevol dels blocs. Cartes al lector, Habitatge i Revista són els blocs més susceptibles de patir modificacions segons ho requereixi l'actualitat o la publicitat
- * Les pàgines ocupades exclusivament per publicitat no s'han tingut en compte
- * Marquem en vermell les seccions que s'elaboren totalment o parcialment des de la redacció de Barcelona

Si analitzem la composició de *20 Minutos* podem veure com els blocs locals (Barcelona i Catalunya) així com la secció Sortir (dins del bloc Revista) sempre s'escriuen alternant el català i el castellà. Barcelona i Catalunya ocupen un total de quatre pàgines del diari i se situen com a primer i segon bloc del mateix, cobrant una transcendència important dins el conjunt. Sortir, per la seva part, ocupa una pàgina, és una secció dirigida a l'oci i se situa dins el bloc Revista que configura les darreres set pàgines del diari. En total, doncs, *20 Minutos Barcelona* reuneix 5 pàgines elaborades a la redacció de la capital catalana (al voltant d'un 21% de la informació del conjunt del diari) distribuïdes en tres blocs que, en definitiva, ocupen el mateix pes que l'actualitat nacional i internacional juntes.

The screenshot shows the front page of the newspaper '20 Minutos Barcelona'. At the top, there are several small news items with red and blue highlights. The main headline reads 'Arriba a Barcelona el primer vaixell amb aigua per abastir 170.000 veïns' (The first ship with water to supply 170,000 residents arrives in Barcelona). Below this, there are several columns of text and images. On the right side, there are smaller sections titled 'Obras de mejora en 4 barrios' and 'Ataque a un niño en la escuela'. At the bottom, there is a large section titled 'Las plagas fan que ja es pugui regar i omplir piscines a partir de dividendes' (Pests make it possible to water and fill pools from dividends). The page is filled with various news items, images, and headlines, all in both Catalan and Spanish.

6 CATALUNYA 21 DE JUNY DE 2008

CATALUNYA

MINICIPS
Mostrada amb → L'Associació d'Entitats del Baix de la Ribera de l'Ebre proposa alterar la localització de la riera de Moixà, a l'extrem de la zona de Moixà de l'Ebre.

ESALUT
Admet que va aprofitar l'excusa → Aquesta és la segona vegada que el Govern de Catalunya ha admès que va aprofitar l'excusa de la riera de Moixà per aprofitar-se de la riera de Moixà.

ESALUT
Capítol comercial → El Govern de Catalunya ha admès que va aprofitar l'excusa de la riera de Moixà per aprofitar-se de la riera de Moixà.

BARCELONA
Delinqüents per vandals → La Guàrdia Urbana ha detingut dos joves i un altre per haver vandalitzat un monument de Moixà de l'Ebre.

BARCELONA
Talla de treball → El Govern de Catalunya ha admès que va aprofitar l'excusa de la riera de Moixà per aprofitar-se de la riera de Moixà.

El Gobierno central anulará el trasvase si sigue lloviendo
 La Generalitat expropiarà 600 fincas para construir la tubería hasta Olerdola. Las obras empezarán a finales de junio. Los Barcos sufren nuevos retrasos

20 SEGUNDOS
Desarticulan una banda que asaltaba pisos con alicates
 Los Mossos d'Esquadra han seguido la huella de una banda responsable de un tipo de robo en las puercas de viviendas asaltadas. Con este procedimiento, los ladrones desmontaban el sistema de cerraduras. Pero los han localizado. Son una banda de cinco individuos, que han ingresado en prisión. Se prevé que antes de verano se acabe el tramo sur del túnel de la línea de alta velocidad de Tarragona de alta velocidad en el Hospital.

La riera sigue en marcha
 Los obras de construcción del canal de la riera de Moixà de l'Ebre han prosseguido a la normal en el dia 21 de juny. Se prevé que antes de verano se acabe el tramo sur del túnel de la línea de alta velocidad de Tarragona de alta velocidad en el Hospital.

Hay 500.000 casos de hepatitis B
 La Organización Mundial de la Salud (OMS) ha anunciado que hay 500 millones de personas en el mundo que padecen hepatitis B. En Catalunya, la enfermedad afecta a unos 100.000 personas.

Un menor sense carnet causa un xoc amb ferits
 Un menor sense carnet de conduir ha causat un xoc amb ferits a la carretera de Moixà de l'Ebre.

El curs escolar s'iniciarà el dia 15 de setembre i acabarà el 23 de juny
 El Govern de Catalunya ha anunciat que el curs escolar s'iniciarà el dia 15 de setembre i acabarà el 23 de juny.

22 SETEMBRE
 El Govern de Catalunya ha anunciat que el dia 22 de setembre s'iniciarà el curs escolar i acabarà el 23 de juny.

Criteris lingüístics: Per què 20 Minutos opta pel bilingüisme? “Apostem pel bilingüisme perquè creiem que és l’única manera de reflectir la realitat social de Catalunya, on es parla el català i el castellà més o menys amb una proporció del 50%. Al principi va representar un esforç molt gran pel diari ja que aquest tot just començava i s’enfrontava a molts reptes. Quan vàrem decidir obrir el diari en català i castellà se’ns va criticar per una banda perquè no ho fèiem tot en català i per l’altra perquè no ho fèiem tot en castellà. Sabem que si ho haguéssim fet tot en castellà hauríem tingut més èxit

perquè a l'àrea de Barcelona és on hi ha més castellanoparlants. Tot i així s'ha demostrat que els lectors agraïen que sigui bilingüe. A més respectem la llengua de cada entrevistat. Si parlem amb algú que s'expressi en català, encara que la notícia sigui en castellà, li respectem les seves declaracions en català³⁸, explica Toni Ayala.

Durant tres mesos que hem analitzat 20 Minutos (de gener a juny de 2008) hem constatat que aquest diari té al voltant d'un 36,6% de català en les seus blocs bilingües (Barcelona, Catalunya i Sortir) i un 25% en portada. La quota de portada es podria equiparar al pes que té el català al conjunt del diari, malgrat tot, a nosaltres ens interessa analitzar -i així ho estem fent- el nombre de notícies en català dins els blocs elaborats a Catalunya ja que volem veure la relació amb el bilingüisme que es viu a aquest territori. Per tal de confeccionar un diari bilingüe (en els seus blocs locals), 20 Minutos segueix el següent criteri: “Si en una pàgina la notícia principal va en català, les més petites van en castellà. A la següent pàgina serà a la inversa. La notícia més important s'escriurà en castellà i les altres en català. Intentem fer-ho al 50%. Les seccions locals sempre van en català i castellà, igual que la secció de Sortir, les informacions d'actualitat que redacten a Madrid van, lògicament, en castellà³⁹ Toni Ayala.

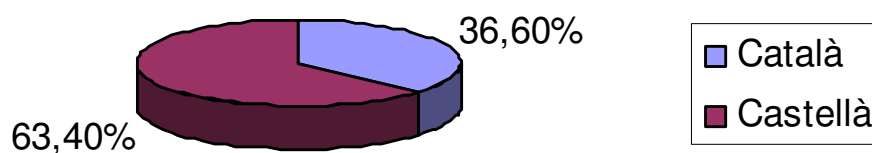
³⁸ Entrevista 1 de l'Annex.
³⁹ Cfr. Entrevista 1 de l'Annex.

Percentatge de notícies en català <i>20 Minutos</i> (en seccions bilingües)					
	Portada	Barcelona	Catalunya	Revista (Sortir)	Mitjana
Gener	30%	50%	70%	10%	40%
Febrer	25%	50%	70%	10%	38%
Març	20%	50%	70%	5%	36%
Abril	30%	50%	60%	15%	38%
Maig	30%	50%	70%	10%	40%
Juny	30%	50%	60%	5%	36%

* Els recomptes s'han elaborat comptant el nombre de notícies de cada plana i determinant quines eren en català i quines eren en castellà. A final de mes es fa el recompte general de notícies i s'elabora el tant per cent de cada bloc analitzat

* No s'ha tingut en compte si aquella notícia era la principal de la pàgina o no. Aquest criteri, però, serà analitzat a l'hora de treure conclusions i fer valoracions

Blocs bilingües a 20 Minutos (Barcelona, Catalunya, Sortir)

*Recompte de les notícies en català en els blocs dedicats a la informació de Catalunya i Barcelona sense tenir en compte la portada. Global del període analitzat (gener-juny del 2008)

Fitxa tècnica de <i>Metro</i>	
Grup al qual pertany	<i>Metro</i>
Data d'aparició a Catalunya	Desembre del 2001
Lectors diaris a Catalunya	298.000
Cap de redacció	Xavier Gual
Redacció Barcelona	General Almirante, núm. 3-6 8a planta

Trajectòria: Feia ben poc que 20 Minutos havia arribat a la capital catalana quan el diari *Metro Barcelona* es llença al carrer per primera vegada. Aquell que havia estat el primer dels quatre grans diaris gratuïts que actualment es distribueixen a Barcelona veia néixer un competidor potent, de característiques similars i que tenia ben clar treure el màxim profit a una de les claus d'aquests rotatius: la distribució en mà. Tal i com ens explica Xavier Gual des del seu

METRO

QUEJAS POR LA REUNIFICACIÓN DE DEUDAS página 09

Entrevista p 20

Jude Law da la cara por la paz

CATALUNYA • DIMARTS 20 DE MAIG DE 2008

www.durmetro.es

¿Ocho mil fuimos?

Zapatero recibe hoy a Ibarretxe para dar otro 'no' a su plan

El presidente del Gobierno, José Luis Rodríguez Zapatero, recibe hoy en La Moncloa al líder abertzale Ibarretxe con el fin de conocer su posición más soberanista. Posteriormente, el jefe del ejecutivo de España volverá a anunciar de un servicio que sus seguidores a la izquierda. Zapatero podrá que se divide a lo largo. Quiza se le pida en la apertura de la reunión por ETA, al haber entrado en una fase de negociación. Sin embargo, el ministro de Exteriores, Miguel Ángel Moratinos, asegura que el gobierno de Zapatero no tiene intención de negociar con ETA.

El 62% de barcelonins estan insatsfets amb els serveis de la ciutat

El 62% de barcelonins estan insatsfets amb els serveis de la ciutat. Els responsables del Consell de Ciutat i de l'Ajuntament de Barcelona han decidit convocar una reunió amb els representants dels diferents serveis municipals per a discutir les mesures que caldrà prendre per millorar els serveis a la ciutat. Els responsables del Consell de Ciutat i de l'Ajuntament de Barcelona han decidit convocar una reunió amb els representants dels diferents serveis municipals per a discutir les mesures que caldrà prendre per millorar els serveis a la ciutat.

Carme Chacón da a luz a su hijo en Esplugues

Mundo p 108

La más violenta terrorista de las FARC se entrega

Seguía p 103

Fomento parará el minitrasvase si no se necesita

profesionales p 32

La música, la mejor manera de hablar inglés

El secretario de Hacienda, Agustín Gaité, asegura que el gobierno de Zapatero no tiene intención de negociar con ETA.

Txiki entierra el Barça de los 'fantásticos'

El nuevo Barça no está por encima de los jugadores. Los jugadores del Barça no están por encima de los jugadores. Los jugadores del Barça no están por encima de los jugadores.

‘Metro’ vive en Belgrado la fiebre por el ‘Chiki chiki’ p 22

El periódico español de Economía sigue una línea similar a la del periódico de la capital de la región.

Con **Línea Directa** tendrás tu seguro de moto desde 3,9€ y una mochila para tu casco de regalo.

lineadirecta.com
902 123 094

Protección de datos de la referencia: 1153388

40% de descuento

SIENTE LA LLAMADA DEL AHORRO

902.734.994 **Génesis**
www.genesis.es

despatx a la redacció de *Metro Barcelona* “la distribució en la via pública és indispensable. El nostre treball es distribueix pràcticament al 50%. Per un costat redacció i elaboració de notícies, per l'altre, els punts de distribució. Si *Metro* només es trobés als quioscs, dubto que tingués res a fer davant diaris com *El País* o *La Vanguardia*”⁴⁰. Anys d'èxit en països estrangers avalen el diari *Metro* quan s'instal·la a casa nostra. En mans del grup suec *Metro Internacional*, a partir de l'any 2000 aquest rotatiu inicia un trajecte amb il·lusió, amb molt de terreny per córrer i amb un objectiu que, com recorda Xavier Gual, passa per “fer un diari amè per ser llegit al transport públic”⁴¹.

Filosofia del diari: Metro vol ser un diari eminentment local i distès. Des dels seus inicis, l'apartat d'entreteniment cobra un gran pes dins el conjunt del rotatiu. Per això a *Metro* es divideix la informació en dos blocs clarament definits. El redactor en cap del diari *Metro Barcelona* discerneix el contingut del diari de la següent manera: “una part important de *Metro* es dedica al que anomenem informació de servei. És aquella que representa actualitat però sempre amb una vocació de servei. Informació, doncs, local, molt concreta i referent a temes de la ciutat de Barcelona. Per altra banda, *Metro* incideix molt en l'entreteniment. Tot allò relacionat amb l'esport, el teatre, l'oci, etc. ocupa part important del nostre diari”⁴².

Criteris de selecció de notícies: “Volem acostar el diari al lector”⁴³ assegura Xavier Gual. Per aconseguir aquest objectiu *Metro* prioritza els temes lleugers, locals i d'entreteniment. “Fem una informació pràcticament de barri. Ens interessa molt la via pública, tot allò que passa al carrer és notícia a *Metro*”⁴⁴, afegeix Xavier Gual.

Composició de <i>Metro Barcelona</i>	
Blocs	Quantitat de pàgines
Portada	1
Catalunya	4
Opinió	1
Serveis	1
Espanya	1

⁴⁰ Cfr. Entrevista 2 de l'Annex.

⁴¹ Cfr. Entrevista 2 de l'Annex.

⁴² Cfr. Entrevista 2 de l'Annex.

⁴³ Cfr. Entrevista 2 de l'Annex.

⁴⁴ Cfr. Entrevista 2 de l'Annex.

02 catalunya

Notícies

Arrenca la fira MotoOh!

Tolerància zero amb els sorollosos nocturns

La Urbana intensifica els controls contra la pol·lució acústica al carrer

El món de la cultura critica el nou Consell de les Arts

700

Dues vegades obria en tres dies

Polo por 50 euros.com

Consigue ahora el Volkswagen que más decesos en VW por 50 euros.com o en tu concesionario.

Món	1
Economia	1
Esports	3
Actualitat	1
Oci	4
Televisió	1

* Marquem en vermell les seccions que s'elaboren total o parcialment des de la redacció de Barcelona.

Metro és un diari molt flexible, tant en la posició que ocupen les seves seccions com en el contingut de les mateixes i, per tant, treure conclusions generals es fa una mica més complicat. Malgrat tot, dels quatre diaris analitzats és el que dedica major espai a la informació local. Així, el seu bloc Catalunya cobra un pes important i sembla intocable. Consta sempre de quatre pàgines i se situa després de portada. Seguit d'Opinió i Serveis trobem la informació referent a Espanya i el món, que ocupen, generalment, la meitat d'aquella dedicada a Barcelona i Catalunya, dues pàgines. A partir de llavors les seccions s'alternen i és difícil determinar els criteris de prioritat. No obstant això, a diferència dels altres diaris analitzats, *Metro Barcelona* participa en les seccions d'Esports, Oci i Televisió. Durant els mesos que hem analitzat el rotatiu, han estat moltes les notícies que dins d'aquestes seccions tocaven temes locals, estaven escrites des de Barcelona i, en moltes ocasions, eren en català. En el cas d'esports, com a mínim una pàgina diària està dedicada a la informació local, el mateix que passa amb Oci i, amb menys regularitat, amb el bloc de Televisió. Per tant, podem dir que l'espai que *Metro* dedica a la informació local gira entorn un 45% del total del diari.

Criteris lingüístics: Per què *Metro* opta pel bilingüisme? “Volem ser una fotografia de la societat catalana. Vivim en una societat en la qual existeixen dues llengües oficials que conviuen amb certa pau, ens sembla lògic reflectir aquesta realitat en el nostre diari. Com aconseguir-ho al cent per cent és difícil. No ho fem per fer-li un favor a ningú però ens sembla just que totes dues llengües estiguin representades en un mitjà com el

nostre. En d'altres comunitats amb llengües pròpies *Metro* també és bilingüe tot i que amb menys presència de la llengua autòctona. Tot i això, no hi ha una quota determinada de català o castellà”⁴⁵ respon Xavier Gual.

Durant els mesos que hem analitzat *Metro* (de gener a juny de 2008) hem constatat que aquest diari té al voltant d'un 35% de català en els seus blocs bilingües (Catalunya i Esports, Oci i Televisió parcialment) i un 22% en portada. Com en el cas de *20 Minutos*, aquest 22% podria representar el pes del català al conjunt del diari, si tinguéssim en compte tots els blocs. La transcendència que cobra

The image shows a page from the Metro newspaper. At the top, there's a date 'Dijous 8 de maig de 2008' and the Metro logo. The main headline is 'Viatge nostàlgic en l'anonimat a '60/'90' with a sub-headline '40 famílies catalanes rescaten la seva memòria històrica'. Below this, there are several smaller articles: 'Núvies molt brillants al MNAC', 'Espanyol recorda Jimi Hendrix', and 'I la Nora va començar de nou'. At the bottom, there are advertisements for 'Rumbo.es' and 'ESCAPA Y DESCUBRIRTE'.

45 Cfr. Entrevista 2 de l'Annex.

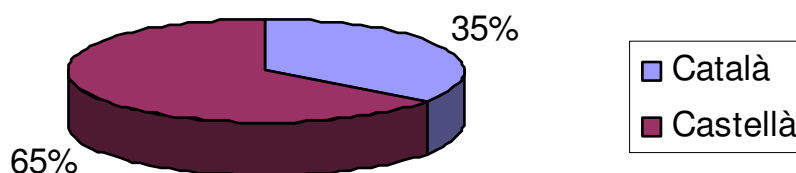
la informació local a aquest diari és important i paral·lelament el contingut de català en les seves pàgines elaborades des de Barcelona també creix. El criteri lingüístic de *Metro* es pot definir de la següent manera: “En la informació local acostumem a prioritzar el català ja que a la resta del diari no elaborat a Catalunya la informació és en castellà. En seccions com Esports o Oci, que les fem, en part, des de Barcelona, acostuma a ser responsabilitat del mateix periodista. No hi ha un criteri fixat, així que acaba sent el redactor que elabora aquella informació qui s’expressa en la llengua que millor coneix o amb la que creu que correspondria a aquella notícia”⁴⁶ Xavier Gual.

Percentatge de notícies en català a <i>Metro</i> (en seccions bilingües)						
	Portada	Catalunya	Esports	Oci	Televisió	Mitjana
Gener	20%	90%	30%	15%	10%	33%
Febrer	20%	90%	30%	20%	5%	33%
Març	25%	95%	25%	20%	10%	35%
Abril	20%	95%	30%	15%	10%	34%
Maig	25%	95%	30%	15%	5%	34%
Juny	25%	95%	30%	20%	5%	35%

* Els recomptes s’han elaborat comptant el nombre de notícies de cada plana i determinant quines eren en català i quines eren en castellà. A final de mes es fa el recompte general de notícies i s’elabora el tant per cent de cada bloc analitzat

* No s’ha tingut en compte si aquella notícia era la principal de la pàgina o no. Aquest criteri, però, serà analitzat a l’hora de treure conclusions i fer valoracions.

Blocs bilingües a Metro (Catalunya, Esports, Oci, Televisió)

⁴⁶ Cfr. Entrevista 2 de l’Annex.

* Recompte de les notícies en català en els blocs dedicats a la informació de Catalunya i Barcelona sense tenir en compte la portada. Global del període analitzat (gener-juny del 2008)

QUÈ

Fitxa tècnica de Què	
Grup al qual pertany	Vocento
Data d'aparició a Catalunya	Gener de 2005
Lectors diaris a Catalunya	311.000
Cap de redacció	Eva Miguélez
Redacció Barcelona	Pau Claris, núm.165, 5a planta

Trajectoria: Motivats per l'èxit d'altres diaris de característiques similars que s'havien instal·lat a Catalunya pocs anys abans, *Què* arriba als carrers de la capital catalana el 19 de gener de 2005. Durant els primers anys pertany al grup Recoletos (Unedisa) però l'1 d'agost de 2007 Vocento es fa amb el diari per 1.320.000 euros. Representa el tercer gran diari gratuït que desembarca a Barcelona i el primer gratuït que pertany a un grup espanyol, ja que tant *20 Minutos* com *Metro* són propietat de grups estrangers. Tal i com ens explica la redactora en cap a la redacció de *Què Barcelona*, la joventut del diari és una de les seves característiques més significatives. “Una de les raons principals de l'èxit del nostre diari és el caràcter que, des d'un principi, li vàrem imprimir aquells que el fem possible. El nostre equip està format per gent molt jove i molt viva i això es nota en el nostre producte. De vegades li fem el salt a altres diaris més reconeguts i ens anticipem a publicar moltes notícies a diaris tradicionals més potents, amb una plantilla molt més àmplia i amb molts més anys d'experiència”⁴⁷ explica Eva Miguélez.

⁴⁷ Cfr. Entrevista 3 de l'Annex.

Filosofia del diari: Què es caracteritza per la informació pròxima, fresca i d'actualitat. "En les nostres pàgines predominen els titulars i els textos curts. Avui dia la gent no té gaire temps i els diaris tradicionals acostumen a ser massa densos"⁴⁸, afirma Eva Miguélez. Què aposta per la informació directa i una manera molt concreta d'explicar les coses, fet que és compatible, segons la seva cap de redacció, amb la informació fiable i contrastada. Les seves notícies es configuren a partir de titulars grans, impactants i que atrapen el lector. Els seus textos solen ser breus i amb informació molt sintetitzada. Malgrat tot, Què es defineix com un diari totalment independent i, Eva Miguélez ho remarca en reiterades ocasions: "No seguim una línia editorial concreta i això també agrada als lectors. Som totalment lliures. A diferència dels diaris de pagament que segueixen tendències i partits o colors polítics, nosaltres no tenim cap posició política. Treballar en aquest camp de manera lliure és un luxe. Crec que els polítics no s'han donat compte dels lectors que tenim els diaris gratuïts perquè m'estranya molt que no hagin volgut treure'n profit. Fem una informació equidistant i sense influències polítiques, quelcom molt difícil de trobar avui en dia"⁴⁹.

Criteris de selecció de notícies: Què representa un diari al servei dels seus lectors i la seva evolució ha estat guiada pel seu públic. La proximitat és un dels seus trets bàsics però també el seu principal objectiu i el camí per assolir-la és, en aquest cas, catalanitzar el diari. Tal i com recorda Eva Miguélez, però, aquesta representa una catalanització quant a continguts i no quant a llengua. "A un lector de Catalunya no li interessarà una notícia d'Andalusia així que intentem posar el màxim nombre de notícies de Catalunya i de Barcelona repartides pel diari i, si pot ser en portada, millor. Tenim tres conferències diàries amb Madrid des de Barcelona. El nostre dia a dia és una lluita constant amb la redacció central per ocupar l'espai del diari i col·locar més notícies de Catalunya que interessin al lector d'aquí, tant en els blocs locals com en tot el diari"⁵⁰, afegeix Eva Miguélez.

⁴⁸ Cfr. Entrevista 3 de l'Annex.

⁴⁹ Cfr. Entrevista 3 de l'Annex.

⁵⁰ Cfr. Entrevista 3 de l'Annex.

Composició de <i>Què</i> Barcelona	
Blocs	Quantitat de pàgines
Portada	1
Interès general	2
Barcelona	3
Al dia (nacional + internacional)	2
Esports	3
Emergències	1
La vida	2
Gent	1
Televisió	2
Serveis	1

- * La distribució dels blocs és força flexible. Durant els mesos que hem seguit el diari, blocs com Emergències, La vida o Televisió han ocupat posicions molt diverses
- * Les pàgines ocupades exclusivament per publicitat no han estat comptades
- * Marquem en vermell les seccions que s'elaboren total o parcialment des de la redacció de Barcelona

Si ens fixem en la distribució de pàgines de *Què* Barcelona podem concloure que es tracta d'un diari que atorga gran importància als temes socials i, fins i tot, de serveis. Les pàgines que ocupen notícies relacionades amb la televisió, la premsa rosa o els serveis de tota mena acostumen a ser entre 6 i 7. Emergències és un bloc que cap altre diari té i es refereix a notícies impactants, que donen cert deix sensacionalista al rotatiu i confirmen aquell principi del diari de perseguir notícies fresques i que no deixin indiferent el lector. A diferència de *20 Minutos Barcelona*, els blocs referits a Catalunya i la capital catalana tenen menys pes en el conjunt del diari i, a més, se situen després del bloc Interès general, que s'escriu a nivell d'Espanya. Així, la informació local (aquella escrita des de la redacció de Barcelona) s'enquibeix dins el bloc Barcelona i ocupa tres pàgines, fet que representa un 16% del total del contingut del diari. S'ha d'apuntar, però, que la intenció de "catalanitzar" el diari quant a

The screenshot shows a page from the newspaper 'Què! Barcelona'. The main headline is 'Es reservan pisos protegidos por víctimas de violencia doméstica' (Protected flats reserved for victims of domestic violence). Other articles include 'Fallece la ex presidenta de Rente Mercè Sala', 'Más del 50% de los maltratados té entre 26 i 45 anys', 'QUEMAGRASA FAST+', 'BACHILLERATO', 'LEY DE DEPENDENCIA', 'DINERO EN 24 HORAS', and 'FINANCIACIÓN'. There are also several small advertisements and photos.

continguts” fa aparèixer, amb més assiduitat que en d'altres rotatius analitzats, notícies referides a Catalunya i Barcelona en apartats no editats a la redacció de la capital catalana. Aquestes, però, lògicament són en castellà. Així, notícies vinculades a Barcelona i Catalunya poden ocupar més freqüentment blocs com Interès general o Al dia, gràcies a la tasca d'una redacció capficada en acostar la informació al seu públic més pròxim.

Criteris lingüístics: Per què Què opta pel bilingüisme? “Nosaltres, tret d'excepcions puntuals, només fem una notícia en català. Aquesta representa quelcom simbòlic en el diari. Els nostres estudis ens han demostrat que als lectors ja els va bé la quota que tenim en català i aquella que tenim en castellà. Malgrat tot, si no féssim aquella notícia diària en català un grup de lectors de *Què* s'acabaria indignant. Al principi ens arribaven molts e-mails dient que féssim més notícies en català. No ho vàrem creure oportú i ens ha anat prou bé. Crec que el bilingüisme que fem és l'adequat en un producte com el nostre. Els gratuïts som els únics que, al cap i a la fi, apostem realment per aquesta opció i no se'ns pot demanar més. En el fons som els que millor reflectim el que passa al carrer”⁵¹ explica Eva Miguélez.

Durant els mesos que hem analitzat *Què Barcelona* (de gener a juny de 2008) hem constatat que aquest diari té al voltant d'un 5,75% de català en el seu bloc bilingüe (Barcelona) i un 5% en portada. Com en els altres casos aquest 5% podria representar la quota de català al conjunt del diari. Ràpidament podem veure com aquest diari atorga una quota molt més baixa de català en la seva informació local que la que atribueixen els diaris de *20 Minutos Barcelona* o *Metro Barcelona*. Aquesta tendència no només es dona en el nombre de notícies que es troba a l'interior del diari sinó també en portada on apareix una o, generalment, cap notícia en català. A més, *Què* només elabora un bloc des de la redacció de Barcelona, per tant li atorga menys importància a la informació local i aquesta no se situa en les primeres pàgines. El criteri lingüístic de *Què Barcelona* es pot definir de la següent manera: “La nostra notícia en català pràcticament sempre es troba en la segona pàgina de la secció local (Barcelona). En alguna ocasió hem posat més d'una notícia en català i fins i tot en la primera pàgina de Barcelona però només en ocasions especials com el Dia de Sant Jordi o l'11 de Setembre”⁵².

⁵¹ Cfr. Entrevista 3 de l'Annex.

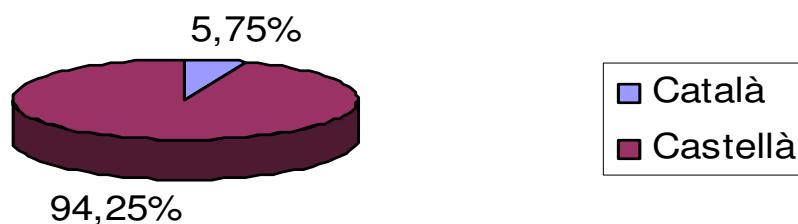
⁵² Cfr. Entrevista 3 de l'Annex.

Percentatge de notícies en català a <i>Què</i> (en seccions bilingües)			
	Portada	Barcelona	Mitjana
Gener	5%	6%	5,5%
Febrer	5%	5,5%	5,25%
Març	5%	6%	5,5%
Abril	5%	6%	5,5%
Maig	5%	5%	5%
Juny	5%	6%	5,5%

* Els recomptes s'han elaborat comptant el nombre de notícies de cada plana i determinant quines eren en català i quines eren en castellà. A final de mes es fa el recompte general de notícies i s'elabora el tant per cent de cada bloc analitzat

* No s'ha tingut en compte si aquella notícia era la principal de la pàgina o no. Aquest criteri, però, serà analitzat a l'hora de treure conclusions i fer valoracions.

Quantitat de català en blocs bilingües de *Què* (Barcelona)

* Recompte de les notícies en català en els blocs dedicats a la informació de Catalunya i Barcelona sense tenir en compte la portada. Global del període analitzat (gener-juny del 2008)

Fitxa tècnica de ADN	
Grup al qual pertany	Grup Planeta
Data d'aparició a Catalunya	Març de 2006
Lectors diaris a Catalunya	314.000
Cap de redacció	Albert Montagut
Redacció Barcelona	Av. Diagonal, núm. 211, 7a planta

Trajectòria: El darrer gran gratuït que arriba a la capital catalana és ADN. A part de Barcelona són fins a 13 ciutats espanyoles més les que acullen el nou diari que neix amb la difícil tasca de fer la competència a rotatius gratuïts que comencen a estar consolidats com *20 Minutos*. L'impulsor del nou mitjà va ser el conegut conseller delegat d'Antena 3, que va veure en aquest projecte una oportunitat comercial interessant per expandir anunciants amb què ja comptava a la televisió, la ràdio i els cinemes. L'editor d'ADN va ser l'empresari català José Manuel Lara, propietari de l'editorial Planeta i de diaris tan dispersos com *La Razón* o l'Avui. El diari ha anat creixent fidel a uns continguts i a una manera d'informar que l'han portat a ser el segon diari gratuït més llegit a Catalunya.

Filosofia de diari: ADN segueix una línia similar a la dels seus antecessors. La proximitat al públic, els temes frescos i distesos i la informació local són els seus principals trets. "Volem ser un mirall de la societat que ens envolta"⁵³, assegura Albert

⁵³ Cfr. Entrevista 4 de l'Annex.

Montagut, redactor en cap del diari. *ADN* afegeix una dosi encara major, si es pot, d'imatge, de color i d'elements gràfics, com infografies, que acompanyen el text. "Entretenir informant"⁵⁴ és el lema amb el qual la redacció treballa, segons Albert Montagut. "Per assolir aquest repte és imprescindible vestir el diari de recursos de tota mena que acompanyin la notícia. Aquí, la imatge, és tant o més important que el text"⁵⁵ explica el cap de redacció des del seu despatx situat al número 211 de l'Avinguda Diagonal. En observar la portada del diari amb què hem il·lustrat el capítol podem veure com es confirma aquesta tendència. La imatge central ocupa bona part de la portada i la capçalera del rotatiu ve il·lustrada amb l'estrella i els colors de la bandera d'Israel per commemorar el seixantè aniversari de l'Estat israelià. Per una altra banda, *ADN* dedica bona part del seu contingut a temes com cultura, gent o esports. Aquest rotatiu entén que determinat tipus de notícies interessin a col·lectius socials amplis, es llegeixen amb poc temps i són atractives a l'hora de confeccionar un producte que cridi l'atenció. Per aquest motiu no dubta a dedicar nombroses pàgines en el conjunt del seu diari a notícies de moda, de premsa rosa i d'esports, així com també d'espectacles i famosos de Hollywood. Ambdós aspectes comentats fins ara (tant el protagonisme que prenen les fotografies, imatges i gràfics com l'alt contingut en temes com cultura, gent o esports) fan d'*ADN* el diari més sensacionalista dels quatre gratuïts estudiats. A més, els titulars impactants i les notícies curtes i directes fan que aquest rotatiu es decanti pel sensacionalista. Aquesta filosofia, però, sembla funcionar; *ADN* s'ha consolidat com el segon diari gratuït més llegit de Catalunya malgrat els seus pocs anys de vida.

Criteris de selecció de notícies: Com hem esmentat, *ADN* dedica un capítol important del seu diari als esports de tota mena. Aquests no només es troben a la secció esportiva sinó que, en moltes ocasions, ocupen espais destacats en la portada. A part, *ADN* cerca temes d'interès general, que impliquin la societat directament. Tal i com subratlla Albert Montagut "en la secció de Barcelona intentem abordar temes el més socials possibles fugint, en la mesura del possible, de la política. En aquest sentit mirem de ser un mitjà original i aconseguir temes propis, dels quals tinguem l'exclusiva. Aquestes, lògicament, solen ser notícies de repercussió menor, però molt humanes"⁵⁶. En aquesta línia el redactor en cap d'*ADN Barcelona* afegeix que "des de Madrid ja ens arriba la secció de política, per tant, intentem alliberar una mica aquest tipus de continguts des de Barcelona. En les seccions locals, per exemple, busquem temes més pròxims. Volem que el nostre lector, en arribar a la feina o a casa, pugui comentar

⁵⁴ Cfr. Entrevista 4 de l'Annex.

⁵⁵ Cfr. Entrevista 4 de l'Annex.

⁵⁶ Cfr. Entrevista 4 de l'Annex.

l'actualitat del dia amb els companys sense necessitat de llegir-se tot un diari sencer. Amb deu minuts o un quart d'hora, aquella persona, s'ha de poder fer una idea del que ha passat al món, a Espanya i a casa seva⁵⁷.

Composició d'ADN Barcelona	
Blocs	Quantitat de pàgines
Portada	1
La segona	1
Barcelona	3 - 4
Política	1
Internacional	1
Economia	1
El lector	1
La vida	2
Esports	2 - 3
Cultura i Oci	3
Televisió i Ràdio	2

* Tant el bloc de Barcelona com el d'Esports han anat canviant la seva quantitat de pàgines al llarg dels mesos analitzats. Barcelona està confeccionat per 3 o 4 pàgines i Esports per 2 o 3. Mai excedeixen ni elaboren menys pàgines de les quantitats marcades

* Les pàgines ocupades exclusivament per publicitat no han estat comptades

* Marquem en vermell els blocs informatius que s'elaboren total o parcialment des de la redacció de Barcelona

⁵⁷ Cfr. Entrevista 4 de l'Annex.

Com podem observar, el bloc de Barcelona és el que cobra més pes al diari. Depenent de la transcendència de les notícies de Catalunya i la seva capital aquest modifica el seu número de pàgines. Altres factors que intervenen en aquesta decisió són la publicitat del diari o les notícies de caràcter nacional i internacional. *ADN Barcelona*, per tant, atorga un protagonisme destacat a la informació local (aquesta representa un 20% del diari), almenys quant a espai i ubicació dins el diari. Per davant d'aquest bloc trobem només La segona, una pàgina que compleix funcions de calaix de sastre i en la qual tenen cabuda tota classe d'informacions, normalment curioses i exclusives del diari. Avui fa..., El personatge o La vinyeta són algunes de les seccions que apareixen en La segona. El bloc informatiu que s'elabora des de Barcelona acostuma a estar poc carregat de notícies polítiques però hi podem trobar una gran quantitat de continguts diversos. La densitat informativa –almenys quant a temes– és important. *ADN* es caracteritza per dividir les pàgines en apartats molt marcats en els quals s'enquibeixen notícies de format curt però, alhora, molt explicatives. El disseny resulta atractiu i vistós.

The screenshot shows a newspaper page with the following elements:

- Top Header:** "4 | T | Barcelona" and "Martes 20 de mayo de 2008 | ADN".
- Main Article:** "El caos sí que passa factura" with subtext "Creix la percepció ciutadana de que BCN ha emporratat en l'últim any". It features a photo of a man and a graphic with "7.4" and "14,2%".
- Other News:** "El valor del èxit a la Barceloneta", "En breu", "Confiquem 3.212 samarretes fofes", "El gruix de l'habitatge de luxe baixa un 19%", "adn.es", "L'entrevista a la senyora", "El primer dia de treballadors de luxe baixa un 19%", "JUNY 22 ENCAMP", "In Show & Concert! BOB DYLAN AND HIS BAND", "VIENDEAS DE 2, 3 Y 4 HAB.", "SI TE DUELE QUE CADA MINUTO MUERAN DOS NIÑOS DE MALARIA, LLAMA AL MEDICO".
- Weather:** "El tiempo Hoy 15° 20°", "Mañana 16° 21°", "Viernes 12° 20°".
- Market:** "Las loterías", "Dinero 12.05 €", "Bolsa 10.135 €", "Super 10 12.05 €".
- Time:** "El tiempo en ADN.es".

Criteris pel no és català que, català. que

The screenshot shows a newspaper page with the following elements:

- Top Header:** "2008 | Miércoles 14 de mayo de 2008" and "Barcelona | 5".
- Main Article:** "Els versos envaeixen el metro" with subtext "El 12 festival Barcelona Poesia inclou un centenar d'activitats dedicades a la lírica". It features a graphic with "TOP 5" and "15° 20°".
- Other News:** "Tires còmiques als vagons", "Escenaris per a inspirar-se", "DAMA POÈTICA", "MÚSICA EN VERTS", "LAS LOTERIAS", "DINERO", "BOLSA", "SUPER 10", "EL TIEMPO EN ADN.ES".
- Weather:** "El tiempo Hoy 15° 20°", "Mañana 16° 21°", "Viernes 12° 20°".
- Market:** "Las loterías", "Dinero 12.05 €", "Bolsa 10.135 €", "Super 10 12.05 €".
- Time:** "El tiempo en ADN.es".

lingüístics: Per què ADN opta bilingüisme? "Apostar pel català fàcil en una ciutat com Barcelona. Creiem que el fet de publicar certes notícies en és de justícia. Hi ha certs temes pràcticament per una raó de principis, s'han d'escriure en Malgrat tot, el nostre lector és bàsicament castellanoparlant ja distribuïm principalment a Barcelona i la seva àrea metropolitana on hi ha més immigració nacional i estrangera. Per tant, arriscar-

nos a augmentar la quota de català ens podria perjudicar, no només pel nombre de lectors que vol llegir en castellà, molt superior, en el nostre cas, als que ho volen fer en català, sinó perquè se'n podrien fer dobles lectures. Som un diari independent i estem molt orgullosos de ser-ho. No estem vinculats a cap color polític. En el moment actual un canvi important en la nostra política lingüística es podria entendre com un pronunciament a favor o en contra de determinades polítiques i de determinades formacions o grups polítics. És un moment força delicat⁵⁸, afirma Albert Montagut.

Durant els mesos que hem analitzat *ADN Barcelona* (de gener a juny de 2008) hem concretat que aquest diari té al voltant d'un 16% de català en el seu bloc local (Barcelona) i un 5% en portada. Com en tots els casos analitzats podríem equiparar aquest 5% a la quota de català al conjunt del diari, malgrat que el nostre estudi se centra en els blocs locals i per tant en aquells que són bilingües. Observant les xifres podem veure que, tot i que *ADN Barcelona* dedica un espai important a la informació local, aquest no es correspon amb una presència del català més elevada. Tot i això, cal destacar que *ADN Barcelona* publica en diverses ocasions la notícia principal de portada en català, un fet pràcticament exclusiu d'aquest diari ja que, entre gener i juny, només en comptades ocasions altres diaris han optat per aquesta possibilitat. El criteri que segueix *ADN Barcelona* a l'hora de gestionar el bilingüisme del seu bloc dedicat a la informació local passa per: "Intentem dedicar una de les tres o quatre pàgines locals exclusivament al català. En alguns casos no arribem a aquesta quota i en d'altres afegim breus en català a més pàgines. El criteri per escriure una notícia en català o castellà ve determinat pel seu contingut. Hi ha temes molt evidents que s'han d'escriure en català, com poden ser afers concrets de la política catalana, esdeveniments culturals determinats o temes locals que afecten una facció social clarament catalanista"⁵⁹.

⁵⁸ Cfr. Entrevista 4 de l'Annex.

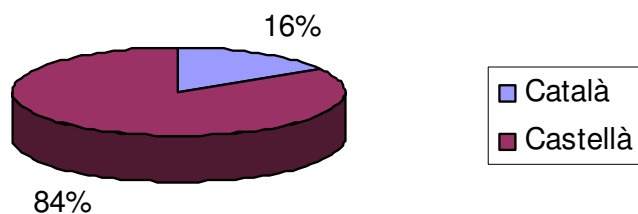
⁵⁹ Cfr. Entrevista 4 de l'Annex.

Percentatge de notícies en català a ADN (en seccions bilingües)			
	Portada	Barcelona	Mitjana
Gener	5%	16%	10,5%
Febrer	5%	18%	11,5%
Març	5%	15%	10%
Abril	5%	16%	10,5%
Maig	5%	15%	10%
Juny	5%	18%	11,5%

* Els recomptes s'han elaborat comptant el número de notícies de cada plana i determinant quines eren en català i quines eren en castellà. A final de mes es fa el recompte general de notícies i s'elabora el tant per cent de cada bloc analitzat

* No s'ha tingut en compte si aquella notícia era la principal de la pàgina o no. Aquest criteri, però, serà analitzat a l'hora de treure conclusions i fer valoracions.

Blocs bilingües a ADN (Barcelona)

* Recompte de les notícies en català en els blocs dedicats a la informació de Catalunya i Barcelona sense tenir en compte la portada. Global del període analitzat (gener-juny del 2008)

CAPÍTOL III

Reflexió sobre les dades obtingudes

La trajectòria del català ha evolucionat paral·lelament als esdeveniments político-socials que s'han generat en els darrers segles a Catalunya. Aquell fenomen de reivindicació lingüística que es comença a forjar arran dels esdeveniments de 1714, es consolida durant el segle XIX i es converteix en un procés de normalització lingüística conscient a mesura que avança el segle XX. El català, la llengua del poble i de la petita burgesia a la segona meitat del segle XVIII, comença a representar un dels principals elements identitaris de la població catalana a principis del XIX, i amb l'expansió econòmica catalana, el sentiment nacionalista va aflorant molt lligat a la llengua. Neix la premsa catalana i diaris com *El diari català* o *La Renaixença* deixen entreveure que la comunicació escrita tindrà un paper destacat en la reivindicació lingüística que tot just s'inicia. El foment i la normalització de la llengua -aprofitant el pes de la paraula escrita- són unes de les principals característiques d'aquells primers diaris, butlletins, setmanals o revistes que s'escampen per tot Catalunya representant un motor imprescindible per la lluita d'una llengua amenaçada.

El devastador parèntesi que suposa el franquisme malmet l'evolució del català, però aquest subsisteix fins a la transició que, poc a poc, es converteix en el detonant d'un nou debat en la Catalunya bilingüe que ressorgeix cap als anys vuitanta. Una classe política emergent i decidida a reprendre el sentiment catalanista amb tots els seus trets identitaris agafa les regnes d'una societat ansiosa de llibertats i exultant després de la fi del Règim. S'obren les portes a l'etapa de major ebullició quant al procés de normalització, que amb diferents avenços en el pla legal i comunicatiu dóna una empenta molt necessària a la llengua catalana durant els anys noranta.

El debat sobre el bilingüisme que es viu a Catalunya és candent durant aquests anys. La classe política mira d'entendre i adaptar-se a una societat que s'expressa en dues llengües. A finals del segle XX, els progressos quant a la comprensió i ús del català en la societat es consoliden com els fruits d'un procés de normalització molt treballat en els darrers anys. L'assentament del català en l'educació, en l'Administració i en els mitjans

de comunicació són mèrits destacats d'aquest procés. Però encara ningú sembla disposat a abaixar la guàrdia i la inquietud per determinar el bilingüisme que es viu a peu de carrer segueix latent en ple segle XXI.

Paradoxalment, avui no es precisa quin bilingüisme s'està consolidant a la nostra societat i s'encenen les alarmes a l'hora de respondre si el procés de normalització continua sent vàlid. Aquest debat sembla estar, a més, influenciat cada vegada amb més força per interessos i confrontacions de tota mena. Sembla difícil treure conclusions clares d'una situació sobre la que darrerament apareixen les informacions més contradictòries i que ha esdevingut un debat encès després d'uns anys de crispació política tant a Catalunya com a Espanya i, especialment, en les relacions entre ambdós territoris. La discussió sobre la llengua s'ha de transportar, avui més que mai, al carrer i determinar l'autèntica situació lingüística que es viu a Catalunya.

Amb aquest panorama, i després d'analitzar diferents estudis que ens donaven conclusions difuses sobre l'evolució de la llengua en la societat catalana, la recerca d'elements alternatius que ens permetin determinar la situació lingüística actual a Catalunya pot esdevenir útil. I és que, com hem vist, les estadístiques facilitades per Idescat atorgaven al català al voltant d'un cinquanta per cent d'ús entre la societat de Catalunya (malgrat el nivell de comprensió sigui força més elevat). Però una sèrie de matisos sobre els mateixos treballs i l'anàlisi sobre estudis alternatius ens permeten afirmar que l'ús del català retrocedeix lleugerament entre la població de Catalunya en els darrers anys i especialment en els nuclis urbans i entre les capes més joves. Diversos exemples ens mostren, però, que les interpretacions sobre aquestes dades són molt diverses.

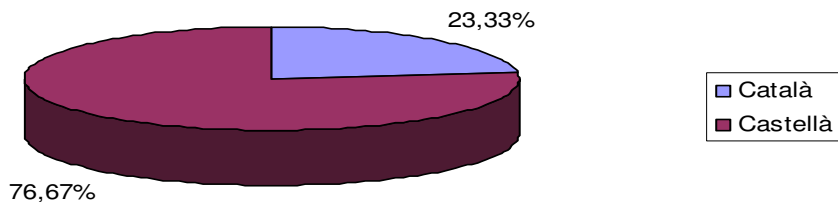
Tradicionalment, els mitjans de comunicació han estat un bon indicador de diferents aspectes socials. En el cas de la llengua a Catalunya només cal donar un cop d'ull al repàs que hem realitzat sobre la premsa catalana en el segon capítol per comprendre que en determinades situacions els mitjans de comunicació poden ser una eina al nostre servei per entendre les característiques d'un territori. Recordem el gran nombre de diaris en català que sorgeixen durant la Segona República o l'aparició de *TV3* i *Catalunya Ràdio* en ple ressorgiment del procés de normalització lingüística.

A partir de l'any 2000 comencen a aparèixer a Barcelona els primers grans diaris gratuïts. *20 Minutos*, *Metro*, *Què* i *ADN* comparteixen una característica essencial en els seus blocs locals: el bilingüisme. Però, són aquests mitjans un reflex de la societat

catalana i, per tant, de la situació lingüística de Catalunya? Arribats a aquest punt ens atrevim a dir que sí o, si més no, aquesta és la seva intenció. Els caps de redacció dels quatre diaris analitzats així ens ho han volgut transmetre. “Apostem pel bilingüisme perquè creiem que és l’única manera de reflectir la realitat social de Catalunya” (Toni Ayala, cap de redacció de *20 Minutos Barcelona*); “som una fotografia de la societat catalana actual” (Xavier Gual, cap de redacció *Metro Barcelona*); els diaris gratuïts “som els que millor reflectim el que passa al carrer” (Eva Miguélez, cap de redacció *Què Barcelona*); “volem ser un mirall de la societat que ens envolta” (Albert Montagut, cap de redacció d’*ADN Barcelona*). A més, en tots els casos se’ns ha fet entendre que la raó principal d’aquests diaris és estar al servei del lector, representar-lo, tant amb les notícies tractades com amb els temes escollits i, fins i tot, adaptar-se i evolucionar a partir d’allò que el lector mana. Amb tot, un canal essencial per aproximar-se al lector passa a ser la llengua. Servir la informació en aquell idioma que utilitza el lector és, doncs, imprescindible. Però aquests mitjans tenen una massa de lectors molt heterogènia i majoritàriament bilingüe. Lectors que tenen la capacitat d’utilitzar dues llengües alternativament però que, com hem vist, sempre acaben decantant-se per una d’elles i considerant-la la seva llengua pròpia. És evident, doncs, que la filosofia de treball d’aquests mitjans els porta a mirar de reflectir de la manera més exacta possible el bilingüisme que es dona al carrer, ja que aquest fet els atorga un grau d’empatia encara més elevat amb la seva autèntica fixació, els lectors. Els rotatius gratuïts es converteixen en el mitjà de comunicació més precís a l’hora de representar la morfologia lingüística de Catalunya i el fet que siguin els únics mitjans que aposten pel bilingüisme, així ho constata.

Amb el següent gràfic mostrem el tant per cent de català i de castellà que es dona, de forma global, en els quatre diaris gratuïts analitzats (*20 Minutos, Metro, Què i ADN*) entre el període de gener a juny de 2008.

Bilingüisme que reflecteixen els quatre diaris gratuïts analitzats de forma conjunta

Els quatre grans diaris bilingües que actualment conviuen a Catalunya consideren que al voltant d'un 23% de la societat d'aquest territori es defineix catalanoparlant davant un 76% que es considera castellanoparlant. Amb aquests números *20 Minutos*, *Metro*, *Què* i *ADN* arribarien a determinar que a la Catalunya d'avui es viu un bilingüisme que va en detriment de la llengua minoritària, en aquest cas el català i que, malgrat els esforços d'un procés de normalització lingüística que s'allarga pràcticament tres segles, el català corre el risc d'acabar desapareixent davant el castellà.

Aquestes dades ens poden servir de contrapès a aquelles estadístiques oficials citades durant el treball. Malgrat que Idescat atorgava, d'entrada, unes dades força més optimistes sobre l'ús del català que les obtingudes a partir de l'anàlisi dels diaris bilingües, algunes xifres analitzades al llarg del treball (com són l'ús generalitzat del castellà entre els alumnes de l'ESO o el descens en l'ús de les llengües autonòmiques en les comunitats bilingües) ja deixaven entreveure que la realitat lingüística de Catalunya podia ser més desfavorable al català del que concloïa l'estudi de l'Institut d'Estadística de Catalunya. L'escàs ús del català que reflecteixen aquests diaris representa una dada més que es pot utilitzar a l'hora de fer-nos una idea del mapa lingüístic de Catalunya. Cal apuntar, però, que aquests diaris es distribueixen majoritàriament a Barcelona (excepte el cas de *20 Minutos* que té espais reservats a d'altres províncies catalanes) i que són essencialment urbans. S'ha de pensar, llavors, que el bilingüisme que plasmen els quatre grans rotatius analitzats s'acota principalment a Barcelona i la seva perifèria. El desequilibri entre llengües pot estar més justificat en aquestes zones ja que és en elles on es concentra més immigració, tant nacional com estrangera, i és més fàcil que l'índex de castellanoparlants sigui més elevat. No obstant això, en les nostres entrevistes mai s'ha fet cap distinció en aquest sentit i sempre s'ha parlat de Catalunya en general. És més, aquests rotatius

s'enorgulleixen de distribuir-se arreu de Catalunya i les seves notícies (en els blocs locals) abracen tot el territori català.

La nostra anàlisi ens condueix a pensar, doncs, que la llengua catalana està en una situació delicada quant a l'ús que en fa la societat. Malgrat que resulta difícil obviar els perills als quals s'enfronta qualsevol llengua minoritària en una comunitat bilingüe, segons el nostre estudi, el català estaria, avui, en clar retrocés davant el castellà i es començaria a veure un horitzó certament preocupant com a mínim en els grans nuclis urbans com Barcelona i la seva perifèria. Les dades obtingudes a partir de l'anàlisi de la premsa bilingüe reafirmen una tendència que alguns semblen entreveure, com demostra el procés de normalització lingüística i l'impuls d'aquest als anys vuitanta i noranta, però en què possiblement l'error recau en la base: les dades. El nostre treball conclou amb unes xifres força contundents que en algun moment poden esdevenir un indicador per matisar o obrir el debat amb altres estudis oficials. Potser l'error recau en el fet que encara no s'ha pres l'autèntica consciència que requereix el conflicte lingüístic a causa del fet que les dades amb què sovint es treballa són difuses, de vegades poden estar sotmeses a interessos i, possiblement, queden curtes. La situació lingüística que es viu a Catalunya podria ser la conseqüència d'una sèrie de factors que haurien anat construint aquesta realitat en els darrers anys, principalment a partir del canvi de mil·lenni. La immigració nacional i estrangera s'entendria com un dels principals factors d'aquesta situació però se'n podrien assenyalar molts altres que passarien pel camp de la política, l'educació o l'economia. Aquestes causes, però, no són objectiu del nostre estudi.

Si fem cas de les xifres obtingudes, a Catalunya s'estaria donant una situació de bilingüisme fals o enganyós, conseqüència que pot esdevenir habitual en aquelles comunitats on conviuen dues llengües i en què es donen conflictes de bilingüisme social. Tal i com hem vist, el bilingüisme perfecte a nivell individual sembla una quimera ben difícil d'assolir. Només el fet de determinar si una persona és bilingüe ja comporta una sèrie de reflexions de conclusió problemàtica. Tanmateix, aquest conflicte s'estén al col·lectiu, a la societat, generant contradiccions similars en què una de les dues llengües en surt malmesa. Malgrat els insistents esforços per preservar el català i no danyar la llengua catalana com a símbol identitari d'un poble, una cultura i una història, la societat canviant actual no beneficiaria les llengües minoritàries. Així, tot i els darrers esdeveniments polítics i les interpretacions diverses que estan enfrontant el català i el castellà a casa nostra, la llengua catalana surt malparada del bilingüisme, tal i com

aquest s'està gestionant actualment, fins al punt, segons el nostre punt de vista, d'estar amenaçada i córrer el risc de ser engolida en un futur no gaire llunyà.

L'anàlisi dels diferents diaris ens ha donat, al mateix temps, algunes pistes que poden ajudar a entendre la situació actual. Malgrat que la informació local té un pes força significatiu en aquests rotatius, la llengua sembla esdevenir un problema a l'hora de construir el diari. En l'estudi d'aquests mitjans, hem acabat concretant que cap d'ells sap valorar el costat positiu del bilingüisme i s'autocondemnen a una batalla absurda entre català i castellà per mirar d'acostar-se al màxim a un lector massa divers. Així, en comptes d'aprofitar-se del fet de poder escriure amb dues llengües, sembla que aquest debat els ofusca i fins i tot els arriba a molestar. La llengua, paradoxalment, es converteix en una arma en contra del periodista que lluny de ser un mitjà d'expressió pot limitar la seva creativitat i el seu treball. En alguns casos, sembla que es té por d'apostar pel català perquè aquest pot ser sinònim de pèrdua de lectors. En d'altres, s'escriu en català més com a "símbol" que no pas com a element enriquidor o pràctic a l'hora de confeccionar una notícia, actitud que dista molt del terme normalització. Uns confessen que escriure en català va ser una aposta arriscada al principi i d'altres parlen de "justícia" quan se'ls pregunta per què hi ha un lloc pel català en el seu diari, mentre la mateixa pregunta ja ens fa pensar que aquesta llengua parteix en una posició d'inferioritat al seu propi territori.

També els diaris poden estar caient en una tendència que, al cap i a la fi, esdevé letal per la llengua catalana. Així, la sensació que aquesta llengua parteix d'una situació d'inferioritat en el debat lingüístic plana sobre uns rotatius que en el fons donen la sensació d'escriure una part del seu diari en català per fer un favor a Catalunya. La idea d'utilitzar la llengua no com a vehicle comunicatiu útil sinó com a gest, símbol o picada d'ullet cap al lector català, no fa cap bé al debat lingüístic i ens permet fer-nos una idea de les bases sobre les quals es construeix el bilingüisme actual. El fet de fer un lloc al català perquè s'ho mereix i no perquè és una llengua representant d'una societat, és indicatiu de la situació en què es troba el català actualment. La filosofia de ser un diari modern i adaptat pel fet d'atorgar un 23% al català és la causa i alhora la conseqüència de la situació actual. Aquesta manera de fer també es pot transportar al camp social i, fins i tot polític, i podria ser una de les raons del declivi del català en els darrers anys. El procés de normalització pot haver tocat sostre i segons sembla els progressos en l'autèntica essència d'una societat, la seva població, no són gaire engrescadors. Potser, a la fi, s'ha establert la idea que el català parteix d'una posició inferior respecte el castellà i evolucionar sense creure en les possibilitats d'un mateix resulta impossible.

Amb aquest sentiment, que acaba traient importància a la llengua minoritària (però no oblidem, propi d'un territori), qualsevol acció en favor d'aquesta sembla un gest de complicitat, un copet a l'esquena per una llengua que lluita per subsistir i que, per tant, difícilment creixerà.

En aquest sentit, resulta, si més no, curiosa la interpretació que cadascú dels caps de redacció entrevistats té del fet de rebre subvencions públiques per als seus diaris. Aquestes ajudes només van destinades a aquells mitjans que escriuen íntegrament en català i, lògicament, les sol·liciten. Alguns dels diaris consultats (*20 Minutos*) consideren una gran injustícia que els seus rotatius, apostant, en part, pel català, no rebin cap mena de recompensa econòmica. Aquesta filosofia vindria a confirmar l'argument que tot just apuntàvem. Partir de la idea que l'ús del català s'ha de premiar és una manera d'admetre que és una llengua en perill. No podem oblidar, però, que en aquesta qüestió també hi ha hagut arguments diversos. D'altres diaris (*Metro*) creuen que és positiu no rebre subvencions per no estar lligats a cap mena de govern del color polític que sigui i, fins i tot, en el cas de *Què*, s'arriba a filar més prim, assegurant que les llengües han d'evolucionar per si soles, a partir de l'ús que en faci la població i qualsevol mena d'ajut és una manera de polititzar la llengua.

Per altra banda, la disparitat de criteris a l'hora de determinar les notícies que s'escriuen en català o en castellà pot ser un altre indicatiu que ens ajudi a entendre el progressiu descens del català en la societat. Aquest aspecte també pot aplicar-se al procés de normalització lingüística. Tant *20 Minutos*, com *Metro*, *Què* i *ADN* ens han exposat els seus criteris lingüístics i quines normes segueixen a l'hora de publicar en una o altra llengua. Els models no són homogenis i cada capçalera presenta maneres d'actuar ben diferents i, segons el nostre prisma, maneres distintes d'arribar a entendre el bilingüisme de Catalunya. En uns casos depèn d'una qüestió d'espai i distribució de notícies. En d'altres hi ha un percentatge fix de català i un altre de predeterminat en castellà. El tema tractat també sembla influir en un altre rotatiu i segons quines seccions també poden acabar definint la llengua utilitzada en la darrera capçalera analitzada. Amb tot, es confeccionen una sèrie de criteris poc definits que no ajuden a la llengua. La manca de criteris clars i homogenis, les polítiques poc concretes, els canvis de rumb amb segons quines estratègies o la modificació de línies de treball que suposa el canvi de governs d'un color polític a un altre, són alguns dels factors que poden haver fet debilitar un procés de normalització lingüística que ha perdut força en els darrers anys. Fent el símil amb els diaris analitzats, sembla que aquests no tenen prou clar l'objectiu que volen assumir amb el capítol lingüístic i per això tornen a fallar en la base: els

critèris que els han de portar a decidir si aquella notícia s'escriu en català o en castellà. Així, tots quatre diaris miren de ser un reflex fidedigne de la població però cadascú imparteix un criteri que en el fons acaba traient valor al propi debat lingüístic.

Els punts de vista que se cenyeixen sobre l'actual debat lingüístic són, en molts casos, totalment contraposats. La recerca d'alternatives per aportar noves dades a la situació lingüística que es viu a Catalunya és urgent. Com hem vist, el bilingüisme social acostuma a ser problemàtic i, no hi ha dubte, que en el nostre cas també és així. Els diaris bilingües ens han mostrat una societat amb una clara tendència a castellanitzar-se i han certificat (amb molta contundència) un declivi que es podia pronosticar si analitzàvem amb profunditat les dades d'Idescat i ens fèiem ressò d'altres estudis recents. Ara només queda preguntar-se què passarà en un futur pròxim.

Malgrat tot, aquesta pregunta no és nova i aquells que durant els darrers tres segles han vist perillar la seva llengua han lluitat per preservar-la. El procés de normalització lingüística és la prova més eloqüent d'aquest esperit de persistència. A partir d'ara, però, s'obre un altre escenari on les regles del joc poden haver canviat i on el propi procés de normalització pot haver quedat obsolet. Avui més que mai s'han de plantejar interrogants i s'han de trobar respostes. S'ha de mirar de comprendre com és que en el moment en què s'han aconseguit grans reptes alhora s'ha perdut tant en d'altres flancs. Com comprendre, doncs, que en el moment que es consoliden uns mitjans de comunicació potents en català, es generalitza l'educació en aquesta llengua i, entre d'altres, es confecciona un nou Estatut d'Autonomia, l'ús del català cau entre la població.

Conclusió

Més enllà de treure una conclusió exacta i taxativa, creiem que del nostre estudi se n'ha de despendre una idea global. Així, pensem que seria més encertat entendre el resultat d'aquesta anàlisi com un indicador alternatiu de l'estat en què es troba el català actualment. El nostre treball pot ser útil, doncs, per contrastar aquells estudis oficials que han tractat la matèria i reforçar certes tendències que alguns d'ells ja deixen entreveure. Per aquesta raó creiem que, més enllà de jutjar les dades que apareixen amb exactitud matemàtica, és aconsellable fer una interpretació general i determinar quina és la tendència que marquen aquells mitjans que hem seleccionat com a via d'accés al nostre objecte d'estudi: la llengua. Creiem, doncs, que en certa manera hem assolit un dels nostres objectius: aproximar-nos, des d'un determinat angle, a la situació lingüística de Catalunya.

Ara bé, acostar-nos a aquesta realitat no sembla fàcil. Són molts els factors que hi intervenen i les interpretacions que se'n solen treure. Malgrat tot, la tendència que ens indica el nostre estudi és força evident. Les xifres obtingudes són més extremes que les d'altres estudis oficials analitzats però sense ànims de desmentir aquests creiem haver aportat un punt de vista propi sobre un aspecte d'actualitat dins el nostre territori. Segons aquesta anàlisi, l'ús de la llengua catalana disminueix en els darrers anys, principalment en els grans nuclis urbans com Barcelona on, al voltant d'un 23% de la població seria catalanoparlant davant un 76% que es consideraria castellanoparlant. Aquestes són les xifres que resumeixen una investigació feta a partir d'uns mitjans de comunicació que diuen ser representatius de la realitat catalana amb tot allò que aquesta comporta, també la llengua.

Així doncs, les dues hipòtesis amb què afrontàvem aquest treball semblen cobertes i l'una dóna peu a l'altra. Si per un costat hem vist com els nous diaris gratuïts bilingües representen un indicador d'una societat a la qual volen representar, per l'altra hem determinat que aquests atorguen al català una quota que gira entorn un quart de la població i que, segons el nostre criteri, s'ajustaria a aquella que es dóna a peu de carrer.

Amb tot creiem que cal innovar, plantejar nous projectes i mirar la realitat des de tots els prismes possibles a l'hora d'analitzar una realitat lingüística que en certa manera encara desconeixem. El nostre estudi ens indica una tendència que no s'ha reflectit de manera clara en cap treball oficial consultat. Creiem que és essencial partir de dades fiables i

molt exactes per tal de fer-se una idea el més acurada possible de la situació lingüística actual. El que aquí hem fet vol ser un experiment, un exemple d'aquesta innovació que determinem necessària per conèixer el mapa lingüístic de Catalunya. I sense por a ser agosarats amb les nostres conclusions tenim la satisfacció d'haver seguit la línia que es requereix per abordar un conflicte que ha evolucionat i que ja no es pot analitzar ni amb la mateixa actitud, ni amb la mateixa perspectiva, ni amb les mateixes eines, ni amb les mateixes dades del segle passat. Cal anar un pas més enllà, ja que el que està en joc és prou important per actuar. Una llengua no té sentit si un poble no la utilitza.

Bibliografia

A) Fonts primàries

ARACIL, Lluís V. *Conflicte lingüístic i normalització lingüística a l'Europa nova. Papers de sociolingüística*. Barcelona: Edicions de la Magrana, 1982.

BLOOMFIELD, Leonard. *Language*. Nueva York: Holt & Co., 1933.

FIGUERES, Josep M. *Prensa i nacionalisme*. Barcelona: Pòrtic Monografies, 2002.

SIGUAN, Miguel. *Bilingüismo y lenguas en contacto*. Madrid: Alianza, 2001.

VALLVERDÚ, Francesc. *La normalització lingüística a Catalunya*. Barcelona: Laia, 1986.

WEINREICH, Uriel. *Llengües en contacte*. Barcelona: Edicions Bromera, 1953.

B) Fonts secundaries

BENET, Josep. *Catalunya sota el règim franquista: informe sobre la persecució de la llengua i la cultura de Catalunya per règim del general Franco*. Barcelona: Blume, 1979.

ETXEBARRIA, Maite A. *El bilingüismo en el estado espanyol*. Bilbao: Ediciones FBV, 1995.

FERRER, Josep A.; Reixach, Aina M. *Els processos de normalització lingüística a l'Estat espanyol actual*. Alacant: Universitat d'Alacant, 1988.

FIGUERES, Josep M. *Informe sobre les perspectives de la premsa en català d'abast general a Catalunya*. Barcelona: El Llamp, 1990.

FISHMAN, Joshua A. *The fergusonian impact: in honor of Charles A. Ferguson on the occasion of his 65th birthday*. Berlín: Editat per Joshua Fishman, 1986.

GIRONÈS, Francesc F. *La persecució política de la llengua catalana: història de les mesures preses contra el seu ús des de la Nova Planta fins avui*. Barcelona: Edicions 62, 1968.

GUILLEMET, Jaume. *La nova premsa catalana*. Barcelona: Edicions 62, 1976.

MACNAMARA, Jhon. *Attitudes and learning a second language*. U.S.A. Georgetown University Press: R.W. and Fasold, 1969.

MARÍN, Martí. *Història del franquisme a Catalunya*. Lleida: Eumo, 2006.

MOLLÀ, Toni. *La llengua dels mitjans de comunicació*. Barcelona: Edicions Bromera, 1990.

MOLLÀ, Toni. *Ideologia i conflicte lingüístic*. Barcelona: Edicions Bromera, 2001.

NIETO, Alfonso. *La premsa gratuïta*. Pamplona: Eunsa. 1984.

RISQUES, Manel. *Història de la Catalunya contemporània: de la guerra del Francès al nou Estatut*. Barcelona: Mina, 2006.

SÁNCHEZ CARRIÓN, José M. *La problemática del bilingüismo en el estado español*. Vizcaya: ICE Universidad del País Basco, 1980.

TORRENT, Joan; TESIS, Rafael. *Història de la premsa catalana*. Barcelona: Bruguera, 1966.

VILAR, Pierre. *Introducció a la història de Catalunya*. Barcelona: Edicions 62, 1995.

C) *Manuale de consulta*

ALCARAZ, Enrique; MARTÍNEZ, Miguel A. *Diccionario de lingüística moderna*. Bilbao: Ariel, 1997.

D) *Altres materials consultats: articles, tesis, catàlegs.*

FERGUSON, Charles. *Diglossia*. EEUU: Article publicat al diari Word, 1959.

FISHMAN, Joshua. *Bilingualism With and Without Diglossia; Diglossia With and Without Bilingualism*. EEUU: Article publicat al diari Social Issues, 1967.

FISHMAN, Joshua. *Focus on diglossia*. EEUU: Número monogràfic de la revista International journal of sociology of language, 2002.

GUILLEMET, Jaume. *Els orígens de la premsa a Catalunya: catàleg de periòdics antics (1641-1833)*. Barcelona: Arxiu Municipal de Barcelona, 2003.

SINGÚAN, Miguel. *Adquisición precoz de una segunda lengua. Seminario sobre educación y lenguas*. Barcelona: Edicions Universitat de Barcelona, 1984.

SINTES, Elena. *L'ús del català a la premsa diària a Catalunya. Resum de la tesi doctoral titulada L'ús del català a la premsa diària a Catalunya. Opinions, actituds i pràctiques d'empresa i professionals del sector envers l'ús del català*. Barcelona: Universitat de Barcelona, 2006

E) *Estudis oficials consultats*

Baròmetre de la Comunicació i la Cultura. Resum 2a Onada 2008. Fundació d'Audiències de la Comunicació i la Cultura. Barcelona, 2008.

Estudi sobre els Hàbits lingüístics dels alumnes d'Institut de Catalunya. Coordinat pel Departament d'Educació de la Generalitat, 2008.

Estudi sobre a Identidad Nacional en Espanya. Centro de Investigación Sociológica (CIS) i Universidad de Salamanca, 2008.

Estadística d'Usos Lingüístics a Catalunya. Estudi elaborat per la Secretaria de Política Lingüística del Departament de la Presidència i Idescat. Barcelona, 2003

F) *Principals pàgines web consultades*

www.adn.es – Versió digital del diari *ADN*

www.aimc.es - Dades de l'Estudi General de Mitjans (EGM)

www.diariometro.es – Versió digital del diari *Metro*

www.fundacc.org - Baròmetre de la Comunicació i la Cultura. Resum 2a Onada 2008. Fundació d'Audiències de la Comunicació i la Cultura

www.idescat.net – Institut d'Estadística de Catalunya

www.iec.cat - Diccionari de la llengua catalana d'Institut d'estudis Catalans

www.premsa.gratuïta.com – Associació Catalana de Premsa Gartuita (ACGP)

www.que.es – Versió digital del diari *Què*

www20.gencat.cat - Departament de política lingüística de la Generalitat. Cens d'entitats que tenen per finalitat difondre i fomentar la cultura i la llengua catalana.

www.20minutos.es – Versió digital del diari *20 Minutos*

ANNEX

Entrevistes

1. Entrevista realitzada a Toni Ayala, cap de redacció del diari *20 Minutos Barcelona*, el dia 13 de març de 2008

-Quan es crea 20 Minutos Barcelona i sota quina filosofia neix?

El diari *20 Minutos* neix el mes de novembre del 2000 a Barcelona. Pocs mesos abans, al febrer, havia sortit a Madrid. Més tard van anar apareixent els altres gratuïts que hi ha a la ciutat. Neix amb la idea d'ocupar un espai important dins el món de la comunicació català. El diari es porta a Espanya després de l'èxit que té a altres països (com per exemple els països nòrdics) amb el handicap que aquí els índexs de lectura són més baixos que a països com Suècia o Noruega. Apareix en un moment de certa crisi de la premsa tradicional. A l'inici va ser un gran impacte, la gent va veure que era un diari seriós i de qualitat i això va fer que ràpidament se'l fessin seu. L'exemple que va donar *20 Minutos* va fer sortir altres diaris gratuïts. Tenim quinze edicions amb paper a Espanya, cadascuna amb la seva redacció local.

-Una de les raons principals de l'aparició d'un diari com 20 Minutos és la crisi dels diaris tradicionals?

Una de les raons bàsiques és que es va veure que es podia informar gratuïtament. Es va apostar per una premsa de qualitat, propera, destacant aquells temes locals, que toquen més d'aprop a la gent (quelcom que la premsa de pagament no tracta tant) i es va veure que es podia fer un diari gratuït.

-Com es mesuren els lectors?

Per una banda tenim el baròmetre català (que fa un any que va sorgir) i l'Estudio General de Medios (EGM) que és el mateix organisme que mesura els diaris tradicionals. Partim des del mateix punt. En aquests moments *20 Minutos* és el diari més llegit de Barcelona (província, àrea metropolitana i Barcelona ciutat) amb 442.000

lectors diaris. Es recompta en funció d'enquestes. Una altra cosa és l'OJD que mesura els diaris que es venen, nosaltres en el seu rànquing lògicament no apareixem.

-Quina informació busca el seu lector?

Els saben que aquí tenen una informació molt propera. Aquesta informació els arriba d'una forma àgil, entenedora, sense renunciar a l'anàlisi. A més, una de les característiques de *20 Minutos* és que aquest és un diari molt interactiu. Hi ha molt de *feedback* entre els lectors i la redacció, fins al punt que els mateixos lectors contribueixen moltes vegades amb les pistes que ens donen a fer notícies. Aquesta entrevista que tenim avui a un lluitador de *pressing catch*, les preguntes li han fet els mateixos lectors. Aquest diari la gent se l'ha fet seu a diferència dels diaris tradicionals que els qui se'ls fa seus és un partit polític. Quan llegeixes un diari tradicional saps de quin partit és. Quan llegeixes *20 Minutos* no saps de quin partit és. No és de cap partit, és dels lectors.

-Quin criteri seguïu a l'hora de seleccionar les notícies?

Criteri de proximitat i d'interès general. La capçalera ens ho diu tot: *20 Minutos Barcelona*. Està comprovat que la gent tarda 20 minuts a anar de casa a la feina o a la universitat. Així, aquest diari està pensat per llegir-lo en 20 minuts i per tant busquem notícies que atreguin un lector curiós i les expliquem d'una manera clara i concisa.

-En què canvia l'edició de Barcelona amb la de Madrid?

Tenim unes seccions comunes que seria absurd fer-les diferents. Aquestes són les seccions d'internacional o Espanya que es fan a Madrid. La primera secció del diari sempre és la local.

-Punts de distribució. Creu que aquest és una de les claus de l'èxit dels gratuïts?

Nosaltres no estem als quioscs, malgrat hi ha gratuïts que si els pots trobar. Tenim una distribució del 80% al carrer (en mà) i un 20% en punts fixos amb els nostres propis expenedors. Una de les claus de la distribució és que es reparteixen tots els diaris en poc temps.

-Per què opteu pel bilingüisme?

Apostem pel bilingüisme perquè creiem que és l'única manera de reflectir la realitat social de Catalunya, on es parla el català i el castellà més o menys amb una proporció del 50%. Al principi va representar un esforç molt gran pel diari ja que aquest tot just començava i s'enfrontava a molts reptes. Quan vàrem decidir obrir el diari en català i castellà se'ns va criticar per una banda perquè no ho fèiem tot en català i per l'altra perquè no ho fèiem tot en castellà. Sabem que si ho haguéssim fet tot en castellà hauríem tingut més èxit perquè a l'àrea de Barcelona és on hi ha més castellanoparlants. Tot i així s'ha demostrat que els lectors agraeixen que sigui bilingüe. A més respectem la llengua de cada entrevistat. Si parlem amb algú que s'expressi en català, encara que la notícia sigui en castellà, li respectem les seves declaracions en català

-Segui criteris a l'hora d'utilitzar una llengua o una altra?

Si en una pàgina la notícia principal va en català, les més petites van en castellà. A la següent pàgina serà a la inversa. La notícia més important s'escriurà en castellà i les altres en català. Intentem fer-ho al 50%. Les seccions locals sempre van en català i castellà, igual que la secció de Sortir, les informacions d'actualitat que redacten a Madrid van, lògicament, en castellà

-Rebeu algun tipus de subvenció pública per escriure en català?

La premsa gratuïta, en el nostre cas *20 Minutos*, no rep cap subvenció de la Generalitat per tenir català en el diari. En canvi altres diaris reben suculentos subvencions per escriure en català. Si ho fas tot en català tens una bona subvenció de la Generalitat, a mitges la llei no premia el bilingüisme. Per tant la gent que es planteja afegir el català al seu diari ho fa de manera completa i així rep uns "calerons". Esperem que algun dia ens retribueixin d'alguna manera.

-En d'altres comunitats 20 Minutos opta pel bilingüisme?

Al País Basc només s'escriu en euskera els articles d'opinió. A Galícia es fa tot en castellà i a València, excepte alguna article d'opinió, també es fa tot en castellà. L'únic lloc on el bilingüisme real s'aplica és a Barcelona perquè la realitat social és així. Aquí els periodistes han de saber escriure en català i castellà.

-Quina ha estat l'evolució del diari?

La competència dels gratuïts no és tant a nivell informatiu sinó a nivell publicitari. Com més mitjans hi ha el pastís publicitari també es reparteix i per tant has de fer un més bon producte perquè l'anunciant vingui a tu sense haver de rebaixar les tarifes. Nosaltres amb vuit anys no hem parat de créixer en audiència i som els líders. Això ens dona més força davant els anunciants. Tot va relacionat.

-Què considereu més important l'augment del nombre de lectors o de publicitat?

Des que va sortir el diari ja vàrem considerar que aquí no es volia fer un pamflet publicitari, perquè, entre altres coses, la gent ho denunciaria. Això és un diari. La publicitat ens ajuda a poder treure el diari però dins aquest hi ha un percentatge de publicitat determinat que no el podem sobrepassar (entre 30% i 35% del diari). La gran majoria de l'espai del diari ha de ser per la lletra.

-Què diria a aquells que titllen la premsa gratuïta de frívola?

Sempre hi ha hagut campanyes en contra nostra. Quan apareix competència el més fàcil és criticar. Nosaltres no hem criticat mai. Ens hem posat a treballar des de fa vuit anys i som líders gràcies a la nostra feina. Són criteris poc professionals i poc rigorosos dient que un diari és frívol només perquè és gratis. Això és un diari de qualitat i els números parlen per si sols: 2.600.000 de lectors a tot Espanya. Estem parlant d'una fita en el món del periodisme que no s'ha donat mai a Espanya. Aquesta dada de lectors (EGM) és històrica i supera a diaris esportius com *Marca* o *AS*. Ja els agradaria als altres.

2. Entrevista realitzada a Xavier Gual, cap de redacció del diari *Metro Barcelona*, el dia 15 d'abril de 2008

-Quin any arriba Metro a Barcelona?

El nostre diari desembarca a Barcelona el desembre del 2000. Llavors teníem molt camp per córrer. L'experiència que ens havia donat a l'estranger aquest diari, que ja feia temps que es distribuïa a diverses ciutats europees, ens va ser molt útil per marcar el nostre ritme de treball i les línies a seguir. Els gratuïts estaven ja consolidats a països com Suècia i la idea del grup propietari era estendre aquest model a d'altres països com Espanya.

-En quins números de lectors us moveu actualment a Catalunya?

Estem a prop dels 300.000 lectors diaris a Catalunya. Encara no hem arribat a aquesta xifra però és el nostre objectiu a curt termini. La distribució en la via pública és indispensable. El nostre treball es distribueix pràcticament al 50%. Per un costat redacció i elaboració de notícies, per l'altre, els punts de distribució. Si *Metro* només es trobés als quioscs, dubto que tingués res a fer davant diaris com *El País* o *La Vanguardia*.

-Creieu que la gent busca en aquest diari un tipus d'informació concreta?

Està clar que sí. Els nostres lectors volen una informació el més pròxima possible. Volen sentir-se identificats amb un diari que els acompanya cada dia en els trajectes que han de fer per la ciutat. És per aquesta raó que tenim molt en compte la mobilitat de la gent a l'hora de distribuir el diari. *Metro* s'acaba llegint a l'autobús o al mateix metro i, per tant, aquests són els punts on hem d'arribar a l'hora de distribuir massivament el nostre producte. Hem de fer un diari amè per ser llegit al transport públic.

-Seguiu algun criteri a l'hora de seleccionar les notícies?

El nostre objectiu és acostar dia a dia el diari al lector. Per tant, són molt importants les notícies i els temes més pròxims. Malgrat tota informació pot acabar entrant a les pàgines de *Metro*, sempre i quan aquesta sigui d'actualitat i tingui cert interès, prioritzem els temes relacionats amb la via pública, amb el civisme, amb l'ordre públic i,

en definitiva, amb la ciutadania és primordial. Fem una informació pràcticament de barri. Ens interessa molt la via pública, tot allò que passa al carrer és notícia a *Metro*. Una part important de *Metro* es dedica al que anomenem informació de servei. És aquella que representa actualitat però sempre amb una vocació de servei. Informació, doncs, local, molt concreta i referent a temes de la ciutat de Barcelona. Per altra banda, *Metro* incideix molt en l'entreteniment. Tot allò relacionat amb l'esport, el teatre, l'oci, etc. ocupa part important del nostre diari.

-Per què opteu pel bilingüisme?

Volem ser una fotografia de la societat catalana. Vivim en una societat en la qual existeixen dues llengües oficials que conviuen amb certa pau, ens sembla lògic reflectir aquesta realitat en el nostre diari. Com aconseguir-ho al cent per cent és difícil. No ho fem per fer-li un favor a ningú però ens sembla just que totes dues llengües estiguin representades en un mitjà com el nostre. En d'altres comunitats amb llengües pròpies *Metro* també és bilingüe tot i que amb menys presència de la llengua autòctona.

-Teniu algun tant per cent de català i castellà preestablert en la vostra informació local?

En la informació local acostumem a prioritzar el català ja que a la resta del diari no elaborat a Catalunya la informació és en castellà. En seccions com Esports o Oci, que les fem, en part, des de Barcelona, acostuma a ser responsabilitat del mateix periodista. No hi ha un criteri fixat, així que acaba sent el redactor que elabora aquella informació qui s'expressa en la llengua que millor coneix o amb la que creu que correspondria a aquella notícia. Diria que al conjunt del diari hi ha al voltant d'un 25% de català. Com que, lògicament, la informació que ens arriba de Madrid està escrita en castellà nosaltres intentem compensar i escrivim el màxim de notícies en català.

-Quins criteris seguïu, però, per escriure en català o en castellà?

Partint de la idea de fer una secció local on predomini el català, és el redactor qui té l'última paraula per escriure la notícia en una llengua o en una altra. En la part d'esports que fem des de Barcelona, per exemple, tenim dos redactors catalans i pràcticament sempre ho fan en català. No hi ha un criteri establert i s'hauria de preguntar a cada redactor per què opta per una llengua o una altra però sempre intentem mantenir la quota de català representativa del que ens sembla que passa a peu de carrer.

-Existeixen més Metros bilingües a la resta d'Espanya?

Sí. N'hi ha a Galícia on existeix un tant per cent força més reduït de notícies en gallec; al País Basc, on pràcticament mai s'escriu en euskera i a València, on passa quelcom similar a Galícia. *Metro Barcelona* és qui aposta més per la llengua autonòmica amb diferència.

-Rebeu algun tipus de subvenció pública per escriure en català?

No. Les subvencions només van dirigides als mitjans que s'expressen totalment en català. Crec que no seria del tot bo. Som una empresa que fa la seva feina i crec que no s'han de barrejar les coses. Nosaltres no anirem darrere cap subvenció pública. Fem la nostra feina i no volem dependre de ningú, ni haver de tornar favors a ningú.

Els diaris gratuïts aspiren a fer la competència a la premsa tradicional?

No, ni molt menys. Nosaltres mirem de treure un producte digne, amb intenció, però només cal donar un cop d'ull a d'altres diaris de pagament per veure que, a dia d'avui, som dos mons. No tenim res a veure amb la premsa de pagament, ni amb continguts, ni amb manera de tractar els temes, ni, al cap i a la fi, amb qualitat. No volem entrar en aquest joc.

-Què diria a aquells que titllen la premsa gratuïta de frívola?

Que s'ho prenguin amb més calma. Que no siguin tan crítics i que no tinguin por. Intentem fer un diari digne i crec que ens en sortim prou bé. El nostre paper queda encara lluny de diaris com *El País*, per posar un exemple. Crec, però, que aquella idea de desprestigi que teníem al principi ha anat desapareixent i avui, fins i tot, sembla que els diaris tradicionals estan agafant el format, quant a dimensions bàsicament, dels gratuïts. Potser és un primer pas i, sobretot, un bon senyal que confirma que s'estan fent les coses bé.

3. Entrevista realitzada a Eva Miguélez, cap de redacció del diari *Què Barcelona*, el dia 24 de març de 2008

-Quan es ve crear Què Barcelona?

El primer número de *Què Barcelona* surt el 19 de gener de 2005. En un principi pertanyia al grup Recoletos (Unedisa) però l'1 d'agost de 2007 Vocento compra *Què* per 1.320.000 euros. És el tercer gran diari gratuït que apareix a Barcelona per darrere de *20 minutos* i *Metro* i el primer gratuït que pertany a un grup espanyol, ja que els seus antecessors estan en mans de grups estrangers.

-En quins números de lectors us moveu a Barcelona actualment? En quines dades us baseu per fer aquest recompte?

Ens basem en dades d'EGM i actualment tenim 2.100.000 lectors a tot Espanya, només per darrere de *20 Minutos*, en quan a gratuïts, i *Marca* i *El País* de pagament.

-Creieu que la gent busca en el seu diari un tipus d'informació concreta?

La gent busca un tipus d'informació per la qual el grup Recoletos ja va apostar en el seu moment i que encara ara fem servir. Informació molt pròxima, fresca i d'actualitat. En les nostres pàgines predominen els titulars i els textos curts. Avui dia la gent no té massa temps i hi ha diaris massa densos. És el cas de *El País*, on per molt que t'agradi llegir sempre deixaràs gran part del diari intacte. *Què* aposta per la informació directe, que no vol dir poc fiable o poc contrastada, sinó que representa una manera concreta d'explicar les coses.

-Seguiu algun tipus de criteri a l'hora de seleccionar les notícies?

Notícies en què els lectors s'identifiquin. No seguim una línia editorial concreta i això també agrada als lectors. Som totalment lliures. A diferència dels diaris de pagament que segueixen tendències i partits o colors polítics, nosaltres no tenim cap posició política. Treballar en aquest camp de manera lliure és un luxe. Crec que els polítics no s'han donat compte dels lectors que tenim els diaris gratuïts perquè m'estranya molt que no hagin volgut treure'n profit. Fem una informació equidistant i sense influències polítiques, quelcom molt difícil de trobar avui en dia.

-Quina creieu què és la raó de l'èxit dels diaris gratuïts?

Una de les raons principals de l'èxit del nostre diari és el caràcter que, des d'un principi, li vàrem imprimir aquells que el fem possible. El nostre equip està format per gent molt jove i molt viva i això es nota en el nostre producte. De vegades li fem el salt a altres diaris més reconeguts i ens anticipem en publicar moltes notícies a diaris tradicionals més potents, amb una plantilla molt més àmplia i amb molts més anys d'experiència. A més, és important catalanitzar el diari quant a continguts, per crear més proximitat. Tenim tres conferències diàries amb Madrid des de Barcelona. Tant a la secció de Barcelona com en tot el diari des d'aquí ens m'interessa que hi hagi el màxim nombre de notícies relacionades amb Catalunya i amb Barcelona. A un lector de Catalunya no li interessarà una notícia d'Andalusia així que intentem posar el màxim de notícies d'aquí repartides pel diari i, si pot ser en portada, millor. Anem movent continguts i ocupant l'espai que ens permet el diari. Un altra de les claus de l'èxit és la distribució. Bon contingut combinat amb una bona distribució (al metro, bars i locals) et garanteix èxit.

-Per què opteu pel bilingüisme?

Nosaltres, tret d'excepcions puntuals, només fem una notícia en català. Aquesta representa quelcom simbòlic en el diari. Els nostres estudis ens han demostrat que als lectors ja els va bé la quota que tenim en català i aquella que tenim en castellà. Malgrat tot, si no féssim aquella notícia diària en català un grup de lectors de *Què* s'acabaria indignant. Al principi ens arribaven molts e-mails dient que féssim més notícies en català. No ho vàrem creure oportú i ens ha anat prou bé. Crec que el bilingüisme que fem és l'adequat en un producte com el nostre. Els gratuïts som els únics que, al cap i a la fi, apostem realment per aquesta opció i no se'ns pot demanar més. En el fons som els que millor reflectim el que passa al carrer.

-Quin criteri seguïu a l'hora d'escriure en català o en castellà?

No es segueix cap criteri en concret però sí que tenim aquesta quota mínima de català i no laensem moure. La nostra notícia en català pràcticament sempre es troba en la segona pàgina de la secció local (Barcelona). En alguna ocasió hem posat més d'una notícia en català i fins i tot en la primera pàgina de Barcelona però només en ocasions especials com el Dia de Sant Jordi o l'11 de Setembre".

-Llavors, si poséssiu més notícies en català hi hauria risc de perdre lectors?

No ho crec, però més val no arriscar-se. Ja et dic que a la gent li sembla bé el tant per cent de català que hi ha.

-I els lectors catalans?

Al principi ens arribaven molts e-mails dient que féssim més en català. No ho varem creure oportú i ens ha anat prou bé. Crec que el bilingüisme que fem està bé. Els gratuïts som els únics que apostem realment per aquesta alternativa i ara per ara el lector no acceptaria un diari com el nostre sense bilingüisme. Aquesta ja és una opció intrínseca dels gratuïts.

-Rebeu algun tipus de subvenció pública per escriure en català?

No. La Generalitat subvenciona diaris que aposten exclusivament pel català. Aquesta manera d'actuar em sembla injusta. Crec que les llengües són lliures i com a tals han de créixer per si soles amb el poble darrere però no els estaments públics. Ja està bé d'impulsar econòmicament només allò que fomenti el català. Sempre atorgant diners a la cançó catalana, l'art català, la literatura catalana. Hi ha molts altres productes de qualitat que no tenen la llengua com a quelcom prioritari o, com en el nostre cas, s'expressen majoritàriament en una altra llengua i no reben cap tipus d'ajuda malgrat necessitar-la.

-Existeixen més Què bilingües a Espanya? País Basc, Galícia, País Valencià?

Sí, però en aquests casos encara hi ha menys notícies en la llengua autòctona. Si aquí només en tenim una notícia allà de vegades ni això o potser alguna secció molt petita.

-La publicitat és en castellà o en català? Seguiu algun criteri en aquest sentit?

La publicitat la publiquem tal i com ens ve. Això sí, aquesta mana i pot acabar incrementant el nombre de pàgines del diari.. Si hem de posar quatre pàgines més per dos anuncis buscarem notícies per completar aquelles pàgines i posar la publicitat. El diari pot acabar tenint totes les pàgines que vulguis, això sí, mai en pot tenir menys de 24.

-Els diaris gratuïts aspiren a fer competència als diaris tradicionals (de pagament) o no és aquesta la seva funció?

El nostre objectiu no és fer la competència als diaris tradicionals. Crec que la premsa de pagament ha de seguir el seu camí. Sempre serà més analítica i profunda. Nosaltres complim una altra tasca, la de la informació ràpida i eficaç, que està prenent molta força darrerament

-Què diria a aquells que titllen la premsa gratuïta de frívola?

Això ens ho van dir principalment els propietaris de diaris tradicionals quan la premsa gratuïta va començar a aparèixer. Jo els diria que no tinguin por, tot i que em sembla lògica la seva reacció. Quan van veure que es començaven a regalar diaris van tremolar. No fem una informació frívola, sinó tot el contrari, a més oferim totes les comoditats al lector, tant amb preu com en distribució, i en més d'una ocasió els equips petits, que som nosaltres, els fem gols als equips grans, que són ells.

4. Entrevista realitzada a Albert Montagut, cap de redacció del diari *ADN Barcelona*, el dia 2 de març de 2008

-Quan fa que es va crear *ADN*? I la seva delegació a Barcelona?

El nostre diari el crea el Grup Planeta el mes de març del 2006. És el darrer diari gratuït que arriba a la ciutat de Barcelona i som conscients des del primer moment que hem de fer les coses molt bé per superar l'alta competència que ens trobem d'entrada.

-*En quins números de lectors us moveu a Barcelona actualment? En quines dades us baseu per fer aquest recompte?*

Avui podem estar satisfets del treball fet. Comptem amb uns 315.000 lectors diaris a Catalunya i a Espanya som el segon diari gratuït més llegit. Per obtenir aquestes dades ens basem en l'EGM com fan tots els mitjans que no són de pagament.

-*Creieu que la gent busca en el vostre diari un tipus d'informació concreta?*

La gent busca en aquest tipus de diari una informació lleugera i eficaç. El lector mira de posar-se al dia amb un cop d'ull ràpid. Tenim intenció de ser una espècie de recull de titulars informatius. El nostre lector ha de quedar informat amb pocs minuts i de la manera més completa possible.

-*Seguiu algun tipus de criteri a l'hora de seleccionar les notícies?*

Volem ser un mirall de la societat que ens envolta. En la secció de Barcelona intentem abordar temes el més socials possibles fugint, en la mesura del possible, de la política. En aquest sentit mirem de ser un mitjà original i aconseguir temes propis, dels quals tinguem l'exclusiva. Aquestes, lògicament, solen ser notícies de repercussió menor, però molt humanes. Des de Madrid ja ens arriba la secció de política, per tant, intentem alliberar una mica aquest tipus de continguts des de Barcelona. En les seccions locals, per exemple, busquem temes més pròxims. Volem que el nostre lector, en arribar a la feina o a casa, pugui comentar l'actualitat del dia amb els companys sense necessitat de llegir-se tot un diari sencer. Amb deu minuts o un quart d'hora, aquella persona, s'ha de poder fer una idea del que ha passat al món, a Espanya i a casa seva

Quina creieu que és la raó de l'èxit dels diaris gratuïts?

Dels altres no ho sé. Del nostre és seguir el principi d'entretenir informant. Per assolir aquest repte és imprescindible vestir el diari de recursos de tota mena que acompanyin la notícia. Aquí, la imatge és tant o més important que el text. El nostre lector s'ha de sentir molt atret per un diari atractiu que l'arribi a entretenir.

-Per què opteu pel bilingüisme?

Apostar pel català no és fàcil en una ciutat com Barcelona. Creiem que el fet de publicar certes notícies en català és de justícia. Hi ha certs temes que, pràcticament per una raó de principis, s'han d'escriure en català. Malgrat tot, el nostre lector és bàsicament castellanoparlant ja que distribuïm principalment a Barcelona i la seva àrea metropolitana on hi ha més immigració nacional i estrangera. Per tant, arriscar-nos a augmentar la quota de català ens podria perjudicar, no només pel nombre de lectors que vol llegir en castellà, molt superior, en el nostre cas, als que ho volen fer en català, sinó perquè se'n podrien fer dobles lectures. Som un diari independent i estem molt orgullosos de ser-ho. No estem vinculats a cap color polític. En el moment actual un canvi important en la nostra política lingüística es podria entendre com un pronunciament a favor o en contra de determinades polítiques i de determinades formacions o grups polítics. És un moment força delicat

-Quin criteri seguïu a l'hora d'escriure en català o en castellà?

Intentem dedicar una de les tres o quatre pàgines locals exclusivament al català. En alguns casos no arribem a aquesta quota i en d'altres afegim breus en català a més pàgines. El criteri per escriure una notícia en català o castellà ve determinat pel seu contingut. Hi ha temes molt evidents que s'han d'escriure en català, com poden ser afers concrets de la política catalana, esdeveniments culturals determinats o temes locals que afecten una facció social clarament catalanista

-Existeixen més ADN bilingües a Espanya? País Basc, Galícia, País Valencià?

Existeixen diversos ADN per tot Espanya però el bilingüisme crec que només s'empra aquí. Si hi ha alguna quota de bilingüisme en comunitats amb llengües pròpies, aquest serà molt minso.

-Rebeu algun tipus de subvenció pública per escriure en català?

No tenim cap tipus de subvenció de la Generalitat ni de cap altre estament públic. Potser seria injust començar a demanar diners quan fa escassament dos anys que hem arribat a Catalunya però la veritat és que sembla una mica injust que uns en tinguin i d'altres no. És una manera de partir en desigualtat amb d'altres mitjans. Em sembla una mica injust. De ben segur, quan més endavant tinguem dret a reivindicar certes coses, ens acabarem queixant.

-Els diaris gratuïts aspiren a fer competència als diaris tradicionals (de pagament) o no és aquesta la seva funció?

No crec que sigui la nostra funció. Hem aconseguit que molta gent que no és lectora habitual comenci a llegir i a informar-se. Aquest ja em sembla un bon inici i un repte realitzat. Nosaltres hem creat lectors que abans no llegien per res. També hi ha lectors que sempre han comprat diaris i seguiran sent fidels a determinades publicacions però a més llegiran ADN perquè els aporta coses que els tradicionals no tenen. A partir d'aquí hem de seguir fent les coses tal i com les hem anat fent. Amb seriositat però sense marcar-nos fites a massa llarg període. Ara per ara, la premsa tradicional, està un graó per sobre, en quan a qualitat, respecte a la gratuïta.

-Què diria a aquells que titllen la premsa gratuïta de frívola?

Els diria que no s'equivoquin. Una premsa fresca, pròxima, lleugera i, per sobre de tot, entretinguda, no és sinònim de frívol, sinó d'una nova visió de fer periodisme i d'una manera diferent de tractar certes informacions.

